

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2020-2022

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Valerie Kociánová

Internet a jeho rizika při výchově dítěte na základní škole

Praha 2022

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Ing. Katarína Krpálková Krelová Ph. D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2020-2022

BACHELOR THESIS

Valerie Kociánová

**Internet and its risks during raising a child at primary
school**

Prague 2022

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Doc. Mgr. Ing. Katarína
Krpálková Krellová Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 21. 2. 2022

Valerie Kociánová

Poděkování

Děkuji doc. Mgr. Ing. Kataríně Krpálkové Krelové, Ph.D. za vstřícné a odborné vedení práce, za všechny věcné připomínky a trpělivost. Dále děkuji všem respondentům za ochotu zapojit se do mého výzkumu.

Anotace

Jméno a příjmení: Valerie Kociánová

Název práce: Internet a jeho rizika při výchově dítěte na základní škole

Cíl práce: Cílem bakalářské práce je zaměřit se na problémy žáků základní školy spojené s připojením na internet. Poukázat na všechna rizika, na která může žák základní školy narazit při práci na internetu a jejich vliv na jeho výchovu.

V teoretické části bakalářské práce je shrnut vliv médií a digitalizace vzdělávání, dopad pandemie COVID-19. Práce zjišťuje, které technologie a jakým způsobem dítě nejvíce používá. Práce se dále zabývá on-line výukou a jejím dopadem na žáka základní školy. Dále adaptabilitou dětí a jejím dopadem na dospívání. Poukazuje na rizika připojení dítěte na internetu (gamblerství, sexuální predátoři, nebezpečné internetové stránky). Zkoumá chování žáků a jejich napodobování youtuberů. Popisuje a porovnává historii a současnost volného času dítěte, které navštěvuje základní školu. Popisuje novodobé pozitivní a negativní trendy internetu.

V praktické části práce jsou popisovány zkušenosti žáků s negativními, rizikovými jevy, se kterými se na internetu setkali. Dále je pozornost zaměřena na dopad celosvětové pandemie COVID-19 na výuku dítěte na základní škole v Pardubickém kraji, informovanost rodičů o povědomí trávení volného času jejich dítěte na internetu, povědomí rodičů o rozsahu trávení volného času dítěte na internetu a zkušenosti učitelů s on-line prostředím a jeho dopadem na žáky.

Klíčová slova

digitalizace vzdělávání, dotazníkové šetření, internet, interview, on-line vzdělávání, pandemie COVID-19, rizika, sociální sítě, volný čas, výchova, žák

Annotation

First name, last name: Valerie Kociánová

Thesis title: Internet and its risks during raising a child at primary school

Aim of the thesis: The aim of the bachelor thesis is to focus on problems of primary school pupils related to Internet usage. To point out all risks that primary school pupils may encounter while being on-line and the impact of such risks on pupils' upbringing.

The theoretical part of the bachelor thesis summarizes the impact of media and digitization of education, the impact of the COVID-19 pandemic. The bachelor thesis investigates preference for technology that children use and how. It informs about on-line teaching and its impact on primary school pupils. Furthermore, adaptability of children and its impact on growing up. It points out the risks for children on the Internet (gambling, sexual predators, dangerous websites). It examines the behavior of students and their imitation of YouTubers. Describes and compares the history and the present of primary school pupil's leisure time. Describes current positive and negative trends on the Internet.

In the practical part, the bachelor thesis describes negative risk phenomena that pupils have encountered on the Internet and their experience with them. It informs about the amount of time spent on the Internet and about the most used social networks. It describes the impact of the global COVID-19 pandemic on children's learning experience at a primary school in Pardubice region. Awareness of parents about the extent of their child's leisure time on the Internet. It evaluates the experience of pedagogical staff with the on-line environment and its impact on primary school pupils.

Keywords

COVID-19 pandemic, Digitalization of education, Internet, interview, leisure time, on-line education, pupil, questionnaire survey, risks, social media, upbringing

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Vliv médií a digitalizace na vzdělávání	12
1.1 Preference využívání technologií u dětí základní školy	13
1.2 Porovnání historie a současnosti volného času dítěte základní školy.....	14
2 DOPAD CELOSVĚTOVÉ PANDEMIE COVID-19 NA VÝUKU DÍTĚTE V ZÁKLADNÍ ŠKOLE	16
2.1 Negativa a pozitiva on-line vzdělávání.....	17
2.2 Adaptabilita dětí a její dopad na dospívání.....	18
3 VYSTAVENÍ DÍTĚTE ZÁKLADNÍ ŠKOLY RIZIKŮM PŘIPOJENÍ NA INTERNETU.....	20
3.1 Sociální sítě a jejich vliv na děti a dospívající.....	25
3.1.1 Facebook a Facebook Messenger.....	25
3.1.2 Instagram.....	26
3.1.3 Tik Tok.....	26
3.1.4 Snapchat	27
3.1.5 Skype.....	27
3.1.6 Twitter	27
3.1.7 WhatsApp.....	28
3.1.8 YouTube.....	28
3.2 Žáci základní školy a jejich napodobování youtuberů.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 CÍL VÝZKUMU	30
4.1 Výzkumné otázky a výzkumné hypotézy	30
4.2 Druh a metody výzkumu	30
4.2.1 Písemné dotazování.....	31
4.2.2 Interview	31
4.3 Popis místa výzkumu	32
4.4 Charakteristika respondentů	32
4.5 Průběh výzkumu	34

5	ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT	35
6	DISKUZE	54
7	NÁVRHY A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	60
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	65
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	71
	SEZNAM PŘÍLOH	73

ÚVOD

Když se dnes řekne slovo internet, už i malé dítě ví, co si pod tímto pojmem představit. Byly ale doby, kdy tomu tak nebylo. Internet se stal pro většinu lidí nezbytnou nutností. Málokdo si uvědomuje, že naše generace je na internetu prakticky závislá. Ovlivňuje náš životní styl, nabízí nám nekonečné možnosti vzdělání, komunikace, nakupování, sledování filmů atd. Internetová síť se každým dnem rozšiřuje a my ji využíváme čím dál víc. Důležité je ale zamyslet se nad tím, zda je jeho vliv na náš život pozitivní. Děti vnímají veškerý vliv internetu jinak než my dospělí. Málokdo z nás si uvědomuje rizika, která internet skrývá. Dovolím si říct, že má generace, internet objevila v době, kdy měla dostatek rozumu k jeho používání. Dnes je ale realita jiná. Už malé děti jsou vystavené velkým hrozbám a rizikům internetu, což má velký dopad na jejich výchovu. Stále existují, i když už pouze zřídka, rodiny, ve kterých připojení k internetu není samozřejmostí. Ve většině domácností se totiž setkáme s vyspělou technikou, která je právě závislá na on-line připojení. Mnohdy si závislost na připojení k internetu uvědomíme až při jeho nedostupnosti či výpadku.

Dnešní doba je velmi digitalizovaná a naše děti jsou vynalézavé a elektrotechnika je zajímavá. Jako by v sobě měly nějaký magnet, který je přitahuje k těmto věcem. Jsou mnohem šikovnější a rychleji se těmto věcem učí. Děti jsou v tomto ohledu častokrát zdatnější než jejich rodiče, ale neuvědomují si rizika a nástrahy, které na ně číhají.

Téma bakalářské práce „Internet a jeho rizika při výchově dítěte na základní škole“ jsem si vybrala proto, že jsem čtyři roky pracovala základní škole. Začínala jsem jako asistentka pedagoga u žáka s poruchami chování a po dvou letech jsem v jiné škole začala učit jako učitelka na prvním stupni. Po půl roce mého učení na základní škole přišla celosvětová pandemie COVID-19 a já si začala uvědomovat, že žáci, kteří už v té době prakticky závislí na on-line připojení kvůli počítačovým hrám, budou vystaveni dalšímu riziku, které jejich čas připojení k internetu prohloubí, a to on-line výuce.

Ze dne na den, žáci přišli o sociální prostředí, ve kterém měli kontakt s kamarády, učiteli, ale i ostatními lidmi a ve kterém uplatňovali zásady slušného chování. Náplň jejich dne byl počítač, distanční výuka a volný čas, který museli trávit doma. V tomto období měli na volný čas dětí zásadní vliv rodiče, kteří mohli kontrolovat, jak jej dítě tráví. Nicméně jsem se začala čím dál častěji setkávat s dětmi, které mi potvrdily, že jsou celý den v pyžamu u počítače. Proto jsem se rozhodla, zjistit, jaký měla pandemie

COVID-19 dopad na výchovu našich dětí a jak ovlivnila jejich volný čas. Především mě zajímalo povědomí žáků o rizicích internetového prostředí, jaké internetové stránky nejčastěji používali, zda byli někteří z nich vystaveni riziku sexuálního obtěžování nebo se setkali s nevhodným obsahem na internetu.

Cílem práce je rovněž zjistit povědomí rodičů o rozsahu času, který jejich děti stráví na internetu.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části práce je prostor věnován dopadu pandemii COVID-19 na vzdělávání na základní škole, dále vlivu médií a digitalizaci vzdělávání. Dále se práce zaměřuje on-line vzdělávání a jeho dopad na dítě navštěvující základní školu, rizika internetu a závislosti na počítači a mobilním telefonu. Dále je zde upozorněno na rizika gamblerství, sexuální predátory, nevhodný obsah na Facebooku, Instagramu, TikToku či YouTube, jenž se žáci snaží napodobovat. V závěru teoretické části je pojednáno o prevenci, která je zaměřena na rizikové jevy online prostředí.

V praktické části se nachází smíšený výzkum. Kvantitativní a kvalitativní analýza získaných dat z dotazníkového šetření s žáky základní školy, s rodiči žáků základní školy a analýza rozhovorů s pedagogickými pracovníky. Výzkumný projekt zjišťuje vztah žáků k internetu, trávení jejich volného času v on-line prostředí, vliv pandemie COVID-19 na závislosti na internetu. Dále je pojednáno o rizikových jevech, se kterými se žáci na internetu potkali, informovanosti rodičů o povědomí trávení volného času jejich dítěte na internetu a zkušenostech učitelů s on-line prostředím a jeho dopadu na žáky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VLIV MÉDIÍ A DIGITALIZACE NA VZDĚLÁVÁNÍ

Vývoj moderních informačních a komunikačních technologií, charakteristický zejména digitalizací, výrazně proměňuje i oblast vzdělávání. Tento trend vyžaduje, aby si žáci osvojili formy gramotnosti, zejména pak té digitální. Požadavky na digitální gramotnost se pak ve stále větší míře reflektují i v prostředí základních škol (Churchill, Khoo, 2012).

V pedagogické teorii se gramotnost chápe jako „*vyjádření kompetencí (znalosti, dovednosti, způsobilosti) vytvářených na základě vzdělávání v jednotlivých oborech.*“ (Průcha, Veteška, 2014, s. 18).

V dnešní době již nelze oddělovat média od každodenního života jednotlivce a společnosti. Ve stále větší míře média vytváří a přetváří sociální prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje, ovlivňují organizaci prostoru, kde jedinec žije. Ve větší míře se pak diskutuje o potenciálně špatném vlivu médií na fyzický a psychický vývoj dítěte. Je však nutné rozlišovat mezi vlivem médií jako takových a vlivem obsahu, který nabízí (Jiráček, 2005).

Vzdělávací instituce musí na tento vývoj aktivně reagovat. Vývoj internetu a jeho čím dál snazší dostupnost mění řadu vzdělávacích procesů. Dle výzkumu autora Kursche jsou procesem digitalizace potom nejvíce ovlivněny metody vzdělávání v podobě otevřených kurzů vzdělávání, personalizace vzdělávání a gamifikace (propojení vzdělávání s virtuální realitou či herními prvky). V prostředí škol se lze setkat zejména s využitím digitálních technologií pro personalizaci vzdělávání a učení. Digitální prostředí nabízí studentům a učitelům nové možnosti, jak obohatit vzdělávání o nové prvky a zlepšit dosahované výsledky (Kursch, 2018).

Digitální média (tj. nová média založená na digitálních a síťových technologiích) umožňují dětem nejen komunikaci napříč zeměmi a kulturami, ale také je integrují s dalšími sociálními skupinami a kontexty, jako jsou například zájmové a volnočasové skupiny typu sportovních klubů, komunit filmových fanoušků či různých subkultur. Z tohoto pohledu může internet představovat pro dítě nikoliv pouze riziko, ale také příležitost, a to nejen ve vzdělávání, ale i učení se psané komunikaci, sebeprezentaci, práci s různými programy, programování atd. (Ševčíková, 2014).

Výzkum autorů Kontríkové, Černíkové a Šmahela mezi českými dětmi ve věku 0 až 8 let identifikoval poznatek, že digitální média rodičům určitým způsobem pomáhají děti „zabavit“, takže se jim nemusí věnovat (Kontríková, Černíková, Šmahel, 2015). To je samozřejmě určité negativum, protože takové dítě sice získá digitální gramotnost, ale zase může být vystaveno určitým rizikům.

1.1 Preference využívání technologií u dětí základní školy

Z obecného hlediska lze konstatovat, že míra využití digitálních technologií u dětí a dospívajících roste, a to v globálním kontextu. Jak například dokládá výzkum Kaiser Family Foundation, nárůst využití těchto technologií u věkové skupiny 8 až 18 let je obrovský. V roce 2008 výzkum pracoval se získanými daty, podle kterých děti a dospívající využívají digitální technologie 6 hodin denně. Nicméně velkou senzací je zjištění, že v roce 2009 celkový čas, který média působí na děti a dospívající, je o 29 % delší, a to 10 hodin a 45 minut. Z tohoto zjištění plyne, že jde téměř o nepřetržité působení internetu a ovlivňování dítěte multimédií (Brdička, 2011).

Výzkum autorů Kontríkové, Černíkové a Šmahela mezi českými dětmi ve věku 0 až 8 let zjistil, že jsou nová média stabilní součástí života dětí. Děti je využívají jako jakési rozšíření aktivit z „off-line“ života, tedy jsou další hračkou, zdrojem informací, zařízením pro sledování pořadů. Jejich prostřednictvím děti rozvíjí i svoje „off-line“ zájmy, například vyhledávají obsahy související s jejich oblíbenými hudebníky či sportovci. Z hlediska ovládnutí nových technologií jsou děti velmi zdatné, ale nikoliv všechny (Kontríková, Černíková, Šmahel, 2015).

Výzkum kolektivu autorů ve spolupráci s Meier se zaměřili na využívání informačních a komunikačních technologií u dětí na základních školách speciálních a v rodinách těchto dětí. Z výsledků výzkumu vyplývá, že informační a komunikační technologie jsou u těchto dětí v rámci výuky využívány zejména pro rozvoj řeči a slovní zásoby, dále k rozvoji zrakového vnímání, pozornosti, myšlení a sluchového vnímání. Nejméně se využívají pro rozvoj časové orientace. V rodinách těchto dětí se pak nejvíce využívají k rozvoji myšlení, tréninku pozornosti a zrakovému vnímání. Z konkrétních druhů technologií se nejvíce používají počítačové tablety, stolní počítače či interaktivní tabule. V rodinném prostředí pak děti nejčastěji využívají počítačové tablety (Meier et al., 2020).

Výsledky poukazují na to, že i u této specifické skupiny dětí se lze setkat s využitím technologií v rámci vzdělávání. Lze také předpokládat, že technologie děti využívají i pro jiné účely, než vzdělávání – například v rodinách.

Specifický dopad na využití technologií ze strany dětí pak měla pandemie koronaviru. Z výzkumu České školní inspekce vyplývá, že v době pandemie COVID-19 docházelo ze strany pedagogických pracovníků k využívání různých platforem pro zajištění komunikace s rodiči a žáky. Na prvním stupni základních škol se jednalo zejména o WhatsApp, Skype, Facebook. Na druhém stupni k těmto platformám ještě přibyli Bakaláři a Google Classroom. Na středních školách šlo nejčastěji o informační systém Bakaláři a Microsoft Teams (Česká školní inspekce, 2021). Tento přehled zachycuje technologie, které dítě využívá v rámci školní docházky, resp. za účelem plnění školních povinností. Jak se však ukazuje, tak v tuzemských školách nebylo využívání technologií vždy pravidlem.

Z výzkumné studie České školní inspekce vyplývá, že před nástupem pandemie COVID-19 vzdělávala většina učitelů svoje žáky pomocí digitálních technologií jen na necelé pětina základních a středních škol (Česká školní inspekce, 2021). Využití digitálních technologií v rámci vzdělávání tak nebylo pro děti příliš obvyklé. Pandemie COVID-19 však přinesla významnou změnu v tomto pohledu. Celkově lze konstatovat, že české děti využívají technologie aktivním způsobem, a to nejen v rámci plnění školních povinností, ale také v rámci svého volného času.

1.2 Porovnání historie a současnosti volného času dítěte základní školy

Komunistický režim v Československu projevoval mimořádný zájem o výchovu dětí a mládeže k myšlence socialismu, což se projevilo i v nabídce volnočasových aktivit, k nimž byly děti směřovány. Zcela jednoznačně převažovala tendence vytvářet generačně oddělené formy trávení volného času, zvláště pro děti a zvláště pro dospělé. Důvodem bylo to, že volný čas dětí byl chápán jako potenciální prostor pro přípravu na „budovatelské poslání“. Kultura pro děti a mládež nabízela poměrně agresivní projevy státní ideologie, Československý svaz mládeže a jeho pionýrská organizace se stávají podněcovatelem a garantem ideologického působení na mládež. Byl vytvářen ideál trávení volného času v souladu se zájmem státní moci na kontrole a ovlivnění veškeré zájmové činnosti dětí a mládeže (Franc, Knapík, 2010).

V letech 2009 až 2011 byl realizován výzkum hodnotových preferencí mezi českou mládeží a dětmi, který se zaměřil i na problematiku trávení volného času. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že děti ve věku 10 až 12 let tráví volný čas nejvíce ve školní družině, v kroužcích nebo doma. Od 13. roku věku roste autonomie dětí, což se projevuje i opouštěním organizovaných volnočasových činností a trávením volného času s kamarády „někde venku“. Obvyklé je také trávení volného času u televize či počítače, což je výrazné už u dětí od 6 let věku. S rostoucím věkem také klesá počet dětí, které pravidelně s rodiči stolují či tráví volný čas společným hraním her. To odpovídá tomu, že čím jsou děti starší, tím méně volného času tráví s rodiči. Mezi činnostmi, které ve volném čase děti realizují s rodiči, patří zejména společné stravování, povídání si, hraní společenských her a učení. Čím je rodina lépe socioekonomicky situována nebo jsou rodiče vzdělanější, tím spíše se těmto činnostem společně s dětmi věnuje (Národní institut dětí a mládeže, 2011).

Rozdíly v trávení volného času dle socioekonomického postavení a dalších demografických charakteristik rodiny potvrzuje i výzkum Nadace Proměny Karla Komárka z roku 2015. Například se potvrzuje, že děti nejméně vzdělaných rodičů tráví volný čas neorganizovanými aktivitami venku. Oproti tomu děti vysokoškoláků tráví venku času méně. Trávení volného času venku je ovlivněno i dostupností digitálních technologií, dle rodičů brání dětem v častějším chození ven především počítačové hry, internet, posílání zpráv, Facebook či televize (Nadace Proměny Karla Komárka, 2015).

2 DOPAD CELOSVĚTOVÉ PANDEMIE COVID-19 NA VÝUKU DÍTĚTE V ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Celosvětová pandemie COVID-19 vedla k uzavírání základních škol a nutnosti realizovat výuku ve ztížených a specifických podmínkách. To mělo samozřejmě mnoho dopadů na výuku dětí na základních školách. Empirické šetření mezi chorvatskými žáky základních škol například ukázalo, že bylo online vzdělávání hodnoceno jako nepříznivé z hlediska kvality, náročnosti úkolů a aktivit, a to právě v komparaci s klasickou formou výuky v prostorách školy. Pouze 15 % žáků základních škol hodnotilo tuto formu výuky jako kvalitnější. Je zřejmé, že výuka a učení se na dálku v důsledku pandemie COVID-19 vyvolalo u žáků smíšené reakce, a tedy i dopady této formy výuky jsou smíšené. Dále výsledky studie prokazují, že přizpůsobení se obtížným okolnostem bylo provedeno na přijatelné úrovni – dle hodnocení žáků (Dedić, Jokić, 2021).

V Česku panovala v této oblasti podobná situace jako ve světě. Pandemie se zde šířila takovým tempem, že bylo nutné přikročit k uzavření základních škol. Nejvýraznějším trendem se tedy stává distanční výuka a nutnost přechodu na on-line výuku.

Empirická studie organizací PAQ Research a Kalibro například zkoumala dopady distanční výuky z důvodu pandemie COVID-19 na žáky základních škol (konkrétně žáky pátých tříd základních škol v České republice). Konkrétněji pak byla zkoumána gramotnost žáků pátých tříd v květnu 2021, která byla komparována s gramotností žáků pátých tříd v únoru 2020. Z celkových výsledků pak plyne, že gramotnosti žáků pátých tříd v květnu 2021 byly v květnu 2021 stejné či mírně horší než u žáků pátých tříd v únoru 2021. Výstupy z výzkumu také prokazují, že žáci během pandemického roku efektivně ztratili zhruba tři měsíce výuky a dle odhadu se jejich gramotnost v průměru snížila o 16 percentil bodů (PAQ Research, Kalibro, 2021).

Empirická studie organizací PAQ Research a Kalibro konstatuje, že se v roce 2021 průměrný žák zhoršil z 50. percentilu na 33. – 35. percentil v češtině a matematice a že pandemie snížila úspěšnost u vynikajících i slabších žáků (PAQ Research, Kalibro, 2021).

Tímto se tedy potvrzuje, že v důsledku pandemie COVID-19 dochází zejména k negativním dopadům na žáky základních škol.

2.1 Negativa a pozitiva on-line vzdělávání

Diskuze o negativech a pozitivěch on-line vzdělávání je v současnosti velmi frekventovaná, což logicky vychází ze situace, kterou definuje předcházející subkapitola. V důsledku globální pandemie „české školství prošlo obrovskou a neočekávanou změnou. Ze dne na den se muselo transformovat z běžné prezenční výuky na výuku distanční. To s sebou přineslo mnoho komplikací a starostí, ale možná také radostí. Každý, kdo se nějakým způsobem podílí na vzdělávání, tuto změnu pocítil. Někdo ji vítal s otevřenou náručí, pro někoho je spíše noční můrou.“ (Frombergerová, 2020, s. 221).

Tento názor jednoznačně poukazuje na přítomnost výhod a nevýhod on-line vzdělávání, ale také na to, že každý jedinec je může vnímat odlišně. Česká školní inspekce uvádí, že bez on-line komunikace se školou bylo 11 % žáků neúplných základních škol a 16 % žáků úplných základních škol v době pandemie COVID-19 (Česká školní inspekce, 2021). Z tohoto vyplývá, že se problematika on-line vzdělávání týkala výrazného podílu českých žáků.

Autorka Frombergerová realizovala kvalitativní empirickou studii mezi aktéry on-line vzdělávání (žákyní, učitelkou, matkou žáků a školní psycholožkou) v České republice za účelem identifikace konkrétních výhod a nevýhod distančního vzdělávání. Podařilo se identifikovat výhody v podobě možnosti být pánem svého času a zlepšování počítačových dovedností (převládají u většiny respondentů). Za významnou nevýhodu všichni dotazovaní požadovali sociální izolaci a omezení kontaktů (Frombergerová, 2020).

Negativa a pozitiva on-line vzdělávání tedy vnímají všichni zapojení aktéři. Přínosy se generují zejména v oblasti časových možností. Klíčová nevýhoda spočívá v sociální izolaci a omezení kontaktů, avšak tato přímo nesouvisí s on-line vzděláváním, ale s konkrétními podmínkami během pandemie COVID-19, po odeznění pandemie tedy nebude tato nevýhoda tak výrazná.

Z dalších rozhovorů s pedagogy na českých školách pak například vyplývá, že on-line vzdělávání umožňuje využívat různé prvky, které zvyšují zájem žáků o probíranou látku (například prostřednictvím interaktivních a zábavných prvků), že současná situace podporuje vzájemnou spolupráci žáků. Učitelé se však shodují, že i přes očividné výhody distanční výuky nelze prezenční výuku ve třídách ničím nahradit (Lörincz, 2021).

To v podstatě potvrzuje i závěr z empirické studie České školní inspekce, který potvrzuje, že „*hlavním cílem distančního vzdělávání by mělo být udržet u žáků návyky spojené se školní prací, nikoli nutně snaha probrat distančním způsobem, co nejvíce učiva podle školního vzdělávacího programu.*“ (Česká školní inspekce, 2021).

2.2 Adaptabilita dětí a její dopad na dospívání

Adaptabilitou se rozumí schopnost přizpůsobení se změněným podmínkám. Andragogický slovník vymezuje adaptabilitu jako: „*schopnost jedince přizpůsobit se vnějšímu přírodnímu i sociálnímu prostředí. Nedostatečná nebo snížená adaptabilita může vést k psychosomatickým symptomům, nejvíce neurotickým. Proto jsou neurotické poruchy někdy považovány za poruchy adaptace*“. (Průcha, Veteška, 2014, s. 18). Z tohoto pohledu patří adaptabilita mezi velmi podstatné vlastnosti každého jedince, protože ovlivňuje jeho duševní stav a kvalitu celého života.

V průběhu dětství a dospívání se musí jedinec adaptovat na změny, kterými prochází a ke kterým dochází i v jeho okolí. V dětství je pak jedním z nejvýznamnějších předělů vstup dítěte do školy, kdy tento zcela mění dosavadní život dítěte. Adaptabilita dítěte na školu patří mezi psychicky velmi náročné procesy. K dalšímu takovému předělu patří období pubescence, ve kterém se zvyšuje zájem jedince o sebe samého, objevuje se zvýšená introverze a začíná docházet k činnostem, kterými se jedinec připravuje na budoucí život a budoucí povolání. Osobnost pubescenta se zároveň adaptuje na vlivy společenského prostředí, ve kterém žije, upevňují se kamarádské a partnerské vztahy s vrstevníky. Kognitivní rozvoj do fáze formálního myšlení umožňuje, aby si jedinec postupně stanovil svoje cíle pro vlastní život a zvnitřněním motivů se podílel na formování svojí osobnosti (Petrová, Plevová, 2018).

Adaptabilita je jednou z klíčových charakteristik dynamiky lidské existence a hnací silou duchovního růstu. Právě děti však nemají seberegulační schopnosti a zkušenosti dospělých lidí, a proto při neuspokojení subjektivně významných potřeb u nich snadněji dochází k frustraci, agresivnímu a únikovému chování. U dospívajících se pak v souvislosti se zhoršenou adaptabilitou mohou projevat jevy jako rozrušení, vznětlivost, nechut' k jídlu, poruchy spánku před stresovými situacemi. Nedostatečná adaptabilita u dětí a dospívajících může být spouštěčem určité krize. V tomto případě lze za velmi rizikové pokládat právě přechody na školní docházku nebo přechod na střední školu. Od dětí a dospívajících se zpravidla očekává nový přístup ke vzdělávání a plnění

povinností, což nemusí odpovídat jejich osobnosti. To pak může vyústit v krizový vývoj, protože méně adaptabilní jedinec špatně zvládá změny (Jedlička, 2015).

Adaptabilita jedince v různých nepříznivých životních situacích závisí na řadě faktorů. Například na jeho sebepojetí, komunikační schopnosti, důvěře v druhé či celkovému přístupu k životu. Pokud jedinec vykazuje špatnou úroveň adaptability, je zřejmé, že ve svém životě prožije více osobních krizí než ostatní lidé (Jedlička, 2015). Z těchto důvodů je nutné posilovat adaptabilitu již od dětství.

Mezi další faktory, které velmi výrazně ovlivňují adaptabilitu v dětství a v dospívání, patří způsob rodinné výchovy. I přes silné působení vrstevnických skupin v období dospívání dochází u jedince k upevnění morálních hodnot a způsobů chování vyvinutých v rámci rodiny (Petrová, Plevová, 2018). Rodina a vrstevníci mohou významně ovlivnit adaptabilitu dítěte, a proto by měla vždy existovat snaha, aby tento vliv byl pozitivního charakteru.

3 VYSTAVENÍ DÍTĚTE ZÁKLADNÍ ŠKOLY RIZIKŮM PŘIPOJENÍ NA INTERNETU

Sociálně patologické jevy se v dnešním školství dotýkají stále mladších žáků a jejich frekvence se navíc zvyšuje. Zároveň se objevují stále nové trendy, resp. nové sociálně patologické jevy (Procházka, 2012, s. 140–141). K tradičnějším sociálně patologickým rizikům typu gamblerství přibývají nové sociálně patologické jevy, které souvisí s rozvojem moderních komunikačních technologií, zejména internetu a sociálních sítí.

Empirické šetření kolektivu autorů Boberové mezi slovenskými žáky základních škol přineslo zjištění, že žáci mají dostatek informací o negativních dopadech různých rizikových jevů, například požívání alkoholu či kouření (Boberová et al., 2020). Je však otázkou, do jaké míry dokáží čelit moderním rizikovým jevům, které plynou právě z rozvoje informačních a komunikačních technologií.

Z hlediska vystavení dětí školního věku hazardu a riziku gamblerství se lze setkat s novým trendem, kdy se hazardní prvky objevují ve videohrách, které jsou k dispozici zdarma ke stažení do chytrých mobilních zařízení. Hráči si zde za reálné peníze kupují herní měnu, kterou následně mohou vsadit apod. Přitom, takové hry hrají právě i děti, které jsou tak vystaveny hazardu. Výjimkou není ani virtuální kasino ve hrách, které jsou dětem běžně dostupné (Vlková, Valášek, 2018).

Jde tedy o poměrně nenápadnou formu, která může v konečném důsledku výrazně poškodit život jedince. Nové technologie však přináší i řadu dalších rizik, například setkání se sexuálním predátorem.

Václav Písecký, vedoucí oddělení informační kriminality pražské policie upozorňuje, že situace, kdy je dítě osloveno přes internet sexuálním predátorem, nejsou ničím výjimečné a dochází k nim po mnoho let. Oběťmi jsou dívky i chlapci. K nejohroženější skupině pak patří děti, které už mají osvojené nějaké komunikační schopnosti a mohou komunikovat přes internet. Sexuální predátoři využívají různé taktiky a strategie (Písecký, 2019).

Dle výzkumu autora Husáka si většina českých dětí uvědomuje, že může být využívání internetu nebezpečné, tedy vnímají určitá rizika (to uvádí 87 % respondentů z jeho výzkumu). Znalost rizik využití internetu deklaruje 98 % dětí, ale například ve věkové kategorii 10 až 13 let se jedná o 60 %. Z hlediska konkrétních rizik jde například

o znalost anonymity při komunikaci, zneužití fotografií a videí, zneužití osobních informací, vyhrožování, pronásledování či placení přes internet. S rostoucím věkem také roste míra osobní zkušenosti s přeměnou rizik do reálných situací (Husák, 2018).

Kyberšikana je opakující se jev v on-line prostředí, namířený proti jedné osobě za účelem ji poškodit, zesměšnit, zastrašit či dokonce ponižovat. Je doprovázena opakovaným zasíláním nenávistných zpráv, verbálními útoky, pomlouváním, šířením videí, fotografií, krádeží identity, vyloučením ze skupiny, vydíráním, obtěžováním, zastrahováním, může vést ke krádeži účtů (Kožíšek a Písecký, 2016).

Dle paragrafů v trestním zákonu Kyberšikana či další činy páchané v on-line prostředí nejsou trestné, jelikož pachatelé jsou často nedohledatelní. V případě, že se pachatel dopustí trestných činů dle zákona, např. ublížení na zdraví, omezení osobní svobody, vydírání, pomluva atp., může být tato situace posouzena jako přestupek (Projekt E-bezpečí, 2008).

Dalším rizikovým jevem v on-line prostředí je **kybergrooming**. Pod tímto pojmem si můžeme představit cílené vylákání oběti na osobní schůzku, mnohdy za účelem sexuálního zneužití, fyzického násilí, zneužití oběti pro pornografii či různé další fyzické akty. Kybergroomingu mnohdy předchází sblížení se pachatele s obětí po dobu několika měsíců i let (Kopecký, 2010).

Sexting označuje dobrovolné sdílení intimních materiálů, fotografií, videí s neznámými lidmi, či přáteli. Tento jev je velice rizikový u dětí i dospívajících, a to z důvodu rychlého šíření těchto materiálů po internetu. Pachatel za pomoci vydírání a vyhrožování může od oběti získávat čím dál více materiálů se sexuálním podtextem a tím ji ovlivňovat. Nejčastěji dochází k sextingu v případě rozpadu vztahu s partnerem, kdy se jeden z partnerů tomu druhému mstí pomocí sexuálně explicitního materiálu, který získal po dobu společného soužití. Další rizikovou situací je uložení tohoto materiálu na internetových platformách, odkud mohou snadno uniknout nebo být zcizeny. Děti a dospívající jsou mnohdy ovlivnitelní a nemusí své jednání hloubky promýšlet (Koluch, 2016).

Za účelem informovat děti a dospívající vznikla osvětová kampaň V síti. Film Barbory Chalupové a Víta Klusáka V SÍTI upozorňuje na všechny zmíněné rizikové jevy v online prostředí. V hlavních rolích jsou 20, 21 a 24leté ženy, které mají za úkol

předstírat dvanáctileté dívky, které jsou vystaveny těmto rizikovým jevům v online prostředí (ČT24, 2020).

Problém vystavení dítěte rizikům na internetu je velmi aktuální. Statistiky Linky bezpečí v České republice hovoří o tom, že například v první polovině roku 2018 kontaktovalo linku více než dvě stě dětí kvůli problémům souvisejícím s rizikovým chováním na internetu. Dle statistik lze předpokládat, že tento počet v budoucnosti ještě více poroste (Zázvorka, 2018).

S touto problematikou souvisí i dopady erotické reklamy. Reklama je v dnešní společnosti všudypřítomná, obklopuje nás všechny na každém kroku a ať už si to uvědomujeme nebo ne, ovlivňuje nás v našem rozhodování. Prvky erotiky se v reklamách objevují velmi často a prakticky všude, kam se podíváme, a to ať jde o jakýkoliv produkt, od automobilů přes pleťový krém, až po pračku či pracovní nářadí. Vůbec tedy nezáleží na tom, že tyto produkty nemají s erotikou či mezilidskými vztahy obecně nic společného, důležité je, že je s těmito produkty vyobrazena polonahá žena, která je s nimi nesmírně spokojená. V české společnosti převažují lidé, kteří jsou v tomto směru shovívaví a kterým pohled na polonahá těla nevadí, jsou na reklamu s erotickými prvky zvyklí a ve většině případů je nijak nepobuřuje (Kaplová, 2005).

Otázkou je, jaký vliv má erotika v reklamě na děti a dospívající. Je samozřejmé, že pro dospívající mohou být erotické elementy v reklamě značně atraktivní a zajímavé, a to s ohledem na jejich dosavadní nezkušenost s partnerskými a sexuálními vztahy. Dalo by se říct, že pohled na nahé či polonahé tělo příslušníka opačného pohlaví je pro ně vzácností. Velkým nebezpečím je skutečnost, že děti a dospívající mohou v důsledku systematické „masáže“ ze strany médií dospět k názoru, že prezentovat své polonahé tělo je něco naprosto normálního, protože se to dennodenně děje v reklamách nebo filmech. (Kaplová, 2005).

Děti si s ohledem na svou psychosociální nezralost teprve utvářejí názor na to, co je a co není normální, a to právě na základě toho, co vidí kolem sebe, co je ve společnosti tolerováno a považováno za normální.

Podle výzkumu Českého statistického úřadu z roku 2021 je 95,5 % domácností s dětmi připojeno k internetu pomocí informačních technologií. To znamená že celkem 1 136 900 domácností používá notebook, počítač či tablet. Doma má tedy k dispozici internet 97 % dětí ve věku 0–15 let (CZSO, 2021).

Dle výsledků projektu, EU Kids Online II v České republice používají děti a dospívající ve věku 9–17 let k připojení k internetu nejčastěji smartphony, 84 % z nich dokonce denně. Ve srovnání je to o 12 % více než na Slovensku (EU Kids Online, 2020).

Dle výzkumu autorů Kopeckého a Szotkowskeho mezi českými dětmi dochází ke kybernetické agresi (či výskytu online rizik) cílených na dítě nejčastěji na sociálních sítích, a to v následující míře (Kopecký, Szotkowski, 2019):

- Facebook v 56,41 % případů,
- Facebook Messenger v 42,67 % případů,
- Instagram v 31,65 % případů,
- YouTube v 10,02 % případů,
- Tiktok v 7,66 % případů.

Sociální sítě jsou tedy také prostředím, kde dochází k výskytu různých rizik, na které je nutné reagovat.

Online prostředí však může mít i své pozitivní stránky, na které je důležité poukázat, například prostor pro kreativní tvorbu nebo seberealizaci v dané oblasti. Někteří jedinci tak mohou využít své předpoklady pro tvorbu webových stránek, blogů či videí, které mohou ostatním pomoci či je obohatit o nějaké zkušenosti (Krčmářová, 2012).

Dalším rizikovým jevem jsou počítačové hry, zejména tzv. střílečky, které mohou u dětí podporovat agresivitu. V těchto hrách se objevují násilné motivy a může být složité uhlídat dítě před jejich hraním. Řada těchto her je založena právě na tom, že se hrají přes internet, a tedy i zde lze identifikovat riziko související s vystavením dítěte internetu.

Dle některých studií (například empirická studie univerzity Dartmouth College) skutečně existuje spojení mezi dětskou agresivitou a trávením času hraním násilných videoher (tedy hraní násilných videoher je spojené s následným nárůstem fyzické agrese). Svoji roli v tomto hraje i etnicita dětí, protože videohry podněcují násilí nejčastěji u bělošských dětí (ČT24, 2018).

Uvedená studie tedy potvrzuje, že dochází k tomuto negativnímu jevu, kdy dítě hrající násilné hry může získat a realizovat nebezpečné vzorce chování ve svém okolí (ČT24, 2018).

Čím mohou násilné počítačové hry podporovat agresivitu dětí? Jedná se zejména o to, že „odměňují“ násilí a nenávistné myšlenky a postrádají empatii vůči obětem násilí.

Jako další rizikový moment (i když nepříliš častý) se jeví, že na hraní her může u dětí vzniknout závislost (ČT24, 2018).

Hraní násilných počítačových her tedy vytváří dva velmi rizikové faktory, které mohou poškodit kvalitu života dítěte a jeho okolí. Pokud dítě nedokáže projevit empatii a chová se násilnicky, tak se do společnosti bude začleňovat poměrně složitě.

Jaké formy prevence proti těmto rizikovým jevům mají k dispozici rodiče a pedagogičtí pracovníci? Jako nejjednodušší se jeví zákaz internetu a počítačových her, ale takový přístup bude z dlouhodobého hlediska kontraproduktivní a v podstatě nereálný (dítě nelze uhlídat). Vhodnější je s dítětem otevřeně komunikovat o těchto rizicích a ovlivňovat jeho postoje tak, aby na internetu trávil čas smysluplně a vyhýbalo se rizikům (Kasík, 2020).

Z tohoto vyplývá, že prosté zákazy budou kontraproduktivní. Dříve či později se dítě s internetem setká, a proto je vhodné, aby bylo informováno o veškerých jeho rizicích. Dítě může být informováno jak v rámci vzdělávacího procesu, tak v rámci rodiny, ale nejvhodnější je kombinace obou postupů. Prevence se i zde samozřejmě jeví jako základní předpoklad k tomu, aby dítě dokázalo reagovat vhodně na výskyt rizik. Každé dítě je na internetu v určitém ohrožení a nelze spoléhat na to, že si samostatně poradí.

Jako další možnost prevence lze uvést využití konzultací a poradenství od neziskových organizací, které nabízí pomoc dětem v nesnázích. Jde například o Dětské krizové centrum, E-bezpečí, Linku bezpečí, ale i Rodičovskou linku určenou těm rodičům, kteří chtějí konzultovat nějaký problém (Kasík, 2020). Pro případy, kdy selže prevence v podobě komunikace mezi rodičem a dítětem, tedy existují i další možnosti, jak zlepšit prevenci či řešení krizové situace. Neziskový sektor v této oblasti poskytuje poradenské služby.

Prevenčí může být i hraní tzv. vzdělávacích her. Například Pedagogická fakulta Univerzity Palackého vyvinula online hru Internet Highway, která učí děti zásady internetové bezpečnosti, a to zábavně, chytře a atraktivně. Děti se v rámci hraní hry učí, jak poznat spam, jak se vyhnout kyberšikaně nebo sextingu, jak na tato rizika reagovat apod. (Krejčí, 2021).

3.1 Sociální sítě a jejich vliv na děti a dospívající

Současná doba vyznačující se velmi rychlým vývojem moderních technologií nabízí neomezenou škálu možností ve všech směrech. Sociální sítě, které jsou toho všeho nedílnou součástí, již přirozeně zapadají do našich každodenních životů, kde nalézají všestranné využití (Pavlíček, 2010).

S tím, jak se mění svět, se mění i zvyklosti v trávení volného času dětí a mládeže, jež se čím dál tím více od tradičních her s kamarády či docházením do zájmových kroužků uchylují do virtuálního prostoru.

3.1.1 Facebook a Facebook Messenger

Jedná se o jednu z nejstarších a stále nejrozšířenějších sociálních sítí, která ovlivňuje životy nejen dětí a adolescentů. Tato sociální síť byla založena roku 2004 z důvodu soukromé komunikace mezi studenty. Facebook jako takový byl zpřístupněn v září 2006 všem osobám starším 16 let. Na této sociální síti vytváří obsah sami uživatelé, firmy či známé osobnosti v různých podobách – od psaných statusů, přes fotografie, videa, až po živá vysílání nebo třeba hry. V současné době lze pozorovat trend ústupu popularity této platformy mezi mladšími uživateli a ve prospěch starší generace (Hušková, 2018).

Jako pozitivní přínos lze vnímat snadno dostupné informace a možnost sdílení zájmů s ostatními uživateli, např. ve skupinách. Oproti tomu riziko představují lidé, na které zde lze narazit (podvodníci, predátoři, či falešné účty) a kteří mohou ovlivnit mravní výchovu mládeže či průběh jejího dospívání, stejně jako mnohdy nekontrolovaný obsah, který svou povahou může být pro mladé lidi nevhodný.

K Facebooku dnes již neodmyslitelně patří chatovací aplikace Facebook Messenger, která se postupem času vyčlenila z Facebooku, jehož byla nedílnou součástí. Dnes již kromě prostého vyměňování textových zpráv nabízí uživatelům celou řadu dalších funkcí, např. posílání nejrůznějších emotikonů, fotografií, krátkých videí, hlasových zpráv a odkazů. Aplikace také umožňuje uživateli na druhé straně zavolat. Takový komplexní chatovací balíček skýtá tolik výhod, že je mnohdy uživateli využíván více než samotný Facebook (Messenger, 2019).

V historii zpráv lze poměrně snadno dohledat konkrétní položky, a tak poslouží i jako přenosné úložiště souborů. Právě sdílení multimediálního obsahu může mnohdy vést ke zneužití, např. v podobě obtěžování nezletilých dívek nevyžádanými snímky, sdílení

odkazů, které do mobilního telefonu přenesou vir, vydírání pod rouškou anonymity, pronásledování, obtěžování a atp.

3.1.2 Instagram

Do skupiny sociálních sítí, které vlastní tatáž společnost, jako platformu Facebook, patří i Instagram. Tato platforma slouží výhradně ke sdílení fotografií a krátkých videí. Stejně jako jiné sítě si za roky své existence Instagram prošel výrazným vývojem, který se podepisuje zejména na funkcích nebo počtu uživatelů, kterých neustále přibývá. Instagram je díky svému konceptu založenému na sdílení vizuálního a audiovizuálního obsahu vnímán jako nejpovrchnější a nejméně důvěryhodná sociální síť. Právě pro nekonečné možnosti úpravy fotek pomocí různých filtrů a nástrojů zde vzniká mnoho iluzí, které nemají s reálným světem a životem nic společného. Zejména na dospívající dívky a chlapce může mít tato skutečnost velmi fatální dopady. Téměř každý uživatel Instagramu má při konzumaci příliš dokonalého obsahu tendence srovnávat se s ostatními a zpochybňovat svůj způsob života, postavu, partnera nebo bydlení, a to zejména při denním užívání této sociální sítě, která je velmi návyková a pro sebevědomí mladých lidí nebezpečná. Při stanovení přiměřených hranic je však možné i v této sociální síti spatřovat pozitivní přínosy, např. možnost sledování konkrétních uživatelů a známých osobností, vyhledávání informací všeho druhu, vhodné místo ke sdílení osobních fotografií s rodinou a přáteli za předpokladu důkladného nastavení soukromí (Žáková, 2020).

3.1.3 Tik Tok

Jednou z vůbec nejmladších sociálních sítí, která však za dobu své poměrně krátké existence dokázala ovládnout celý svět a ovlivnit miliony lidí, je Tik Tok. Jedná se o platformu, na které sami uživatelé vytvářejí obsah v podobě velmi krátkých videí. Tik Tok se stal fenomenálním zejména mezi velmi mladou věkovou kategorií, nejvíce mezi dětmi staršího školního věku, mezi kterými je tvorba krátkých videí a snaha napodobit slavné tvůrce, tzv. tiktokery, velmi populární. Na této sociální síti jsou obsahová témata velice různorodá, nejčastěji se ale jedná o krátké tanečky na aktuální hity, které mají v oblibě zejména velmi mladé dívky, jež se tak snadno mohou stát obětmi sexuálních predátorů či pedofilů (Žáková, 2020).

3.1.4 Snapchat

Za určitého předchůdce Tik Toku lze považovat sociální síť Snapchat, jejíž popularita i s rozmachem Instagramu již značně poklesla. Její princip spočívá ve sdílení fotografií a krátkých videí na 24 hodin od přidání, nebo do soukromých zpráv. Její pozitiva a negativa současným internetem již příliš nerezonují (Jandura, 2016).

Jako jedno z pozitiv této platformy lze uvést, že v momentě, kdy vyprší časový limit pro sdílení, je sdílený obsah smazán. Nicméně rizika jsou velmi obdobná jako u platform Instagram nebo Tik Tok a vycházejí z vizuality a pomíjivosti obsahu. Stejně tak je takřka ideálním prostředím pro působení anonymních sexuálních predátorů a falešných profilů vyhledávajících sexuálně explicitní obsah, zejména u nezletilých dívek. Tito predátoři dokáží pořizovat screenshoty obrazovky, a tak mít uložené fotografie ve své galerii.

3.1.5 Skype

Navážeme-li na téma Facebook Messengeru, který se vyvinul z chatovacího nástroje stejnojmenné sociální sítě, tak jedním z předchůdců je i aplikace Skype, která byla vyvinuta speciálně za účelem realizace video hovorů. Postupně se přidala i funkce audio hovorů nebo i chatovací nástroj pro výměnu textových zpráv. Popularita této platformy v důsledku rozmachu nových sítí již velmi upadla a mezi adolescenty není příliš rozšířená.

3.1.6 Twitter

Vznikl v roce 2006 a je velmi podobnou platformou tolik rozšířenému Facebooku je Twitter. Liší se však v tom, že se jedná o platformu pro sdílení výhradně krátkých psaných příspěvků, které se obvykle týkají aktuálního dění ve společnosti, což lze považovat za její největší přínos. Pro mladé lidi představuje užitečný nástroj, jak se každý den vzdělávat a rozšiřovat si obzory za předpokladu, že sledují ty správné účty. Oproti tomu je zde na mnoha profilech, stejně jako na jiných sociálních sítích, šířen nevhodný obsah, urážky a vulgarity. Stejně tak se zde mladiství mohou setkat s podvodnými profily a navázat kontakt s osobami majícími na této síti nekalé úmysly. Další velká nevýhoda Twitteru spočívá paradoxně v jeho největší výhodě – stručnosti. Tím, že je počet znaků na jeden příspěvek značně limitován, může často dojít ke špatnému pochopení skutečností a snaze o diskuzi v komentářích, které se velmi často mohou strhnout v ostrý souboj argumentů až velmi vyhrocené hádky, často končící blokací nejednoho uživatele (Twitter, 2022).

3.1.7 WhatsApp

Typickou a jednou z nejvíce rozšířenou chatovací mobilní aplikací je bezpochyby WhatsApp, jehož kouzlu propadly miliony uživatelů po celém světě. WhatsApp poskytuje velmi jednoduché a dostupné řešení komunikace jak pro osobní, tak pracovní účely. Kromě textových zpráv je možné sdílení fotografií, krátkých videí, emotikonů, uskutečnění hlasových hovorů i videohovorů, a to mezi dvěma uživateli nebo ve skupinovém chatu. Velmi často je oblíbený i ve firemní komunikaci na interní úrovni, i v komunikaci se zákazníky. Jeho hlavním přínosem tedy je univerzálnost a propojení s telefonním číslem, čímž tedy automaticky získáváme WhatsApp kontakt na každého, kdo nám své telefonní číslo poskytne. To je ale zároveň jedno z hlavních rizik, které s sebou aplikace nejen pro adolescenty představuje – ztráta soukromí a vysoké riziko nevyžádaných zpráv, včetně sexuálně explicitních, které mohou negativně ovlivnit dospívání adolescentů (Whatsapp, 2022).

3.1.8 YouTube

Dle Eurostatu a jeho výzkumu osob v zemích EU sledujících videa na Youtube či jiných stránkách určených ke sdílení videí z roku 2020 se Česká republika umístila na 19. místě ve věkové kategorii 16–24 let, která tvoří 88,1 % všech sledujících. Průměr sledujících ve státech EU je 83,8 %. Z toho vyplývá, že osoby sledující videa na platformě YouTube a dalších stránkách v České republice převyšují průměr v ostatních státech EU (Eurostat, 2021).

3.2 Žáci základní školy a jejich napodobování youtuberů

Dle výzkumu autorů Kopeckého a Szotkowski patří sociální síť YouTube mezi českými dětmi k nejpoblárnějším a její obsah konzumuje téměř 90 % z nich. Výjimkou však není konzumace závadného obsahu, který „sleduje velmi málo dětí, nicméně výjimku tvoří videa zobrazující osoby s poruchami příjmu potravy (na YouTube je sleduje 11,80 % dětí), videa zachycující násilí (na YouTube je sleduje 8,77 %), videa zobrazující sebepoškození (na YouTube je sleduje 8,67 % dětí) a videa zobrazující šokující a odpudivý obsah (na YouTube je sleduje 8,62 % dětí). Velmi pozitivní zprávou je sledování videoobsahu zaměřeného na vzdělávání – na YouTube tento typ videí sleduje pětina dětí, tedy 22 %“. (Kopecký, Szotkowski, 2019).

Na této sociální síti se lze setkat i s nevhodným obsahem, a proto může být případné napodobování tzv. youtuberů problematické.

Youtubery lze definovat jako mladé lidi, kteří těží pozornost a slávu ze svojí sebe prezentace na sociální síti YouTube. Na této platformě sdílejí různá videa s různorodým obsahem, jejichž nejčastějšími konzumenty jsou právě děti a mládež. To vzbuzuje i řadu obav, protože obsah videí může být z různých hledisek škodlivý. Pokud takový obsah budou děti a mládež napodobovat, bude to mít negativní dopady na jejich další život (Slavík, Pospěch, 2019).

Podle vedoucího Linky bezpečí v České republice Porubského je rizikové, když se děti snaží napodobovat různé youtubery, kteří se dokázali proslavit „přes noc“. Děti nemusí mít dostatečný talent, a proto se často stává, že je dítě zesměšněno za to, co sdílelo na této sociální síti. Často se navíc jedná o osobní až intimní obsah, protože i s ním se někteří youtubeři dokázali prosadit (Zázvorka, 2018).

„Rozdíl je však v tom, že úspěšní youtubeři jsou na prostředí sociálních sítí zvyklí a vědí, že je může čekat i ostrá kritika. Dětem se pak může snadno stát, že negativní reakce okolí nezvládnou. U kyberšikany v prostředí internetu spočívá hlavní nebezpečí právě v tom, že videa může vidět doslova celý svět.“ (Zázvorka, 2018).

Při zkoumání fenoménu napodobování youtuberů dětmi však nelze hovořit pouze o negativních efektech. Youtuberem může být i pedagog. Jak dokládají výstupy z empirické studie autorky Holíkové, tak řada českých učitelů v dnešní době na YouTube zveřejňuje vzdělávací videa pro své žáky i další zájemce. Výsledky zmíněné studie prokazují, že vybraní učitelé YouTube využívají za účelem lepšího zprostředkování obsahu výuky svým žákům. Pozitivní reakce na jejich videa od uživatelů YouTube mimo okruh jejich žáků ovlivňují i jejich chování na této sociální síti. Nejvýraznějším znakem profesního sebepojetí vybraných učitelů je pozitivní sebeoceňování, které se utváří na základě interakcí na YouTube a reflektuje se i v rámci jejich pedagogické činnosti (Holíková, 2018).

PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍL VÝZKUMU

Cílem smíšeného výzkumu je kvantitativní a kvalitativní analýza získaných dat, interpretace dat z dotazníkového šetření s žáky základní školy, z dotazníkového šetření s rodiči žáků základní školy a analýza rozhovorů s pedagogickými pracovníky.

Projekt výzkumu zjišťuje vztah žáků k internetu, trávení jejich volného času v on-line prostředí, dopad pandemie COVID-19 na závislosti na internetu, negativní rizikové jevy, se kterými se žáci na internetu potkali a jejich zkušenosti s nimi. Dále povědomí rodičů o trávení volného času jejich dítěte na internetu a zkušenosti učitelů s on-line prostředím a jeho dopadem na žáky.

K získání požadovaných údajů bylo zvoleno výzkumné šetření v podobě dotazníkového šetření a interview, které probíhaly na základní škole v Pardubickém kraji.

4.1 Výzkumné otázky a výzkumné hypotézy

1. H1: Míra času stráveného na internetu bude u chlapců vyšší z důvodu nástupu pandemie COVID-19 než u dívek.
2. VO2: Která sociální síť je mezi žáky základní školy nejpoužívanější?
3. VO3: S jakými riziky na sociálních sítích se žáci základní školy nejčastěji setkávají?
4. VO4: Jak sociální sítě a připojení k internetu ovlivňují výchovu dítěte na základní škole?
5. H5: Míra povědomí o trávení volného času na internetu je vyšší u matek než u otců dětí.
6. H6: Pedagogičtí pracovníci měli pozitivnější názor na on-line vzdělávání než rodiče žáků.

4.2 Druh a metody výzkumu

„Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají poznatky nové.“ (Gavora, 2000, s. 29).

Pedagogický výzkum je smíšený, založen na dvou základních formách, a to na kvantitativní a kvalitativní části výzkumu. Pro projekt výzkumu v této bakalářské práci byla zvolena forma kvantitativní a kvalitativní analýzy dat ze dvou dotazníkových šetření

a interview s učiteli na dané základní škole v Pardubickém kraji. Obě formy výzkumu mají své pozitiva a negativa, proto byla zvolena jejich kombinace.

První kvantitativní výzkum je založen na pochopení, objevování a poznávání reality jako takové, druhý kvalitativní výzkum je založený na individuálních názorech samotných respondentů, kteří byli vybráni do výzkumného šetření (Průcha, 2003). V bakalářské práci je tedy kvalitativní výzkum zastoupen rozhovorem se čtyřmi třídními pedagogickými pracovníky základní školy v Pardubickém kraji.

4.2.1 Písemné dotazování

Dotazníkové šetření je jednou z nejpoužívanějších metod ve výzkumném šetření. Spojuje se často s hromadným kladením otázek a získávání písemných údajů. Tuto metodu využíváme při oslovení většího počtu respondentů za účelem získání většího množství informací k dané problematice. Dotazníky pro potřebu této bakalářské práce jsou dva. V úvodu obou z nich jsou uvedeny cíle dotazníku a instrukce k jeho vyplnění.

První dotazník je určený pro žáky základní školy a obsahuje celkem 19 uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek. Otevřené otázky v dotazníku poskytují respondentům (žákům) volnost v jejich odpovědích, ale také umožňují porovnání jejich názorů s rodiči a učiteli. V první části tohoto dotazníku nalezneme otázky o užívání sociálních sítí a internetu, následují otázky k on-line vzdělávání a rizikům připojení k internetu.

Druhý dotazník je určený pro rodiče těchto žáků a nalezneme v něm 13 uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek.

Rodiče žáků v dotazníku zodpoví otázky týkající se jejich informovanosti o připojení jejich dítěte k internetu a toho, zda se setkali s rizikovými jevy, které mají dopad na výchovu jejich dítěte.

Respondenti měli na vyplnění dotazníku čas dva týdny. Dotazník byl vytvořen na webu Survio.com a odeslán do dané školy v Pardubickém kraji.

4.2.2 Interview

Druhou výzkumnou metodou je interview, kterou jsem si vybrala proto, že nám umožňuje zachytit fakta a zároveň proniknout hlouběji do situace. Dále můžeme sledovat vnější reakce respondenta a podle nich lépe interpretovat jeho postoje k řešeným tématům (Gavora, 2000).

Druhá etapa kvalitativního výzkumu tedy probíhala metodou interview. Během mého zaměstnání na základní škole v Pardubickém kraji jsem s pedagogickými pracovníky konzultovala situace, které ve školství nastaly. Při interview jsem měla připraveno celkem čtrnáct otázek, na které jsem se dotazovala celkem čtyř respondentů. Interview mělo formu schůzky, která trvala přibližně hodinu. Respondenti dostali otázky i v písemné podobě, aby si odpovědi promysleli. V interview jsem použila otevřené otázky. Důležité bylo nastavit správný výzkumný report, který v našem případě nebyl příliš složitý, jelikož jsem s respondenty dva roky spolupracovala.

4.3 Popis místa výzkumu

Výzkum probíhal v základní škole v Pardubickém kraji v období prosince 2021 a ledna 2022 a zúčastnilo se ho 92 žáků, 7 rodičů a 4 pedagogičtí pracovníci.

Základní škola je zřízena magistrátem města a nachází se na náměstí. Školu navštěvuje kolem 468 žáků. Průměrný počet žáků na jednu třídu je 23. Žáci jsou rozděleni do 20 tříd. Na 1. stupni je to 10 tříd, na 2. stupni také 10 tříd. Ve škole pracuje 33 pedagogů 4 vychovatelky školní družiny, 7 asistentek a 7 provozních zaměstnanců. Základní škola je zahrnuta do spousty školních projektů, jedná se například o projekty Moderní škola II, Ovoce a mléko do škol, Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi, Education is a neverending proces. Dále škola pořádá výměnné pobyty v rámci programu Erasmus a E-twinning. Hlavním cílem školy je dobře připravit žáky na studium na středních školách a odborných učilištích, rozvíjet jejich logické myšlení a naučit je orientaci v problémech, jež život v dnešní společnosti přináší. Škola klade velkou pozornost na problémové a integrované žáky. Velký důraz je zde kladen i na mimoškolní aktivity a individuální rozvoj žáků, proto mnoho pedagogů vede zájmové kroužky a volitelné předměty. Škola se dále specializuje na výuku jazyků a informatiky.

4.4 Charakteristika respondentů

Před samotným výzkumem jsem dotazník konzultovala s kolegy v práci, aby byl dostatečně srozumitelný a smysluplný.

První skupinu respondentů představují žáci základní školy v Pardubickém kraji ve věku 10–15 let. Tohoto výzkumného šetření se zúčastnilo 92 žáků. Druhou skupinou jsou rodiče těchto žáků ve věku 30–50 let a více. Tohoto výzkumného šetření se zúčastnilo 73

rodičů. Poslední, třetí skupinu respondentů jsou 4 třídní učitelé ze základní školy v Pardubickém kraji. Celkově se všech výzkumných šetření zúčastnilo 169 respondentů.

Z důvodu ochrany osobních údajů a dodržení obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) uvádím pouze anonymní data.

První pedagogický pracovník (P1) je žena ve věku 38 let – třídní učitelka v páté třídě s počtem 24 dětí. Vyučuje všechny předměty kromě výpočetní techniky, anglického jazyka a hudební výchovy.

O páté třídě – navštěvuje ji 24 žáků z toho 16 dívek a 8 chlapců. Dívky v této třídě tvoří převážnou většinu, ale chlapci nejsou odstrkovaní. Společně má třída dobré vztahy a je považována za tichou, pohodovou třídu. Jejich vědomosti jsou nadprůměrné. Tato třída se řadí mezi méně problémové – problémy kázeňského rázu zde nalezneme pouze výjimečně, nejčastěji se jedná o vyrušování a nepozornost v hodinách. V této třídě není přítomný asistent pedagoga ani žádný žák s handicapem.

Druhý pedagogický pracovník (P2) je muž ve věku 29 let – třídní učitel sedmé třídy s počtem 26 žáků. Tento pedagog vyučuje výpočetní techniku, občanskou výuku a zeměpis.

O sedmé třídě – v této třídě se nachází 16 chlapců a 10 dívek. Převážnou většinu tvoří chlapci, což se promítá do pověsti této třídy, která je považována za velmi energickou a hlučnou. Učitelé o této třídě říkají, že musí žáky často napomínat, usměrňovat, ale naopak jsou od žáku nabití příjemnou energií. V této třídě je dobrý kolektiv žáků, chlapci nevyčleňují dívky ze svého kolektivu a navzájem se respektují. Výsledky této třídy jsou průměrné.

Třetí pedagogický pracovník (P3) je žena ve věku 42 let – třídní učitelka osmé třídy s počtem 25 dětí. Tato pedagožka vyučuje matematiku a pár hodin fyziky.

O osmé třídě – v této třídě se nachází 13 chlapců a 12 dívek, dalo by se tedy říct, že je to velmi vyrovnaná třída, nicméně v této třídě se vyskytuje nejvíce kázeňských problémů. Žáci této třídy jsou velmi vulgární, zlí, nepozorní a neposlušní. Třída vykazuje známky neukázněnosti, řeší se zde opětovně kázeňské tresty z důvodu porušování školního řádu. Učitelé do této třídy chodí velmi neradit učit, působí v ní i asistentka pedagoga, která na tuto třídu dohlíží a pomáhá učitelům s žáky.

Čtvrtý pedagogický pracovník (P4) je muž ve věku 32 let – třídní učitel deváté třídy s počtem 27 dětí. Tento pedagog vyučuje chemii a přírodopis.

O deváté třídě – v této třídě je zařazen žák (cizinec), který má svoji osobní asistentku. Ve třídě se nachází 15 dívek a 12 chlapců. Třída je považována za harmonickou, její žáci jsou snaživí a šikovní. Tři roky je v této třídě zařazen žák (cizinec), i přes to třída působí jako jeden tým a přijala ho naprosto bez problémů. Nikdo není vyčleněn z kolektivu a všichni žáci si bez ohledu na pohlaví snaží pomáhat. Dosahují skvělých studijních výsledků. Tato třída je považována za jednu z nejoblíbenějších tříd na škole. Její žáci se společně zúčastnili několika celorepublikových i okresních soutěží, ve kterých společně zazářili. Ve třídě se skvěle doplňují jedinci, kteří jsou talentovaní na sport, techniku či jsou intelektuálně zdatní.

4.5 Průběh výzkumu

Výzkum byl proveden na základní škole v Pardubickém kraji a byly do něho zapojeny všechny třídy 2. stupně základní školy a páté třídy 1. stupně základní školy.

Nejprve byly stanoveny výzkumné otázky a výzkumné hypotézy, od kterých se vyvíjela struktura dotazníkového šetření a otázky do rozhovorů. Úkolem dotazníků a rozhovoru bylo potvrzení či vyvrácení hypotéz a doplnění dalších dat pro výzkumné otázky. Finální podobu dotazníků jsem konzultovala s kolegy z práce, kteří mi pomohli tento výzkum na základní škole uskutečnit. Žáci byli osloveni svými učiteli v hodině výpočetní techniky, pro vyplnění dotazníku. Po dokončení jejich práce měli čas na doplnění mého dotazníkového šetření. Jelikož jsem na této škole několik let učila, pedagogičtí pracovníci mi vyšli vstříc a věnovali část vyučovací hodiny na vyplnění dotazníků. U samotného vyplňování dotazníků jsem přítomná nebyla z důvodu epidemiologické situace COVID-19. I z tohoto důvodu jsem se s pedagogickými pracovníky dohodla, že dotazníkové šetření bude probíhat elektronickou formou.

Dotazníky vytvořené rodiče žáků byly společně s žádostí o jejich vyplnění odeslány na soukromé emailové adresy rodičů. Na vyplnění dotazníků měli rodiče čas dva týdny.

Odpovědi z dotazníkového šetření jsem si pečlivě přečetla, data zpracovala, zapsala do tabulky a vytvořila z nich patřičný závěr v podobě grafů. Některé odpovědi mě velmi překvapily a nad některými jsem se i pouсмála. Oceňuji otevřenost žáků v dotazníkovém šetření. Líbilo se mi, že někteří rodiče neměli problém se otevřít a dopsat k otázkám vlastní názory či poznatky.

Ředitelka školy mě požádala o nahlédnutí do zpracovaných dat z šetření.

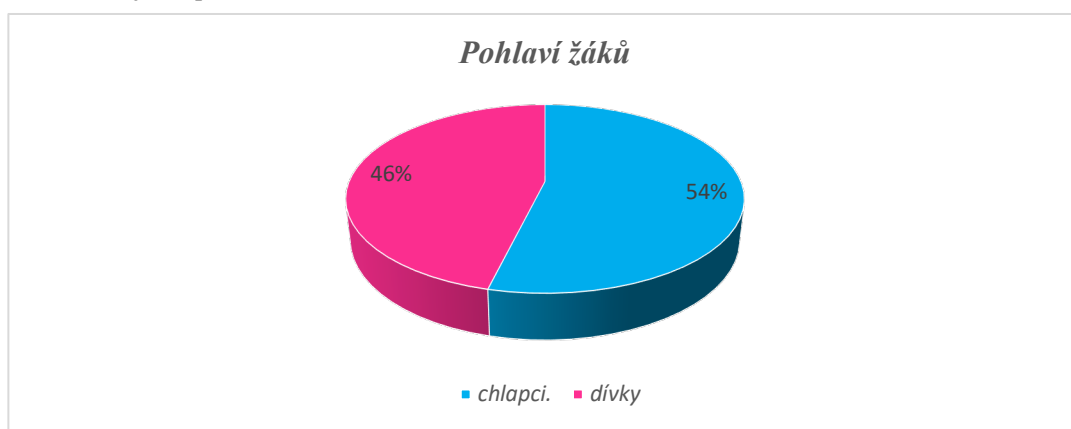
5 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

Výsledky z dotazníkového šetření byly vyhodnoceny a uvedeny v grafickém znázornění a podrobně popsány.

Otázka č. 1 – Poměr chlapců a dívek, mužů a žen

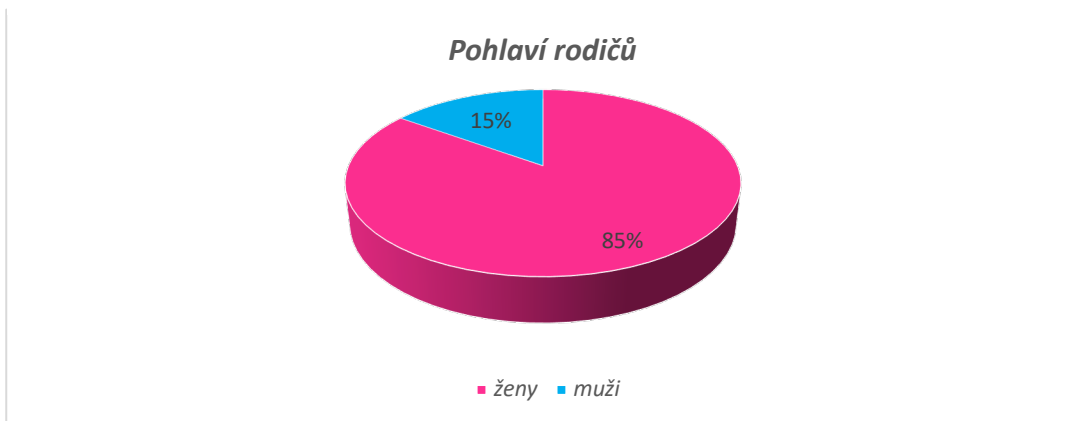
První otázka v dotazníkovém šetření, která byla pro všechny respondenty totožná, se dotazovala na pohlaví respondentů. Z celkového počtu 92 respondentů (žáků) ve věku 10–15 let se zúčastnilo 49 (54 %) chlapců a 43 (46 %) dívek.

Graf 1 Jaké je tvé pohlaví?

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Graf 3 Jaké je vaše pohlaví?

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Výzkumného šetření se 73 respondentů účastnilo z řad rodičů žáků ve věku 30 a více, a to v poměru 62 (85 %) žen a 11 (15 %) mužů.

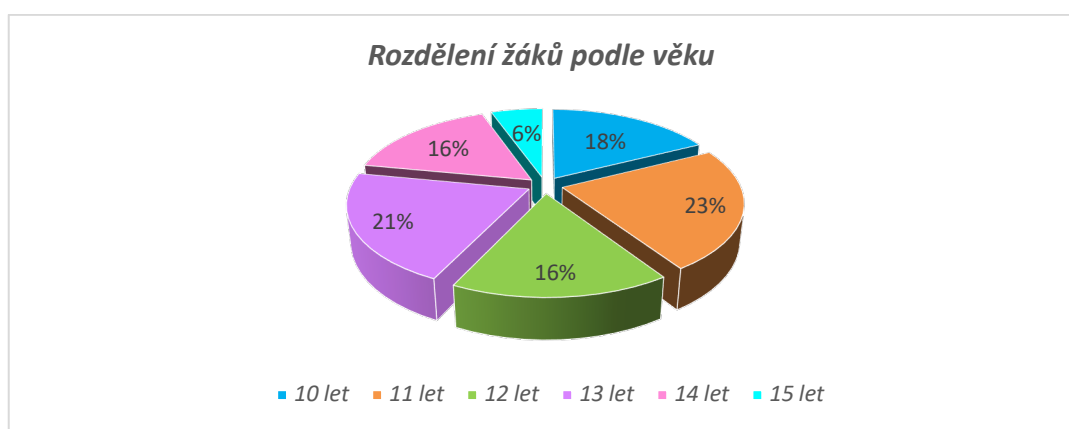
Z řad pedagogických pracovníků tvořily polovinu respondentů ženy a polovinu muži.

Z těchto odpovědí vyplývá, že se ve výzkumném šetření z celkového množství respondentů 169 účastnilo 107 (63,3 %) respondentů ženského pohlaví a 62 (36,7 %) respondentů mužského pohlaví.

Otázka č. 2 – Kolik je ti let?

Druhá otázka byla zaměřena na věk respondentů. Rozdělení žáků dle věku – desetiletých žáků se do výzkumu zapojilo 16 (17,4 %), jedenáctiletých 21 (22,8 %), dvanáctiletých 15 (16,3 %), třináctiletých 19 (20,7 %), čtrnáctiletých 15 (16,3 %) a patnáctiletých 5 (5,4 %).

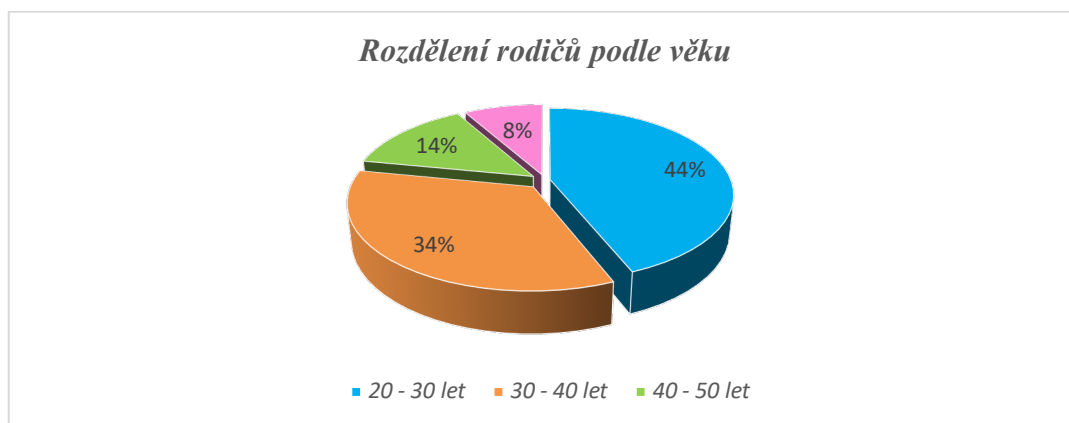
Graf 5 Rozdělení žáků podle věku

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Další skupinou respondentů byli rodiče žáků, kterých se ve věkovém rozmezí 30–40 let zapojilo 32 (43,8 %), 25 (34,2 %) ve věku 40–50 let, 10 (13,7 %) ve věku 20–30 let a 6 (8,2 %) ve věku 50 a více let.

Graf 6 Rozdělení rodičů podle věku

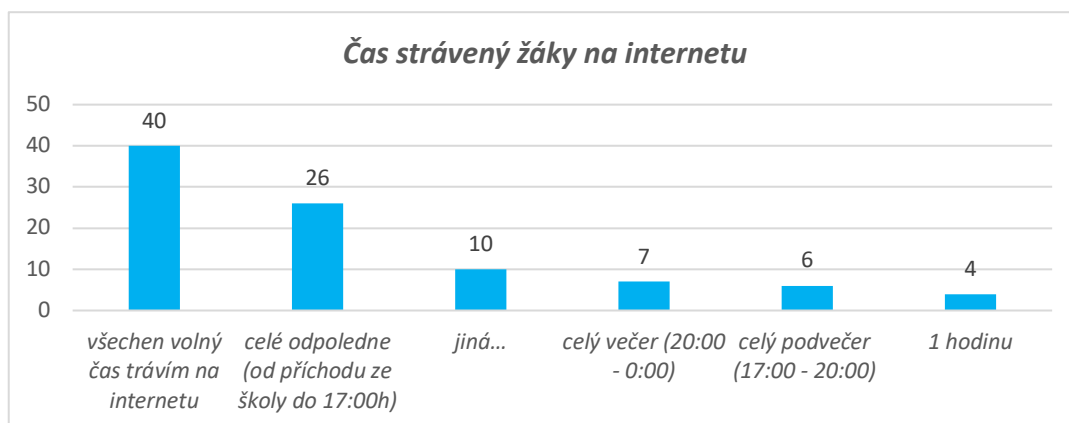

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 3 – Kolik svého volného času trávíš na internetu?

Z odpovědí vyplývá, že 40 žáků z 92 (43,5 %) tráví všechnen volný čas na internetu. 26 žáků (28,3 %) uvedlo, že na internetu tráví celé odpoledne, tj. od příchodu ze školy do 17 hodin. Z toho vyplývá, že 71 % dotazovaných tráví volný čas v on-line prostředí. Pouze 4 (4,3 %) jedinci uvedli, že tráví v on-line prostředí pouze 1 hodinu každý den.

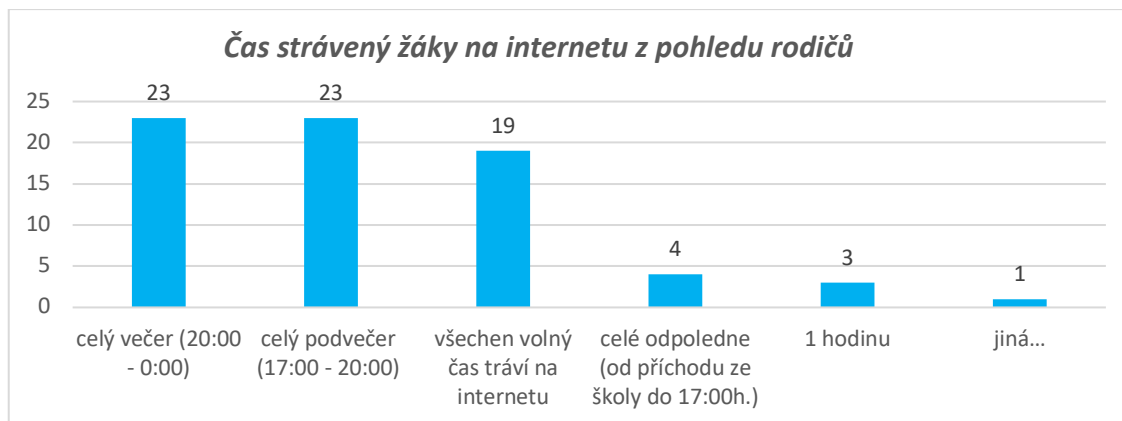
Graf 7 Čas strávený žáky na internetu

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

K této otázce je doplňující otázka v dotazníkovém šetření pro rodiče žáků – **Kolik svého volného času tráví vaše dítě na internetu?** Výsledky ukázaly rozdíly ve vnímání volného času mezi žáky a jejich rodiči. U této otázce došlo k remíze mezi žáky a jejich rodiči. 23 (31,5 %) rodičů uvedlo, že jejich dítě tráví připojené na internetu celý večer (20:00–0:00 hodin), 23 (31,5 %) dotázaných uvedlo celý podvečer (17:00 – 20:00). 19 (26 %) rodičů uvedlo, že jejich dítě tráví na internetu všechnen svůj volný čas. 4 (5,5 %) hlasy obdržela volba „celé odpoledne“ (od příchodu domů do 17 hodiny), 3 (4,1 %) hlasy odpověď 1 hodinu denně a 1 (1,4 %) hlas volba „jiná“.

Graf 8 Čas strávený žáky na internetu z pohledu rodičů

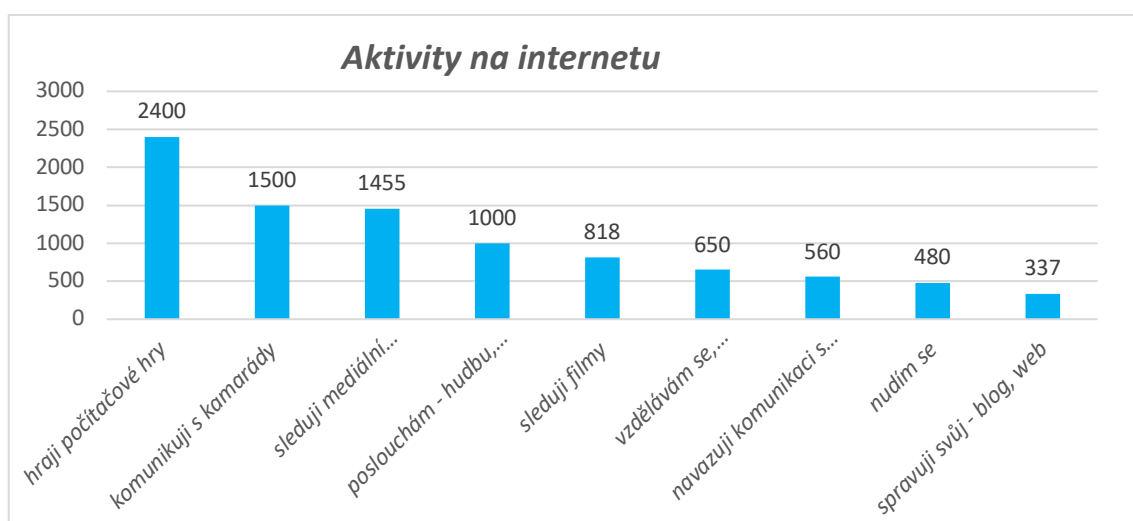

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 4 – Co na internetu nejčastěji děláš?

Žáci měli rozdělit 100 % svého času stráveného na internetu na internetu podle toho, co na něm nejvíce dělají. Jelikož se výzkumného šetření účastnilo 92 žáků, měli tedy k rozdělení 9200 %. 2400 % získalo hraní her na internetu. Tento výsledek může být zapříčiněn tím, že dotazník vyplnilo více chlapců než dívek. 1500 % obdržela komunikace s kamarády, 1455 % sledování mediálního obsahu např. na YouTube, 1000 % získal poslech hudby a podcastů, 818 % sledování filmů, 650 % vzdělávám se, 560 % komunikace s novými lidmi, 480 % nudění se, 337 % správa blogu, webu.

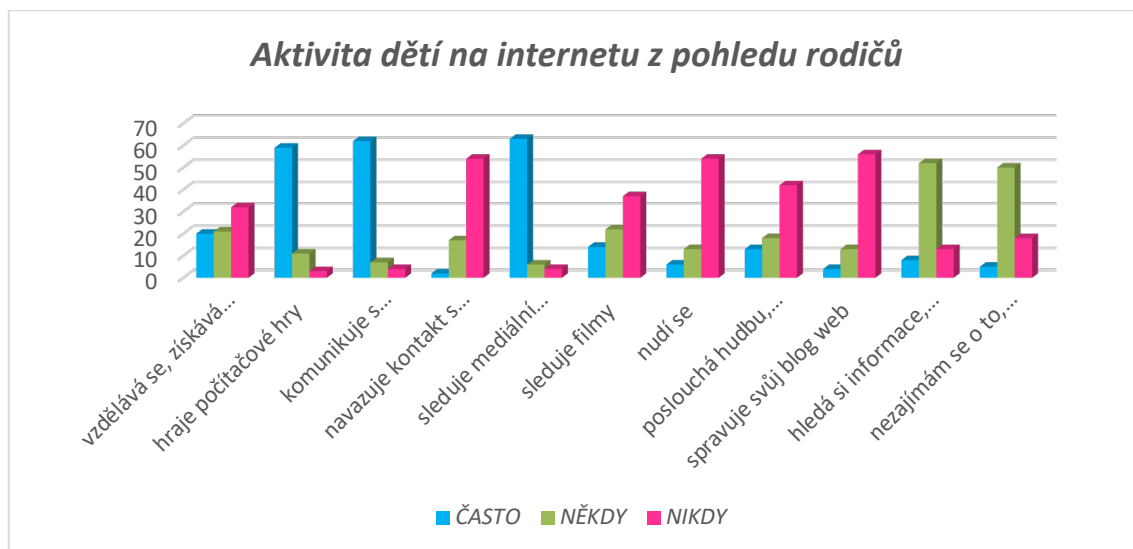
Graf 9 Aktivity na internetu

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Tato data jsem porovnávala s daty z dotazníků rodičů. Odpovědi rodičů a žáků se na prvních místech liší – podle 63 (86,3 %) rodičů děti nejčastěji sledují mediální obsah, 62 (84,9 %) hlasů bylo pro komunikaci s kamarády, pro hraní počítačových her 59 (80,8 %) hlasů. Souhlasí tedy odpovědi na posledních místech, žáci nejméně spravují svůj blog, web, a to 4 (5,5 %). Dalších 6 (8,2 %) se nudí a 2 (2,7 %) komunikují s novými lidmi.

Graf 10 Aktivita dětí na internetu z pohledu rodičů

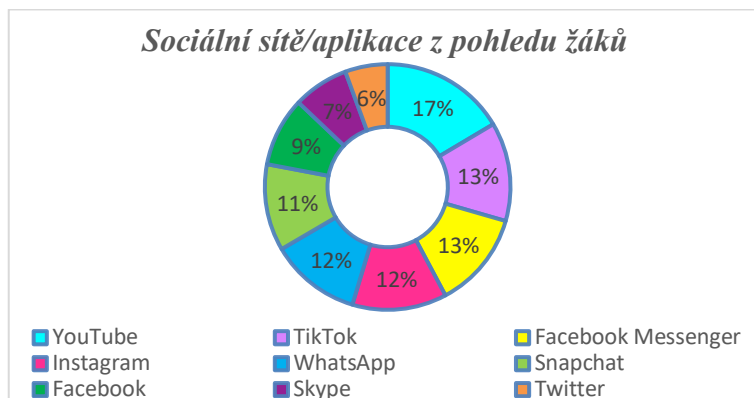

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 5 Které sociální sítě/aplikace nejčastěji navštěvuješ?

Respondenti z řad žáků měli poskládat odpovědi dle jimi nejpoužívanější sociální sítě. Respondenti v 17 % označili za nejpoužívanější platformu YouTube odpovědích, se 13 % následovaly TikTok s Facebookem a Messengerem, Instagram a WhatsApp získaly 12 %, Snapchat 11 %, Facebook 9 %, Skype 7 % a Twitter 6 %.

Graf 11 Sociální sítě/aplikace z pohledu žáků

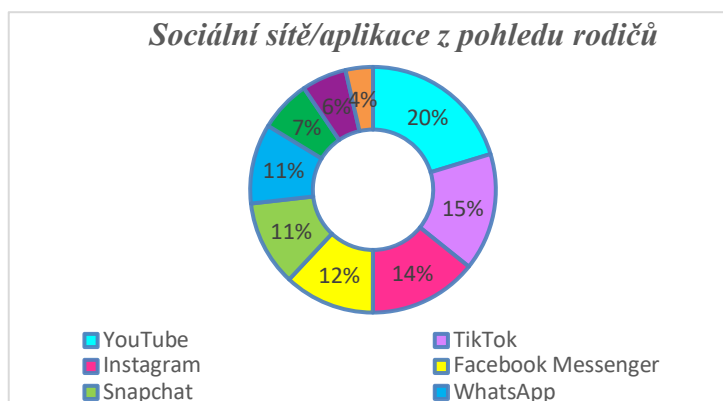
Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka v dotazníku pro rodiče zjišťovala povědomí rodičů o tom, které sociální sítě jejich děti využívají. První dvě místa jsou shodná s žáky – 20 % rodičů odpovědělo, že nejnavštěvovanější síť je YouTube a 15 % odpovědi bylo pro TikTok. Dále se už odpovědi rozcházejí – Instagram 14 %, Facebook a Messenger 12 %, Snapchat 11 %, WhatsApp 11 %, Facebook 7 %, Skype 6 % a Twitter 4 %. Odpovědi rodičů se sice

s odpověďmi žáků 100 % neshodují, ale přibližují se, a proto můžeme říci, že rodiče žáků mají přehled o tom, jaké sociální sítě a aplikace žáci využívají.

Můžeme konstatovat, že odpovědi potvrzují teoretické poznatky, které jsou uvedeny ve výzkumu autorů Kopecského a Szotkowski, že mezi českými dětmi patří sociální síť YouTube k nejpoblárnějším a její obsah konzumuje téměř 90 % z respondentů.

Graf 12 Sociální sítě/aplikace z pohledu rodičů

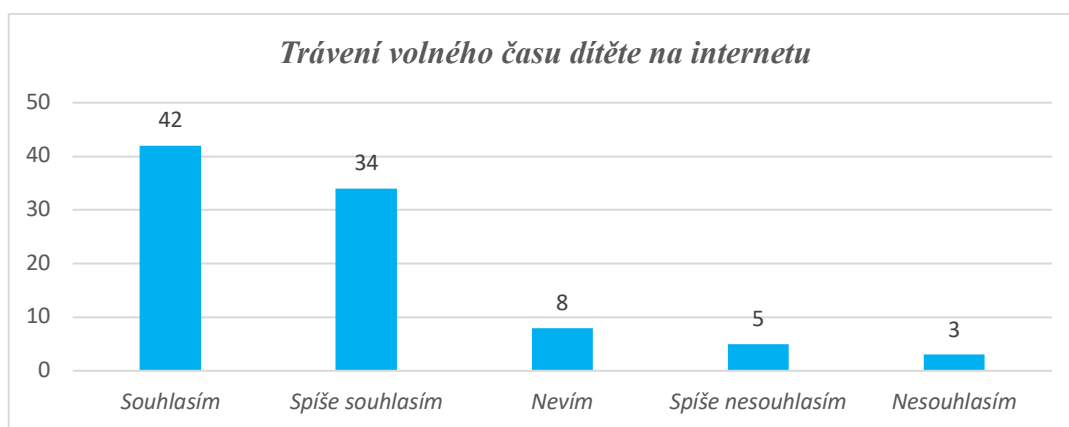

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 6 Začal/a jsi během pandemie COVID-19 trávit více času připojený/á na internetu?

Na tuto otázku 76 žáků (82,6 %) odpovědělo, že souhlasí nebo spíše souhlasí s tím, že tráví na internetu více volného času než před pandemií COVID-19. Pouze 3 (3,2 %) žáci nesouhlasí s tím, že nyní tráví více času na internetu. Celkově 67 (91,8 %) respondentů (rodičů) uvedlo, že souhlasí nebo spíše souhlasí s tím, že jejich dítě tráví připojené na internetu více času po příchodu pandemie COVID-19.

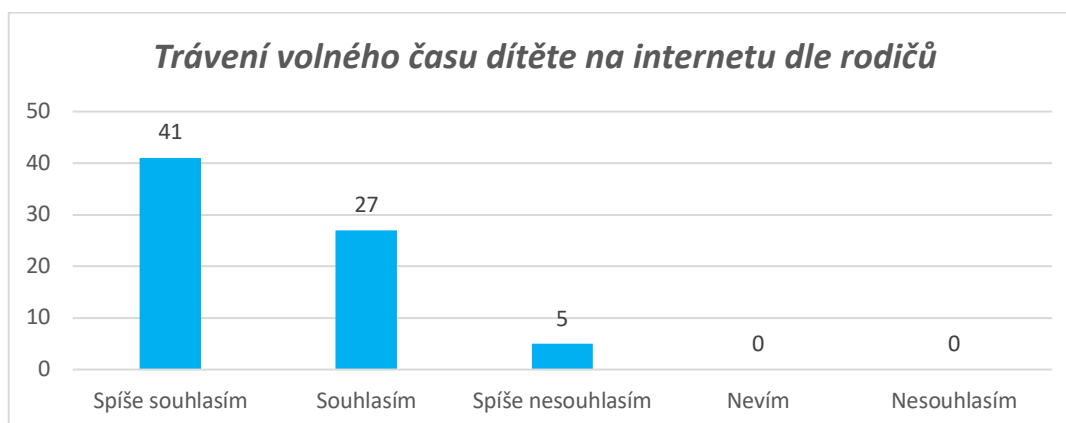
Graf 13 Trávení volného času dítěte na internetu

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

V porovnání s poznatky z výzkumné studie ČOI vyplývá, že před nástupem pandemie COVID-19 vzdělávala většina učitelů svoje žáky pomocí digitálních technologií jen na necelé pětinu základních a středních škol (Česká školní inspekce, 2021). Využití digitálních technologií v rámci vzdělávání, tak pro děti nebylo příliš obvyklé. Pandemie COVID-19 však přinesla významnou změnu v tomto pohledu. Celkově lze konstatovat, že české děti využívají technologie aktivním způsobem, a to nejen v rámci plnění školních povinností, ale také v rámci svého volného času.

Graf 14 Trávení volného času na internetu dle rodičů

Otázka č. 7 Jaký je tvůj názor na on-line výuku, kterou jsi zažil během pandemie COVID-19?

Odpovědi žáků jsem rozdělila do tří kategorií – pozitivní, neutrální a negativní.

Do pozitivních odpovědí byly zahrnuty odpovědi:

- Nemusel jsem toho moc dělat.
- Dobrý.
- Nejlepší, co mohlo být.
- Bylo fajn být doma.
- On-line výuka byla v pohodě.
- Mohl jsem déle spát, protože počítač byl blíž než škola.
- Máma dobře vařila.
- Mohl jsem hrát hry.
- Je lepší on-line než prezenční ve škole.
- Je to pohodlnější a lepší než ve škole.

Do neutrálních odpovědí byly zahrnuty odpovědi:

- Ze začátku to bylo super, pak mi to vadilo, protože jsem se neviděl s kamarády.

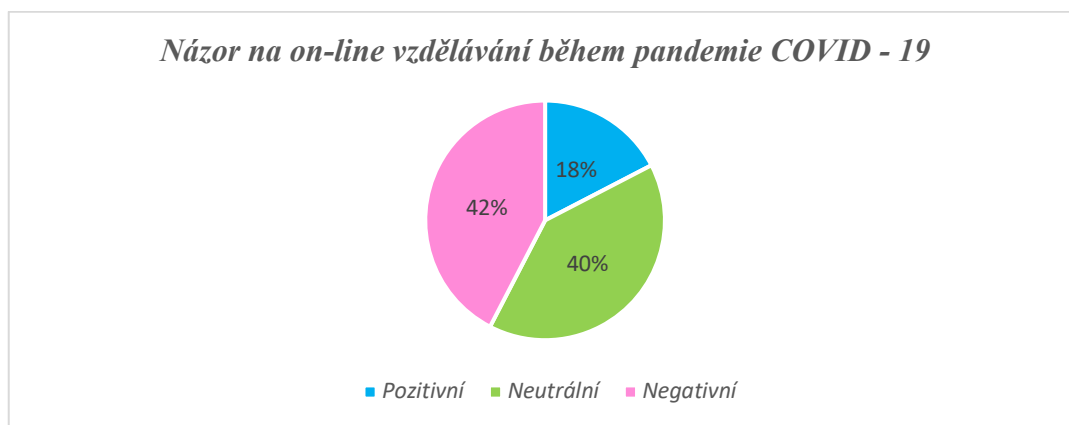
- Bylo to fajn na testy a když mi bylo špatně, tak jsem mohl ležet v posteli.
- Je to jiné než ve škole
- Je to mnohem jednodušší než ve škole, ale chyběli mi kamarádi a paní učitelka.
- Bylo to fajn, mohl jsem pařit hry, jen mi vadilo, že nešel moc internet a taky že jsem neviděl spolužáky.
- Lepší je být ve škole, ale doma mi to nevadilo.

Do nejčastějších negativních odpovědí byly zahrnuty odpovědi:

- Nejhorší, co se mohlo stát.
- Katastrofa, špatný, moc dlouhý, nuda, nebavilo mě to, na nic, špatný internet.
- Byla moc dlouhá.
- Nudnější než ve škole.
- Bolely mě oči a moc se toho nenaučím.
- Lepší je to ve škole.
- Hrály se mi dobře hry.
- Absence sociálního kontaktu s kamarády a učiteli.

Dle četnosti jednotlivých odpovědí jsem zpracovala graf, ve kterém můžeme vidět, že negativní a neutrální postoje žáků převažují nad těmi pozitivními.

Graf 15 Názor na on-line vzdělávání během pandemie COVID-19

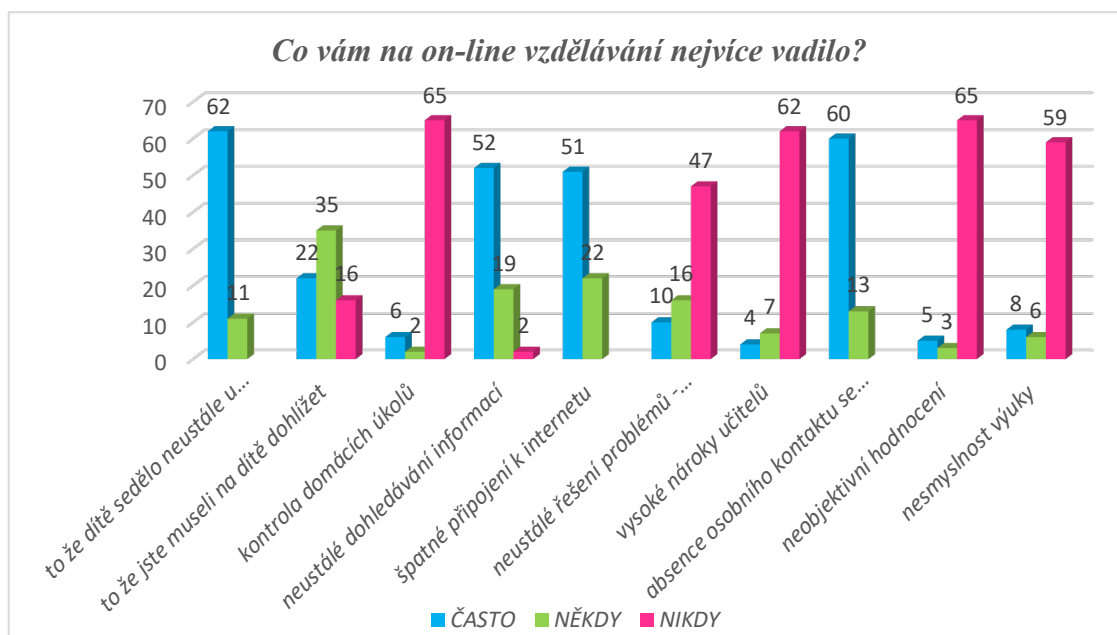
Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Jako doplňkovou otázku k této otázce uvádím otázku č. 11 a č. 12 z dotazníku pro rodiče žáků a jejich názory na on-line vzdělávání.

Otázka č. 11 v dotazníku rodičů „Co vám na on-line vzdělávání nejvíce vadilo? Další doplňující otázka v dotazníkovém šetření pro rodiče žáků. Rodičům nejvíce vadilo, že dítě sedělo neustále na počítači, mobilu či tabletu, a to 62 (84,9 %) rodičům. Pro 60

(82,2 %) rodičů byla problémem absence osobního kontaktu se spolužáky a učiteli. Neustálé dohledávání informací vadilo 52 (71,2 %) rodičům, špatné připojení k internetu 51 (69,9 %) rodičům. Naopak nejméně z uvedených možností rodičům vadila kontrola domácích úkolů 65 (89 %), neobjektivní hodnocení 65 (89 %) a vysoké nároky učitelů 62 (84,9 %).

Graf 16 Co vám na on-line vzdělávání nejvíce vadilo?

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otevřená otázka č. 12 Co hodnotíte pozitivně na on-line výuce vašeho dítěte?

Do nejčastějších pozitivních odpovědí byly zahrnuty:

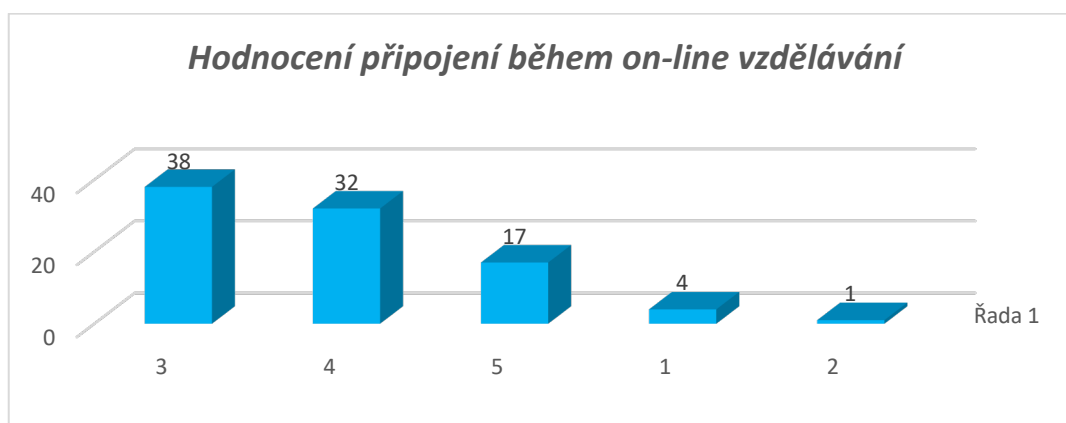
- Že se vůbec vzdělávalo.
- Dítě se učilo i když bylo nemocné.
- Měli jsme jako rodiče vše pod kontrolou.
- To že žáci nebyli nemocní.
- Hodnotím pozitivně manipulaci s počítačem.
- Samostatnost a zodpovědnost.
- Naučení se něčemu novému.
- Strízlivý přístup učitelů, dobrá komunikace s nimi.
- Učitelé komunikovali i mimo pracovní dobu.

Celkem 68 (93,2 %) rodičů žáků našlo alespoň pár drobností, které se počítali do pozitivních odpovědí. Pouze 5 (6,8 %) rodičů odpovědělo odpovědí – nic.

Otázka č. 8 Jak hodnotíš své připojení k internetu během on-line výuky

Žáci uváděli, že jejich připojení bylo průměrné až podprůměrné. Jako průměrné označilo připojení k internetu 38 (41,3 %) žáků. Podprůměrné připojení uvedlo 32 žáků (34,8 %). Nedostatečné připojení potom zmínilo 17 (18,5 %) žáků, 4 (4,3 %) žáci hodnotili své připojení jako výborné a jeden žák jako nadprůměrné.

Graf 17 Hodnocení připojení během on-line vzdělávání

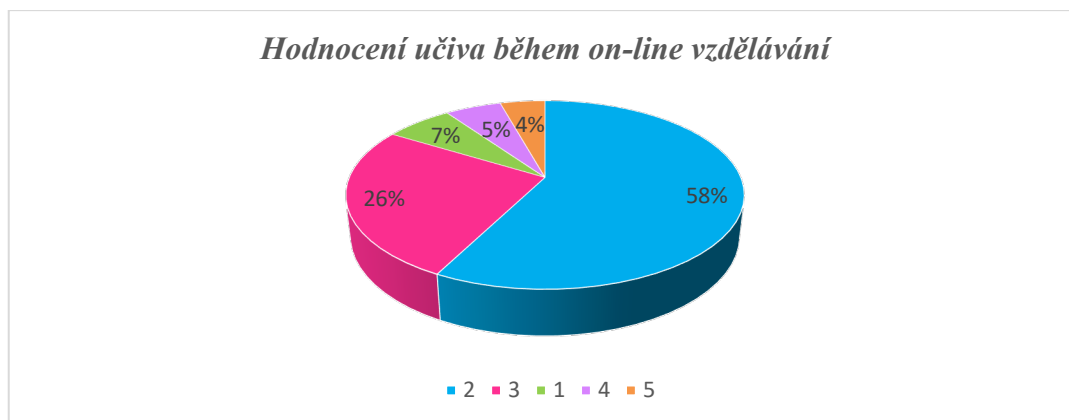

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 9 – Učivo, které jsi se naučil/a během on-line výuky hodnotíš známkou?

Devátá otázka dotazníkového šetření byla zaměřena na to, jak hodnotí žáci vědomosti, které se naučili během on-line vzdělávání. Hodnotit měli jako ve škole. S velkou převahou vyhrálo hodnocení 2, a to u 53 žáků (57,6 %). Následovalo hodnocení 3 u 24 (26,1 %) žáků, 1 uvedlo 6 (6,5 %) žáků. Hodnocení 4 uvedlo 5 (5,4 %) žáků a hodnocení 5 uvedli 4 (4,3 %) žáci. Díky této odpovědi můžeme říct, že žáci hodnotí předané vědomosti z on-line vzdělávání pozitivně i přes to, že na on-line vzdělávání takovýto názor nemají.

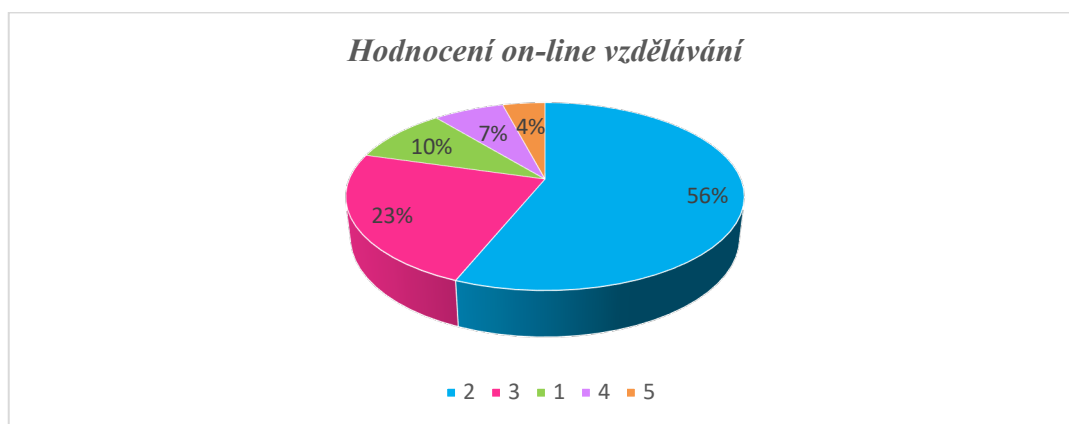
Graf 18 Hodnocení učiva během on-line vzdělávání dle žáků

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

K této otázce měli rodiče žáků taktéž otázku ve znění: **Jakou známkou hodnotíte on-line výuku svého dítěte?** Výsledkem výzkumu je, že se rodiče žáků a žáci plně shodli, na odpovědích této otázky. Stejně jako žáci uvedli rodiče nejvíce hodnotu 2, a to ve 41 (56,2 %) případech. Následovalo hodnocení 3 se 17 (23,3 %) hlasy, poté 1 se 7 (9,5 %) hlasy, hodnocení 4 s 5 (6,8 %) hlasy a hodnocení 5 s 3 (4,1 %) hlasy.

Graf 19 Hodnocení on-line vzdělávání dle rodičů

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 10 Jak se choval tvůj učitel, během on-line výuky?

Odpovědi jsem zpracovala a rozdělila do 3 skupin – pozitivní, neutrální a negativní.

V pozitivních odpovědích byly zahrnuty nejčastější odpovědi:

- Dobře.
- Byl/a hodný/á, chápavý/á, snaživý/á.
- Stejně jako ve škole (normálně).
- Snažil/a se vymýšlet nové aktivity.

V neutrálních odpovědích byly zahrnuty:

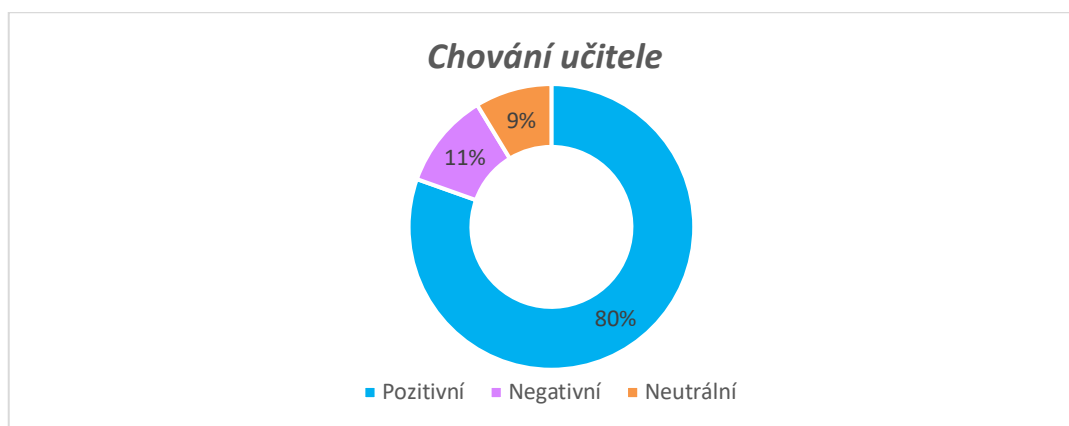
- Choval/a se normálně, naštvála se v případě, že nešla technika.

V negativních odpovědích byly zahrnuty nejčastější odpovědi:

- Sekala se.
- Byl/a unavený/á.
- Neuměl/a to s technikou.
- Nervózní.

Podle četnosti odpovědí lze rozdělit odpovědi do grafu. Nejvíce odpovědí bylo pozitivních, a to 74 (80,4 %), 10 (10,9 %) odpovědí bylo negativních a 8 (8,7 %) odpovědí neutrálních.

Graf 20 Chování učitele

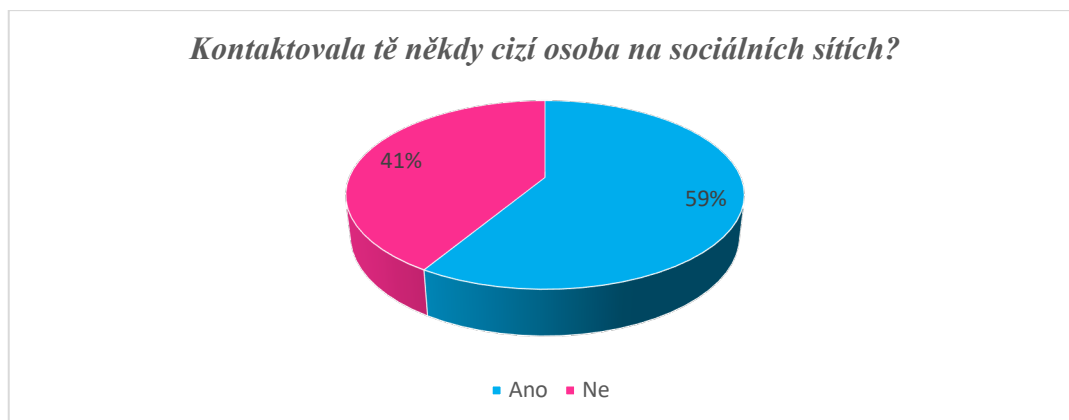

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 11 Kontaktovala tě někdy cizí osoba na sociálních sítích?

Další část dotazníkového šetření se zabývala rizikovými jevy internetu a jejich vlivem na dítě základní školy. Tato otázka se dotazovala na kontaktování žáka cizí osobou. Podle odpovědí z dotazníkového šetření se větší část žáků 54 (58,7 %) základní školy setkala s tím, že je kontaktovala cizí osoba na sociálních sítích. Zbýlých 38 (41,3 %) žáků se s kontaktem s cizí osobou na sociálních sítích neseťkalo.

Graf 21 Kontaktovala tě někdy cizí osoba na sociálních sítích?

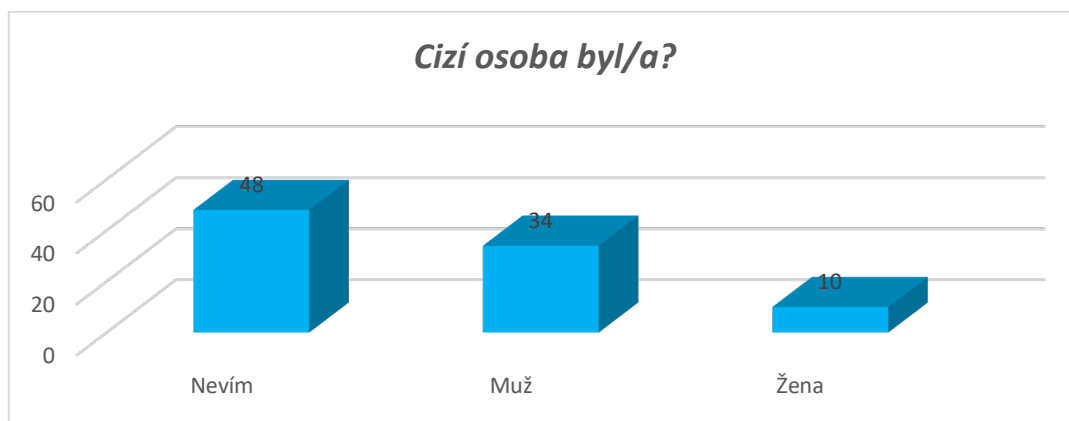
Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Touto problematikou se zabývala i teoretická část práce. Vedoucí Oddělení informační kriminality pražské policie Písecký upozorňuje, že situace, kdy je dítě osloveno přes internet sexuálním predátorem, nejsou ničím výjimečným a dochází k nim již mnoho let. Oběťmi jsou dívky i chlapci. K nejhroženější skupině pak patří děti, které už mají osvojené určité komunikační schopnosti a mohou komunikovat přes internet. Sexuální predátoři využívají různé taktiky a strategie (Písecký, 2019).

Otázka č. 12 – Cizí osoba byl/a?

Doplňující dvanáctou otázkou bylo, zda byla kontaktující osoba muž nebo žena. Ukázalo se, že 48 žáků (52,2 %) neví, zda byla osoba muž nebo žena. 34 respondentů (37 %) uvedlo, že byli osloveni osobou mužského pohlaví, zbylých 10 dotazovaných (10,9 %) uvedlo, že je kontaktovala na sociálních sítích žena.

Graf 22 Cizí osoba byl/a?

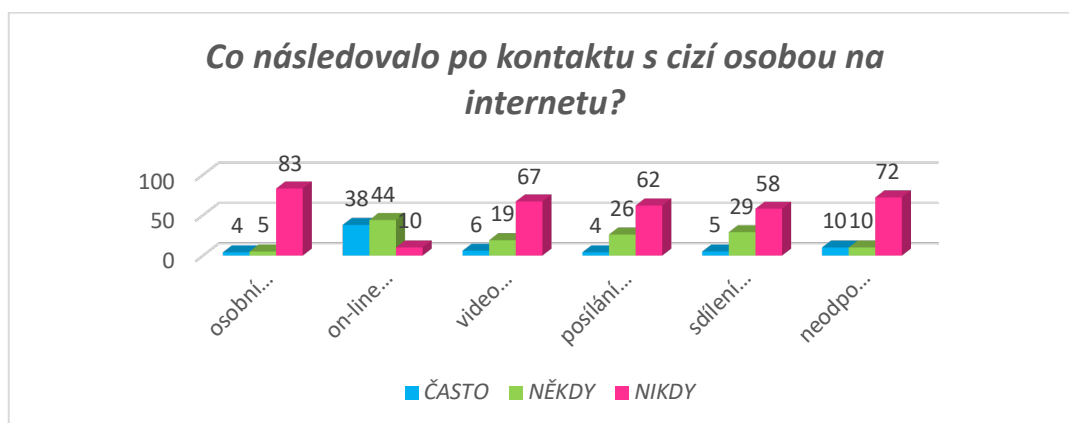

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 13 Co následovalo po kontaktu s cizí osobou na internetu?

Z odpovědí vyplývá, že pouhých 10 (10,9 %) žáků neodpovědělo cizí osobě na kontakt. 83 (90,2 %) respondentů se s cizí osobou z internetu nikdy nepotkalo v reálném světě. 5 (5,4 %) respondentů někdy ano, 4 (4,3 %) žáci uvedli, že se s cizí osobou často setkávají, tudíž nemají zábrany v navazování kontaktu s neznámou osobou. Nejčastější odpovědí pak byla online komunikace s cizí osobou, kterou 38 (41,3 %) žáků provozuje často a 44 (47,8 %) někdy. Pouhých 10 (13,5 %) na kontakt s cizí osobou nereagovalo.

Graf 23 Co následovalo po kontaktu s cizí osobou na internetu?

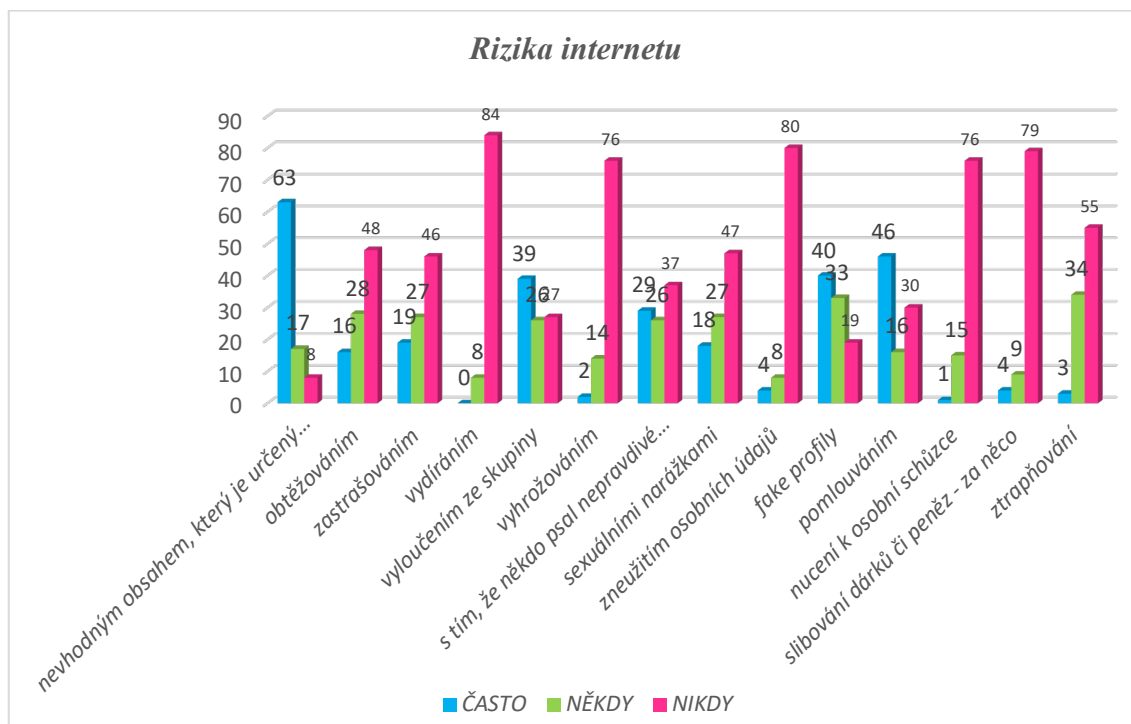
Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 14. Setkal/a jsi se na internetu někdy s?

Čtrnáctá otázka se zaměřila na rizika, se kterými se žáci základní školy mohou často setkávat na sociálních sítích. Z odpovědí vyplynulo, že 63 (68,5 %) žáků se setkává s nevhodným obsahem pro starší 18 let a to celkem, 17 (18,5 %) žáků se s tímto obsahem na internetu někdy setkává a pouhých 8 (8,7 %) žáků uvedlo, že se nikdy s tímto obsahem na internetu nesešlo. Další nejpočetnější odpovědí bylo „pomlouvání“, s ním se často setkala 46 (50 %) dotazovaných, 16 (17,4 %) žáků se s ním setkala někdy a 30 (32,6 %) žáků se s pomluvami na internetu nesešlo nikdy. Další nejpočetnější odpovědí jsou fake profily jsou. S těmi e často setkává 40 (43,5 %) dotazovaných, 33 (35,9 %) respondentů pouze někdy a 19 (20,7 %) žáků nikdy. Mnoho žáků se setkala i s vyloučením ze skupiny – 39 (42,4 %) často, 26 (28,3 %) někdy a 27 (29,3 %) nikdy. 29 (31,5 %) žáků se často setká s tím, že někdo píše nepravdivé informace o nich, 26 (28,3 %) žáků někdy a 37 (40,2 %) žáků se s tímto jevem nikdy nesešlo. Na druhou stranu 84 (91,3 %) žáků se nikdy nesešlo s vydíráním, 80 (87 %) žáků se nikdy nesešlo se zneužíváním osobních

údajů na internetu a 79 (85,9 %) se nikdy nesetkalo se slibováním dárků či peněz za nějakou protislužbu.

Graf 24 Rizika internetu

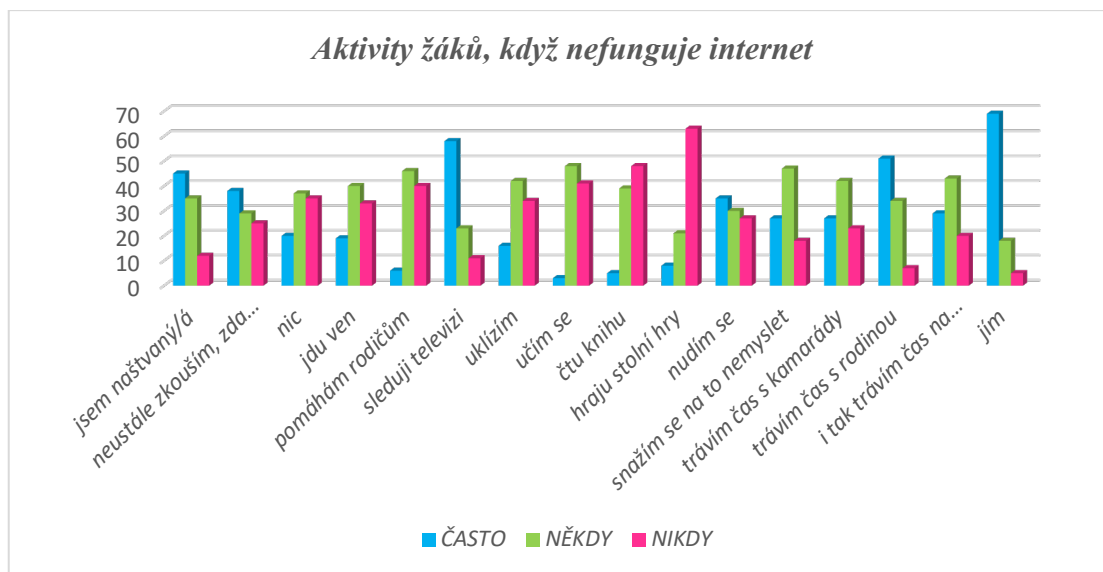

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 15 – Co děláš, když nefunguje internet?

Z grafu je patrné, že odpovědi jsou velmi vyrovnané, nic méně některé z nich převažují. 69 (75 %) žáků se věnuje jídlu, 58 (63 %) žáků sleduje televizi, 45 (48,9 %) dotazovaných pociťuje naštvanost, 38 (41,3 %) žáků neustále zkouší, zda už internet znovu funguje a 35 (38 %) respondentů se nudí. Naopak 63 (68,5 %) žáků nikdy nehraje stolní hry, když nefunguje internetové připojení, 48 (52,2 %) žáků nikdy nečte knihu a 41 (44,6 %) z nich se nikdy neučí.

Graf 25 Aktivity žáků, když nefunguje internet

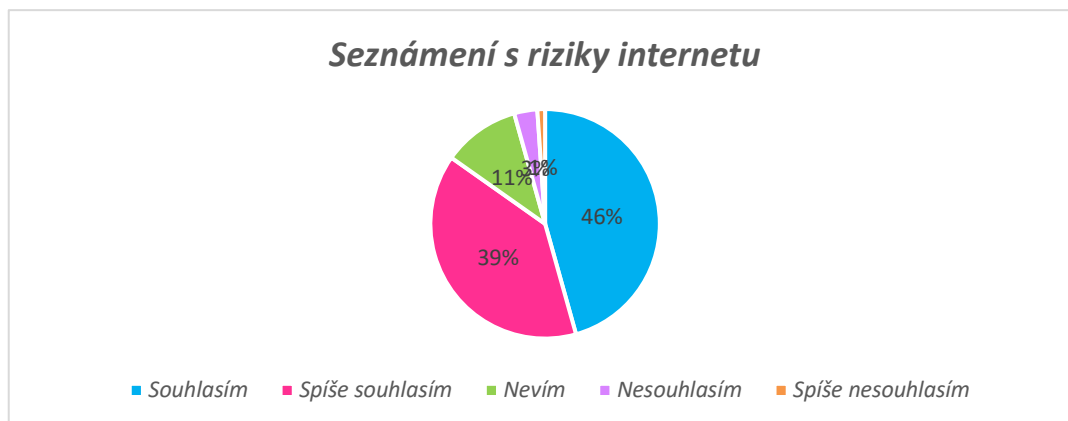

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 16 – Jsi seznámen/a se všemi riziky, se kterými se můžeš setkat na internetu?

Dle odpovědí 78 (84,8 %) žáků souhlasí nebo spíše souhlasí se svojí informovaností o rizicích internetu. Pouze 4 (4,3 %) nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí, 10 (10,9 %) žáků neví, zda jsou dostatečně informováni o rizicích internetu.

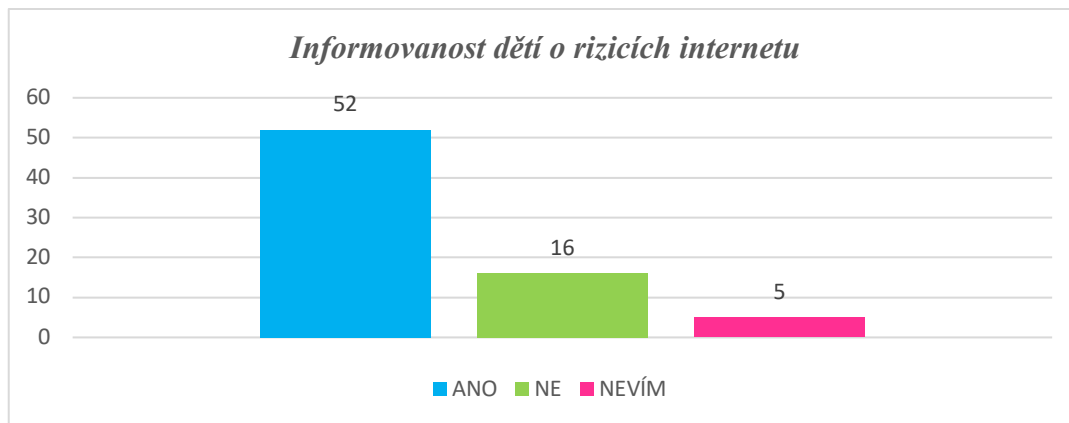
Graf 26 Seznámení s riziky internetu

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Z odpovědí na tuto otázku plyne, že 52 (56,5 %) rodičů ze 73 (100 %) své dítě informují o rizicích, která jim na internetu hrozí. 16 (17,4 %) rodičů své děti neinformuje a 5 (5,4 %) rodičů neví, zda své dítě dostatečně informují o rizicích, se kterými se setkávají na internetu.

Graf 27 Informovanost dětí o rizicích internetu

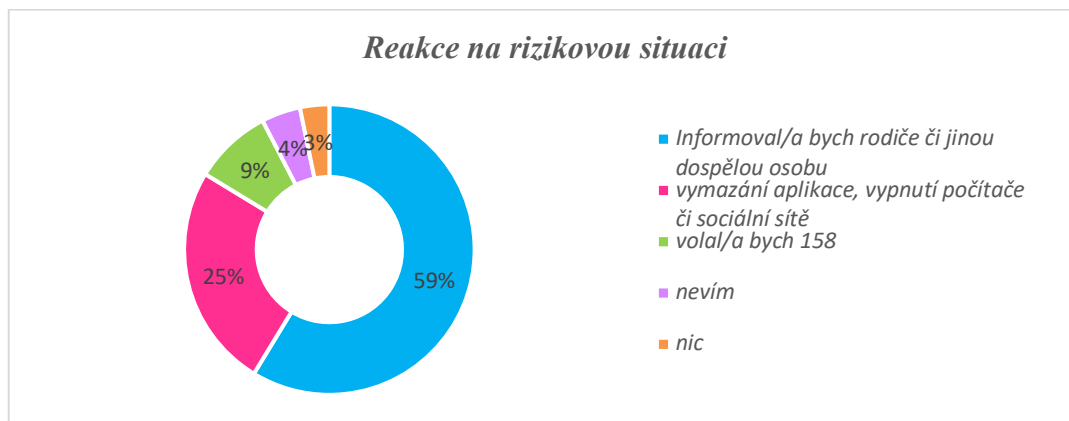

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 17 – Co (by) jsi dělal/a v případě, že (by) se ti na internetu stalo něco, co (by) se ti nelíbilo?

Nejčastější žáci uváděli, že by informovali rodiče či jiné dospělé osoby (učitele), dále byla uváděna možnost vymazání aplikace, vypnutí počítače či sociální sítě. Někteří jedinci by volali linku 158, další neví anebo by nedělali nic.

Graf 28 Reakce na rizikovou situaci

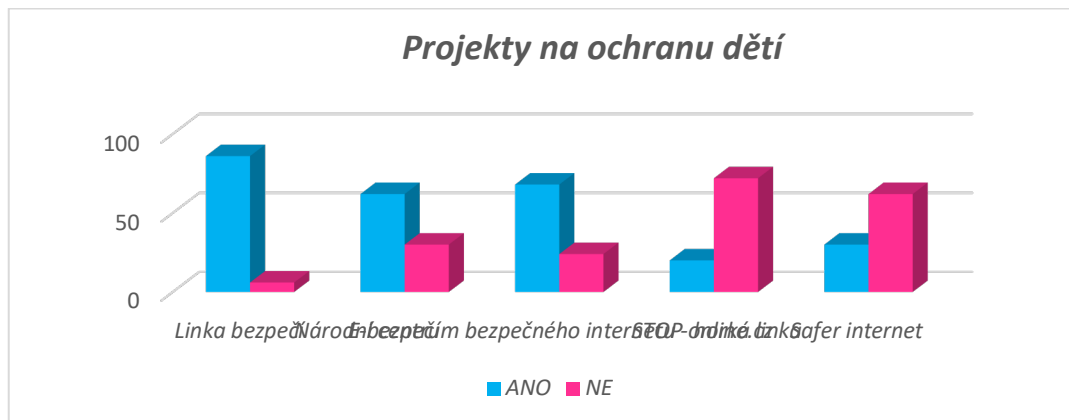
Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 18 – Znáš tyto projekty?

Tato otázka byla zaměřena na projekty zabývající se ochranou dětí na internetu a na povědomí žáků o nich. Nejpočetnější skupina respondentů v počtu 86 (93,5 %) uvedla, že znají Linku bezpečí, pouhých 6 (6,5 %) respondentů tuto linku nezná. V grafu níže můžeme vidět, že převládá spíše povědomí o Lince bezpečí, E-bezpečí a Horké lince, na druhé straně můžeme vidět, že žáci znají STOP online.cz a Safer internet spíše sporadicky.

Výsledky z grafu můžeme porovnat se statistikami Linky bezpečí v České republice, podle kterých například v první polovině roku 2018 kontaktovalo linku více než dvě stě dětí kvůli problémům souvisejícím s rizikovým chováním na internetu. Dle statistik lze předpokládat, že tento počet v budoucnosti ještě více poroste (Zázvorka, 2018).

Graf 29 Projekty na ochranu dětí

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 19 Odpověz na otázky.

Devatenáctá otázka se zaměřila na rodiče žáků, z pohledu žáků. Pro porovnání jednotlivých odpovědí jsem použila odpovědi z dotazníků s rodiči žáků.

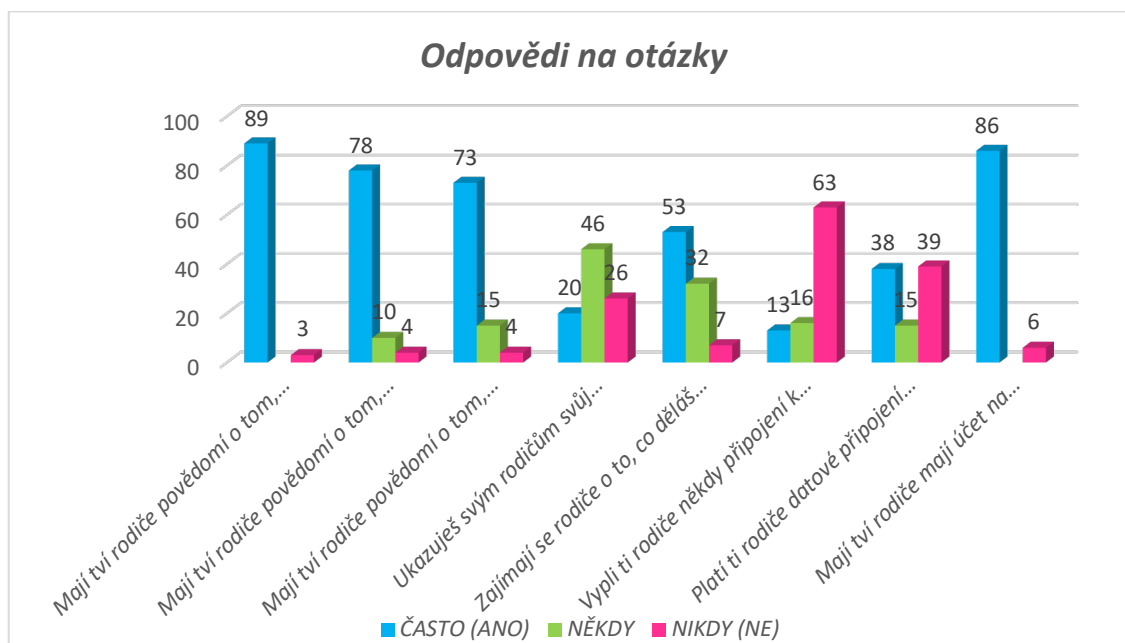
Mají tví rodiče povědomí o tom, že máš účet na sociálních sítích? Podle 89 (96,7 %) žáků mají jejich rodiče přehled o jejich aktivitách na sociálních sítích a jaké platformy využívají. Mají tví rodiče povědomí o tom, kolik času trávíš na internetu? I na tuto otázku žáci odpovídali převážně kladně, kdy 73 (79,3 %) rodičů podle žáků ví, kolik času tráví na internetu.

Ukazuješ svým rodičům svůj profil na sociálních sítích? Pouhých 20 (21,7 %) žáků ukazuje často, 46 (50 %) někdy a 26 (28,3 %) nikdy neukazuje svůj profil na sociálních sítích rodičům. 53 (57,6 %) žáků uvedlo, že se jejich rodiče zajímají o jejich aktivity na

internetu, pouhých 7 (7,6 %) se o to nezajímá. 13 (14,1 %) žákům se stalo, že jim rodiče vyplili internetové připojení Wi-Fi. Nejvyrovnanější odpovědi byly na otázku zjišťující, zda rodiče žákům platí datové připojení do mobilního telefonu, 39 (42,4 %) neplatí, 38 (41,3 %) platí a 15 (16,3 %) někdy.

Z 92 respondentů z řad žáků má 86 (93,5 %) jejich rodičů účet na sociálních sítích, pouhých 6 (6,5 %) nemá účet na sociálních sítích.

Graf 30 Odpovědi na otázky

Zdroj: Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

U doplňujících otázek v dotazníku pro rodiče 71 (97,3 %) rodičů uvedlo, že má účet na sociálních sítích. Lze tedy říct, že pouze rodiče několika žáků nevyužívá účty na sociálních sítích. Z odpovědí rodičů uvedených v dotazníku jsou nejvíce využívané komunikační sociální sítě, a to WhatsApp v počtu 69 (94,5 %), Facebook a Messenger v počtu 68 (93,2 %), Instagram v počtu 68 (93,2 %) a Facebook Messenger v počtu 65 (89,0 %).

6 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ A DISKUZE

Hypotéza č. 1: Míra času stráveného na internetu bude u chlapců vyšší z důvodu nástupu pandemie COVID-19 než u dívek.

K potvrzení či vyvrácení hypotézy č. 1 směřovaly otázky č. 2 a č. 6 v dotazníkovém šetření: „Jsi chlapec nebo dívka?“ „Začal/a jsi během pandemie COVID-19 trávit více času připojený/á na internetu? Odpovědi v dotazníku jsem rozdělila podle toho, zda byly od chlapců či dívek. Výsledky potvrdily hypotézu číslo 1, a to 42 žáků souhlasilo s tím, že tráví na internetu po příchodu pandemie COVID-19 více času než dříve. Z celkových 92 žáků 76 (82,6 %) tráví více času na internetu po příchodu pandemie. 24 (26,1 %) chlapců odpovídalo že souhlasí a 19 (20,7 %) chlapců, že spíše souhlasí. Z uvedených dat vyšlo že 43 (46,7 %) chlapců a 33 (35,9 %) dívek tráví více času na internetu po příchodu pandemie COVID-19, 8 (8,7 %) respondentů 5 (5,4 %) dívek a 3 (3,3 %) chlapci uvedli, že neví zda tráví více času na internetu, 3 (3,3 %) dívky a 2 (2,2 %) chlapci spíše nesouhlasí s tvrzením, že tráví více času na internetu a 2 (2,2 %) dívky a 1 (1,1 %) chlapec nesouhlasí.

Tato hypotéza se tedy potvrdila – Z výzkumu vyplývá, že 33 (35,9 %) dívek a 43 (46,7 %) chlapců tráví více času na internetu.

Výzkumná otázka č. 2: Která sociální síť je mezi žáky základní školy nejpoužívanější?

Na výzkumnou otázku č. 2 byla zaměřena otázka č. 4 v dotazníku pro žáky: „Co na internetu nejčastěji děláš?“ Respondenti rozdělily svých 100 % podle toho, co v jaké míře na internetu dělají. Nejvíce (2800 %) hrají počítačové hry, dále komunikují s kamarády (1500 %) a sledují mediální platformy, jako je YouTube (1455 %). K této otázce se vázala další doplňující otázka určena respondentům z řad rodičů žáků, a to ve znění: „Co dělá vaše dítě na internetu nejčastěji?“ Na prvním místě 63 (86,3 %) rodičů uvedlo, že jejich dítě nejčastěji sleduje mediální obsah na platformě, jako je YouTube, komunikaci s kamarády uvedlo 62 (84,9 %) rodičů a hraní počítačových her 59 (80,8 %) rodičů. Další otázka č. 5 byla pro žáky a zněla: „Jaké sociální sítě/aplikace nejčastěji navštěvuješ?“ Na otázku odpovídalo 92 žáků, kteří měli za úkol seřadit sociální sítě dle nejpoužívanější po nejméně užívanou. Překvapivě 17 % žáků označilo aplikaci YouTube za nejpoužívanější, v těsném závěstu se umístily se 13 % platformy TikTok, Facebook,

Messenger, dále Instagram a WhatsApp s 12 %, Snapchat s 11 %, Facebook s 9 %, Skype se 7 % a Twitter se 6 %.

Další otázka, která dopomohla ve vyhodnocení výzkumné otázky je č. 8 v dotazníku pro rodiče žáků „Jakou sociální síť/aplikaci vaše dítě nejvíce využívá? 20 % rodičů odpovědělo, že nejnavštěvovanější sítí je YouTube, 15 % uvedlo TikTok, Instagram získal 14 %, Facebook, Messenger 12 %, Snapchat a WhatsApp 11 %, Facebook 7 %, Skype 6 % a Twitter 4 %.

Všechna tyto data poukazují na fakt, že nepoužívanější platformou žáky základní školy je YouTube, na kterém žáci sledují multimediální obsah. Sami žáci označili YouTube za nepoužívanější platformu a sledování multimediálních souborů hodnotili jako jednu z nejčastějších činností, které v on-line prostředí dělají.

Výzkumná otázka č. 3: S jakými riziky na sociálních sítích se žáci základní školy nejčastěji setkávají?

Na tuto výzkumnou otázku bylo zaměřeno hned několik otázek v dotazníkovém šetření. Jednou z nich byla otázka č. 11: „Kontaktovala tě někdy cizí osoba na sociálních sítích?“ Dle odpovědí z dotazníkového šetření se 64 (69,6 %) žáků základní školy setkala s tím, že je kontaktovala cizí osoba na sociálních sítích. Zbýlých 28 (30,4 %) takovou zkušenost nemá.

Otázka č. 12: zněla „Cizí osoba byl/a?“ a měla za úkol zjistit, zda žáky kontaktují více muži nebo ženy. Ukázalo se, že 48 (52,2 %) žáků neví, zda byla osoba muž nebo žena. 34 (37 %) jedinců uvedlo, že byli osloveni osobou mužského pohlaví, zbylých 10 (10,9 %) dotazovaných uvedlo, že je kontaktovala na sociálních sítích žena. Závěrem tedy je, že žáky základní školy častěji kontaktují cizí osoby mužského pohlaví než ženského pohlaví.

Otázka č. 13: „Co následovalo po kontaktu s cizí osobou na internetu?“ Z odpovědí žáků vyplývá, že pouhých 10 (10,9 %) žáků neodpovědělo cizí osobě na kontakt. 83 (90,2 %) respondentů se s cizí osobou z internetu nikdy nepotkalo v reálném světě, 5 (5,4 %) respondentů někdy ano a 4 (4,3 %) žáci uvedli, že se s cizí osobou často setkávají, tudíž nemají zábrany v navazování kontaktu s neznámou osobou. Nejčastější odpovědí pak byla „online komunikace s cizí osobou“, kterou často provozuje 38 (41,3 %) žáků

a 44 (47,8 %) někdy. Pouhých 10 (13,5 %) žáků uvedlo, že na kontakt s cizí osobou nereagovalo.

Otázka č. 14: Setkal/a jsi se na internetu někdy s? Tato otázka se zaměřila na zbylá rizika internetu, se kterými se žáci základní školy mohou často setkávat na sociálních sítích. Z odpovědí vyplynulo, že 63 (68,5 %) žáků se často setkává s obsahem pro starší 18 let, 17 (18,5 %) žáků se s tímto obsahem na internetu setkává někdy a pouhých 8 (8,7 %) žáků uvedlo, že se nikdy s tímto obsahem na internetu nesešlo. Z toho vyplývá, že 80 (87,0 %) žáků se setkává s nevhodným obsahem pro starší 18 let.

Další nejčastěji uváděnou odpovědí bylo pomlouvání, kdy 46 (50 %) dotazovaných se s pomlouváním na internetu často setkává, 16 (17,4 %) respondentů někdy a 30 (32,6 %) žáků se s ním na internetu nikdy nesešlo, 62 (67,4 %) žáků se tedy setkává s pomlouváním na internetu poměrně běžně.

Fake profily byly další nejčastěji uváděno odpovědí, kdy 40 (43,5 %) žáků se s fake profily setkává často, 19 (20,7 %) žáků někdy a 33 (35,9 %) žáků nikdy. S fake profily se tedy setkává 59 žáků.

Mnoho žáků se setkala i s vyloučením ze skupiny, jako častou tuto zkušenost označilo 39 (42,4 %) žáků, 19 (20,7 %) žáků mělo tuto zkušenost někdy a 34 (37 %) žáků nikdy. To znamená, že 58 (63 %) žáků se setkává s vyloučením ze skupiny.

Dále bylo zjištěno, že 29 (31,5 %) žáků se často setkává s tím, že o nich někdo píše nepravdivé informace, 26 (28,3 %) žáků se s tím setkala někdy a 37 (40,2 %) žáků tuto negativní zkušenost nemá. Závěrem je, že 55 žáků (59,8 %) se setkává s tím, že o nich někdo sdílí nepravdivé informace.

Na základě výše uvedených informací lze konstatovat, že nejčastějším rizikovým jevem, se kterým se žáci základní školy potýkají, je nevhodný obsah, který je určený pro osoby starší 18 let. S tímto závadným obsahem se setkává 80 (87,0 %) žáků základní školy využívajících internet.

Dalším velmi rizikovým jevem, je kontakt s cizí osobou. Dle výsledků dotazníkového šetření s ním nemá problém 64 (69,6 %), pouhých 10 (13,5 %) žáků uvedlo, že na kontakt s cizí osobou nereagovalo.

Výzkumná otázka č. 4: Jak ovlivňuje připojení na internetu a sociální sítě výchovu dítěte základní školy?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku hledá otázka z dotazníku pro žáky č. 15: „Co děláš, když nefunguje internet?“ – 45 (48,9 %) žáků je často našťvaných, 35 (38 %) žáků je někdy našťvaných. Celkem 80 (87 %) žáků je našťvaných, když nefunguje internet. 69 (75 %) často jí a 18 (19,6 %) někdy jí, to znamená že 87 (94,6 %) žáků jí. 58 (63 %) často sleduje televizi a 23 (25 %) někdy sleduje televizi, celkem 81 (88 %) sleduje televizi. 38 (41,3 %) často a 29 (31,5 %) žáků někdy zkouší, zda už internet znovu funguje. 65 (70,7 %) žáků se celkem často nebo někdy nudí, když nefunguje internet, 59 (64,1 %) žáků jde často nebo někdy ven, 48 (52,2 %) žáků se někdy učí.

Ze všech odpovědí v dotazníku vyplývá, že dítě základní školy je velmi ovlivněné připojením k internetu. On-line prostředí ovlivňuje nejen volný čas dítěte, ale i jeho vzdělání (viz výše). K této situaci také napomohla pandemie COVID-19, kvůli které už nikdy nebude svět jako dřív a kvůli které jsme se my všichni museli přizpůsobit změnám. Jak uvedli pedagogičtí pracovníci ve svém rozhovoru, současné školství prošlo velkou změnou a je nuceno prakticky každodenně používat digitální technologie a posunout se tak o krok dál. Na žáky měla tato situace stejně velký vliv jako na každého člověka na této planetě. Nicméně se mi líbil názor, pedagogického pracovníka P2 (viz příloha C, otázka č. 3.)

Protože jsou názory a odpovědi uvedené v dotaznících různorodé, nelze na tuto výzkumnou otázku jednoznačně odpovědět. Každý člověk je jedinečný a potřebuje k životu přístup jinak, stejně je to s výchovou žáků, která musí také reflektovat jedincovu individualitu. Dalo by se tedy říci, že odpověď na tuto výzkumnou otázku je irelevantní. To, v jaké míře se nechá dítě ovlivnit v on-line prostředí, se poté odrazí v jeho výchově. Samotnou výchovu dětí neovlivňuje pouze připojení na internet, je pouze jednou z jejích proměnných, stejně tak jako pandemie COVID-19.

Hypotéza č. 5 Míra povědomí o trávení volného času na internetu je vyšší u matek než u otců dětí.

Na tuto hypotézu můžeme najít odpověď v dotazníku rodičů hned v otázce č. 1 - Zda jsou respondenti muži nebo ženy? Výzkumného šetření se účastnilo 73 v poměru 62 (85 %) žen a 11 (15 %) mužů. Z toho vyplývá, že dotazníkové šetření vyplnilo více žen, které se zajímají o volný čas trávený na internetu svých dětí. Další otázkou, která vedla

k vyhodnocení této otázky je otázka č. 3 - Kolik svého volného času tráví vaše dítě na internetu? Kde výsledky ukázaly rozdíly ve vnímání volného času mezi žáky a jejich rodiči. V této otázce vznikla remíza v odpovědích a to 23 (31,5 %) odpovědí pro to, že jejich dítě tráví celý večer a to od 20:00 – 0:00 hodin připojené na internetu a dále 23 (31,5 %) odpovědí pro celý podvečer a to 17:00 – 20:00 hodin. V těsné blízkosti těchto odpovědí se s 19 (26 %) hlasy umístila informace, že jejich dítě tráví na internetu všechny svůj volný čas. V závěru šetření této otázky byly poté 4 (5,5 %) hlasy pro celé odpoledne, a to od příchodu domů do 17 hodiny, 3 (4,1 %) odpovědi pro 1 hodinu denně a 1 (1,4 %) odpověď pro jiná.

Další poslední otázkou, která přispěla k vyhodnocení této hypotézy je otázky č. 4 - Co dělá vaše dítě na internetu nejčastěji? Podle rodičů žáků žáci nejčastěji sledují mediální soubory jako je YouTube a to 63 (86,3 %), následuje komunikace s kamarády 62 (84,9 %) a poté hraní počítačových her 59 (80,8%). Souhlasí tedy odpovědi na posledních místech a to, že nejméně žáci spravují svůj blog, web a to 4 (5,5 %) nudí se 6 (8,2 %) a navazují komunikaci s novými lidmi 2 (2,7 %). To, že se informace na prvních místech v početnosti odpovědí liší, může mít důvod to, že dotazník rodičů vyplnilo méně respondentů než dotazník žáků.

Z výsledku vyplývá, že vnímání volného času očima rodičů je rozdílné oproti žákům. Hypotéza se i tak potvrdila, a protože dotazník vyplnilo více respondentů ženského pohlaví, uzavřeme hypotézu s tím, že matky dětí mají větší povědomí o trávení volného času svého dítěte na internetu než otci.

Hypotéza č. 6 Pedagogičtí pracovníci měli pozitivnější názor na on-line vzdělávání než rodiče žáků.

Dle odpovědí pedagogických pracovníků v přepisu rozhovoru v otázce č. 4, příloze C je uvedeno – Bereš pandemii COVID-19 jako pozitivní nebo negativní faktor ve výchově a vzdělávání žáků?

V dotazníku pro rodiče jsem k vyhodnocení využila otázku č. 10 - Jak hodnotíte on-line výuku svého dítěte? S největší početností odpovědí a to 41 (56,2 %) hodnotu 2. Následovalo hodnocení 3 se 17 (23,3 %) hlasy, poté 1 se 7 (9,5 %) hlasy 4 s 5 (6,8 %) hlasy a 5 s 3 (4,1 %) hlasy. Díky těmto odpovědím můžeme říci, že rodiče žáků nevnímají on-line vyučování jako negativní ze strany nabitých vědomostí žáků.

Další otázka v dotazníku č. 11 - Co vám na on-line výuce nejvíce vadilo? Rodičům nejvíce vadilo, že dítě sedělo neustále na počítači, mobilu či tabletu a to 62 (84,9 %) rodičům. Dalším problémem pro rodiče byla absence osobního kontaktu se spolužáky a učiteli a to 60 (82,2 %) rodičům. Neustálé dohledávání informací vadilo 52 (71,2 %) rodičům, skoro stejně jako špatné připojení k internetu 51 (69,9 %). Naopak nejméně rodičům vadila kontrola domácích úkolů 65 (89 %), neobjektivní hodnocení 65 (89 %) a vysoké nároky učitelů 62 (84,9 %).

Rodiče žáků se měli možnost vyjádřit k on-line vzdělávání. Odpovědi rodičů jsem zpracovala a vložila jako doplňkovou otázku k otázce č. 7 v analýze dat. Celkem 68 (93,2 %) rodičů žáků našlo alespoň pár drobností, které se počítaly do pozitivních odpovědí. Pouze 5 (6,8 %) rodičů odpovědělo odpovědí – nic.

Z těchto výsledků tedy vyplývá, že hypotéza č. 6 se nepotvrdila. Pedagogičtí pracovníci vnímali on-line vzdělávání spíše jako negativní jev na místo toho rodiče žáků dokázali najít mnoho pozitiv. Pedagogičtí pracovníci v odpovědích uváděli neutrální názory, ale moc pozitiv neuvedli. Po doplnění jejich otázky doplňující otázkou na to, jak by hodnotili on-line vzdělávání známkou, uvedli průměrné až podprůměrné hodnocení. Z porovnání hodnocení rodičů, kteří hodnotili on-line vzdělávání známkou 2 a pedagogičtí pracovníci 3 a hůř ukončujeme tuho hypotézu s tím, že se nepotvrdila. Pedagogičtí pracovníci tedy nevnímali on-line vzdělávání pozitivněji než rodiče žáků základní školy.

7 NÁVRHY A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Návrhy a doporučení pro bezpečné používání internetu u žáků základní školy jsem shrnula do několika bodů.

Na základě odborné literatury a výsledků výzkumu lze navrhnout, že každé dítě na základní škole je schopno používat internet. Díky pandemii COVID-19 bylo nutností, aby se informační a komunikační technologie naučili využívat i žáci, kteří k tomu neměli takové předpoklady. Využití médií tedy může vést ke zlepšení integrace dítěte do společnosti, ale také ke zdokonalení jeho vědomostí a znalostí. Prostřednictvím digitálního média může komunikovat s ostatními lidmi o určité oblasti zájmu a získat tak nové znalosti a dovednosti. Mezi výhody on-line vzdělávání patří:

- možnost organizovat si svůj čas,
- možnost zlepšovat počítačové dovednosti,
- možnost využívat interaktivní a zábavné prvky pro lepší pozornost žáků,
- podpora vzájemné spolupráce žáků.

Mezi nevýhody patří:

- sociální izolace,
- omezení kontaktů,
- ztížené podmínky pro probírání nového učiva. Je vhodnější pouze udržovat návyky spojené se školní prací.
- nemožnost nahradit prezenční výuku ve třídách,
- rizikové situace a hrozby internetu.

Proto prvním významným úkolem v praxi je dostatečně informovat žáky o rizicích, se kterými se setkávají v on-line prostředí. Podle výsledků výzkumu se většina žáků setkává s patologickými jevy a rizikovými situacemi. V současné době existuje mnoho možností, jak dítě na rizika internetu upozornit a vysvětlit mu následky a dopady jeho chování v on-line prostředí. Využít za tímto účelem lze například dokument V SÍTI, který se zaměřuje na rizikové jevy v podobě setkání se sexuálním predátorem na internetu. Toto téma je vhodné využít v hodinách výpočetní techniky, kdy je možné nechat žáky tuto problematiku účelně zpracovat a podpořit tak jejich seberealizaci a originalitu.

Dalším důležitým bodem pro rodiče žáků je komunikace s dětmi a také vymezení času, který smí dítě trávit připojené k internetu. Ze současného vývoje je zřejmé, že došlo k výrazným změnám v trávení volného času dětmi. V dnešní době není cílem státu ovlivňovat volný čas dětí a mládeže, jako tomu bylo dříve, protože to není klíčovým politickým zájmem. Stát samozřejmě podporuje různé volnočasové aktivity, ale nikoliv v takové míře jako před rokem 1989. Dnes jsou podporované i aktivity, kdy dítě tráví čas s rodiči. Záleží tedy hlavně na výchově dětí rodiči. To, jak se rodiče dítěti věnují, se odráží ve způsobu trávení jeho volného času. Za samozřejmé se považuje i využívání různých technologií při trávení volného času, protože například sledování televize patří mezi velmi oblíbené volnočasové aktivity. V dotazníkovém šetření mnoho žáků uvedlo, že tráví všechn svůj volný čas na internetu. Převážně pak chlapci uváděli, že hrají počítačové hry. Dohled rodičů může u dětí předcházet závislosti, která může v důsledku velkého množství stráveného času na internetu vzniknout. S tímto bodem také souvisí, co dítě na internetu dělá a s kým je v kontaktu. Je důležité nechat dítěti volnost a učit ho tak zodpovědnosti, nicméně kontrola ze strany rodičů by neměla být zcela opomíjena.

Na základě odborné literatury a výsledků výzkumu lze děti nabádat k opatrnosti ohledně sdílení jejich osobních údajů na sociálních sítích a upozorňovat je na nutnost dostatečného zabezpečení jejich účtů na těchto sítích. Žáci by měli být velmi opatrní při sdílení svého soukromí, jelikož nikdy nemohou vědět, kdo je na internetu sleduje a jak se získanými informacemi o nich naloží. Je vhodné, aby si dítě vytvořilo bezpečné heslo, které nebudeme sdílet, a zpřístupnilo obsah jen vybraným lidem. Při komunikaci s cizí osobou na internetu by dítě mělo dbát zvýšené opatrnosti. Ne všechny kontakty ze strany cizí osoby na internetu jsou rizikové, ale je důležité si uvědomit, že se může jednat o fake profil založený za účelem rizikových jevů jako kyberšikana, sexting a další. Jestliže je dítě při kontaktu s cizí osobou na internetu vystaveno nevhodnému obsahu, který mu není příjemný či ho ohrožuje, mělo by informovat někoho blízkého. V první řadě by to měl být rodič, kdo se o této situaci dozví jako první a začne danou situaci neprodleně řešit. Dítě může informovat i kamaráda, sourozence, pedagogického pracovníka nebo orgány zabývající se ochranou dětí, např. Linku Bezpečí, E-bezpečí či Policii ČR. Následně je nutné zajistit důkazní materiál a ukončit s pachatelem komunikaci, zablokovat jeho účet, nahlásit ho atd. Myslím si, že velká část žáků o této problematice má dostatek informací, ale je pouze na nich, jak se na internetu budou

chovat. Žák si často ani nemusí uvědomovat, že se právě nachází v rizikové situaci, protože vše vypadá být v pořádku.

Dále bych chtěla upozornit na děti snažící se napodobovat youtubery a slavné influencersy. Této problematice jsem se věnovala v rámci teoretické části práce. Každému pedagogickému pracovníkovi i rodičovi je důležité zdůraznit, že by měli informovat své děti o tom, že ne vše, co se na internetu nachází je pravda. Jak jsem již zmínila v teoretické části práce, napodobování youtuberů a influencerů může mít na dívky a chlapce fatální dopady. Mnoho dětí může kvůli internetu vnímat svět zkresleně a dostat se tak do mnoha tíživých situací, které je mohou ohrožovat na zdraví. Téměř nekonečnými možnostmi v oblasti úprav fotografií či videí pomocí filtrů a nástrojů vzniká mnoho iluzí, kterým děti a dospívající věří. Mnoho dívek i chlapců v období dospívání, které je pro ně velmi citlivé, může díky srovnávání sebe samých s nereálnými vzory na sociálních sítích zažívat stres a úzkost, jež mohou vést k narušení jejich sebevědomí a v krajních případech i nemocem jako bulimie či anorexie. **Internet může být ale také zdrojem poznání a zábavy, proto je potřeba dětem nezakazovat, ale vysvětlovat.** Čas strávený na internetu je vhodné kompenzovat časem s rodinou či kamarády venku na výletech, hraním her atd. Nezakazujme dítěti kreativitu, originalitu a seberealizaci, díky které se může na internetu prosadit a vytvořit něco přínosného pro ostatní.

V posledním bodě této kapitoly lze na základě odborné literatury a výsledků výzkumu doporučit, že internet jako takový nám dává nekonečně mnoho možností k formování budoucí podoby českého školství. Důležité je nezapomínat na to, že rozvoj informačních a komunikačních technologií napomáhá i handicapovaným jedincům, kteří díky digitalizaci a výpočetním technologiím mohou podstatně snadněji fungovat v každodenním životě a přiblížit se tak svým intaktním spoluobčanům. Mnoho rehabilitačních center už tyto technologie využívá pro rozvoj řeči, vnímání, myšlení, napomáhání psaní, čtení, rozvoji slovní zásoby atp. **Využití této myšlenky v praxi je snadné – umožnit všem pedagogickým pracovníkům pracovat a vzdělávat se s interaktivními pomůckami, tablety a další technikou tak, aby to co nejvíce pomohlo handicapovaným osobám v jejich rozvoji a začleňování se do většinové společnosti.**

ZÁVĚR

Vliv médií a digitalizace vzdělávání v současné době hrají důležitou roli v životě každého žáka a pedagogického pracovníka. Otázkou bylo, zda jsou žáci dostatečně připraveni na tento virtuální svět. Na tuto otázku nám dala odpověď pandemie COVID-19, která přišla stejně rychle jako virtuální svět, ve kterém se kvůli ní pedagogičtí pracovníci i žáci ocitli. Pro žáky základní školy je tento virtuální svět velice přitažlivý a rychle se mu přizpůsobili. Mnoho rodičů konstatovalo, že jejich dítě je samostatnější a zodpovědnější. Je důležité ale nezapomínat na rizika internetu, která jsou každodenní součástí života každého z nás.

V teoretické části bakalářské práce jsem se zabývala vlivem médií a digitalizací ve vzdělávání. Tato kapitola se zaměřila na preference ve využívání technologií, porovnání trávení volného času žáků základní školy v historii a dnes, dopad celosvětové pandemie COVID-19 na výuku dítěte na základní škole (pozitiva a negativa on-line vzdělávání a adaptabilita dětí a její dopad na dospívání). Dále byla pozornost zaměřena na vystavení dítěte základní školy rizikům připojení k internetu, jako je gamblerství a nové patologické jevy (například setkání se sexuálním predátorem). Práce dále popisuje sociální sítě a jejich vliv na děti a dospívající a věnuje se fenoménu napodobování youtuberů žáky základní školy.

V praktické části bakalářská práce byl realizován výzkumný projekt za pomoci kvantitativní a kvalitativní analýzy získaných dat. Data byla získána z dotazníkového šetření s žáky základní školy, z dotazníkového šetření s rodiči žáků základní školy a z analýzy rozhovorů s pedagogickými pracovníky. Projekt výzkumu popisuje vztah žáků k internetu a trávení jejich volného času v on-line prostředí, dopad pandemie COVID-19 na závislosti k internetu, negativní rizikové jevy, se kterými se žáci na internetu potkali a jejich zkušenosti s nimi. Práce rovněž uvádí nejpoužívanější sociální sítě mezi žáky základní školy. Práce se dále věnuje povědomí rodičů o trávení volného času jejich dítěte na internetu, zkušenostem učitelů s on-line prostředím a jeho dopadům na žáky. Dále jsou uvedeny názory pedagogických pracovníků a rodičů na on-line vzdělávání. V praktické části práce byly stanoveny 3 hypotézy a 3 výzkumné otázky, z odpovědí na ně pak byly vyhodnoceny patřičné závěry. Z průzkumů vyplývá, že žáci po příchodu pandemie COVID-19 tráví více času na internetu. Nejpoužívanější

platformou žáků základní školy je YouTube, kde sledují multimediální obsah. V neposlední řadě se potvrdilo, že mnoho žáků základní školy má zkušenosti s negativními patologickými jevy, jako je kontakt s cizí osobou či nevhodný obsah pro osoby starší 18 let. Žáci však v dotazníkovém šetření uvedli, že jsou dostatečně informováni o rizicích internetu a mají povědomí o projektech na ochranu dětí, jako je E-Bezpečí, Saferinternet.cz, Horká linka a další.

Závěrem této práce mohu konstatovat, že internet je nedílnou součástí života každého z nás a po příchodu pandemie COVID-19 se stal i neoddělitelnou součástí současného českého školství, které se nově nastalé situaci muselo přizpůsobit prakticky ze dne na den. Internet se stal neodmyslitelným zdrojem informací, prostředkem vzdělávání, ale i zábavy. Rodiče by se měli dostatečně zajímat o to, co jejich dítě v on-line prostředí dělá, které platformy využívá a k čemu. Proto je důležité upozornit na rizika, která se týkají každého, kdo internet používá, bez ohledu na věk, pohlaví či znalost on-line prostředí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- JEDLIČKA, R. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5447-5.
- JEDLIČKA, R. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0096-5.
- MATOUŠEK, O. et al. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073678180.
- KAPLOVÁ, F. *Propagace*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2005. 1. vyd. ISBN 80-7182-201-9.
- KOLOUCH, J. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC. 526 s. 2016. ISBN 978-80-88168-18-8.
- KOŽÍŠEK, M., PÍSECKÝ, V. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.
- PAVLÍČEK, A. *Nová média a sociální sítě: [pro inženýrské studium na VŠE v Praze]*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.
- PETROVÁ, A., PLEVOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2018. ISBN 978-80-7599-078-5.
- PROCHÁZKA, M. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-7670-5.
- PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.
- PRŮCHA J., WALTEROVÁ E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- SAK, P. a kol. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál 2007. ISBN 978-80-7367-230-0.
- ŠEVČÍKOVÁ, A. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, Psyché (Grada). 2014. ISBN 978-80-210-7527-6.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

BOBEROVÁ, Z. et al. „HLAS DETÍ“ – KVALITATIVNÁ ANALÝZA NÁZOROV DETÍ NA RIZIKOVÉ SPRÁVANIE. *Ceskoslovenska Psychologie* [online]. 2020, vol. 64, no. 4, s. 377-393. ISSN 0009062X.

DEDIĆ, Zrinka Ristić a Boris JOKIĆ. CROATIAN PUPILS' PERSPECTIVES ON REMOTE TEACHING AND LEARNING DURING THE COVID-19 PANDEMIC. *Drustvena Istrazivanja* [online]. 2021, vol. 30, no. 2, s. 227-247. ISSN 13300288.

CHURCHILL, Daniel a Kay Yong KHOO. Children's Digital Practices: Case Studies Of Children Viewing And Representing With Digital Text. *Journal of International Education Research* [online]. 2012, vol. 8, no. 4, s. 381. ISSN 21580979.

SMAHEL, D., MACHACKOVA, H., MASCHERONI, G., DEDKOVA, L., STAKSRUD, E., ÓLAFSSON, K., LIVINGSTONE, S., AND HASEBRINK, U. (2020). EU KIDS ONLINE 2020: *Survey results from 19 countries*. EU Kids Online. <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01of0>

Seznam použitých internetových zdrojů

ABOUT TWITTER, About.twitter.com – 2022 [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://about.twitter.com/en>

BRDIČKA, B. *Vliv technologií na děti prudce roste. Metodický portál: Spomocník* [online]. 28. 02. 2011, [cit. 2022-01-10]. Dostupný z WWW: <<https://spomocnik.rvp.cz/clanek/11103/VLIV-TECHNOLOGII-NA-DETI-PRUDCE-ROSTE.html>>. ISSN 1802-4785.

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Tematická zpráva - Vzdělávání na dálku v základních a středních školách*. *Www.csicr.cz* [online]. 2021 [cit. 2021-12-22]. Dostupné z: [https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematické zprávy/Vzdelavani-na-dalku-v-ZS-a-SS-Tematicka-zprava.pdf](https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematicke_zpravy/Vzdelavani-na-dalku-v-ZS-a-SS-Tematicka-zprava.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami – 2021*. *www.czso.cz* [online]. 2021 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142872020/062004210101.pdf/d7e632e5-ad27-43da-bc55-0b4a8da4364a?version=1.1>

ČT24. *Mají násilné videohry vliv na dětskou agresivitu? Nová studie potvrdila, že ano*. *Ct24.ceskatelevize.cz/* [online]. 2018 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2612621-maji-nasilne-videohry-vliv-na-detskou-agresivitu-nova-studie-potvrdila-ze-ano>

ČT24. *Tisíce lovců mladých dívek uvázly V síti. Často jen nemají partnerku, líčí tvůrci dokumentu.* [Ct24.ceskatelevize.cz/](https://ct24.ceskatelevize.cz/) [online]. 2020 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3052068-tisice-lovcu-mladych-divek-uvizly-v-siti-casto-jen-nemaji-partnerku-lici-tvurci>

EUROSTAT. *POUŽÍVÁNÍ INTERNETU PRO ZÁBAVU - Osoby v zemích EU sledující videa na YouTube či jiných stránkách určených ke sledování videí, 2020.* [online]. 2021 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142872020/062004210902.pdf/27a0374b-fa57-438c-96af-627a7ab5b511?version=1.1>

FRANC, M., KNAPÍK, J. „*Na člověka najíždíme další čtvrtletí*“. *Volný čas v českých zemích v letech 1948–1956. Soudobé dějiny (Contemporary History)*, 2010, 4: 613-640.

FROMBERGEROVÁ, A. *Distanční vzdělávání v době pandemie pohledem čtyř účastníků vzdělávacího procesu. Pedagogická orientace*, 2020, 30.2: 221-230.

HOLÍKOVÁ, K. *Mezi učitelstvím a youtuberstvím: profesní sebepojetí učitelů publikujících vzdělávací videa na YouTube 1. Pedagogická Orientace* [online]. 2018, vol. 28, no. 1, s. 46-71. ISSN 12114669.

HUSÁK, J. *Děti a sociální síť.* [Www.vyzkum-mladez.cz/](http://www.vyzkum-mladez.cz/) [online]. 2018 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <http://crdm.cz/download/publikace/CRDM-Zprava-Deti-a-socialni-site.pdf>

HUŠKOVÁ, L. *Jak se daří Facebooku v ČR?* In: [Newsfeed.cz](http://newsfeed.cz) [online]. Srpen 10, 2016 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://newsfeed.cz/jak-se-dari-facebooku-v-cr/>

JANDURA, X. *Snapchat: Mladými oblíbený, pro mnohé zábavný, ale zatraceně chaotický* [online]. 27. 6. 2016 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://smartmania.cz/snapchat-mladymi-oblibeny-pro-mnohe-zabavny-ale-zatracene-chaoticky/>

JIRÁK, J. *O účincích médií. Metodický portál: Články* [online]. 20. 06. 2005, [cit. 2022-01-09]. Dostupný z WWW: <https://clanky.rvp.cz/clanek/246/O-UCINCICH-MEDII.html>. ISSN 1802-4785.

KASÍK, P. *Nezakazovat, důvěřovat. Návod, jak ochránit děti před nástrahami na síti.* [Www.idnes.cz](http://www.idnes.cz) [online]. 2020 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/technet/internet/ochranit-deti-na-internetu-nebezpeci-rady-pro-rodice-sexting-grooming-kybersikana.A200227_121552_sw_internet_pka

KRČMÁROVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha: Sdružení Linka bezpečí 2012.

KREJČÍ, E. *Jak naučit děti bezpečnému chování online? Zkuste to hrou Internet Highway*. *Pozitivni-zpravy.cz* [online]. 2021 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://pozitivni-zpravy.cz/jak-naucit-deti-bezpecnemu-chovani-online-zkuste-to-hrou-internet-highway/>

KONTRÍKOVÁ, V. ČERNÍKOVÁ, M. ŠMAHEL, D. *Byl jednou jeden tablet: Děti (0-8) a digitální technologie. Kvalitativní studie. Národní report–Česká republika*. Brno: Masarykova univerzita. Retrieved from <http://irtis.fss.muni.cz/category/publications/reports>, 2015.

KOPECKÝ, K. *Nebezpečí zvané kybergrooming I*. In: Metodický portál RVP [online]. Listopad 1, 2010 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/9741/NEBEZPECI-ZVANE-KYBERGROOMING-I.html/#6a> %20cit. %2025.3.2018

KOPECKÝ, K. SZOTKOWSKI, R. *České děti v kybersvětě*. *Www.e-bezpeci.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>

KROMPOLC, T. *Sociální sítě jsou plné podvodníků. Poradíme, jak se proti nim bránit* [online]. 2021 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://smartmania.cz/socialni-site-jsou-plne-podvodniku-poradime-vam-jak-se-proti-nim-branit/>

KURSCH, M. *Trendy v digitalizaci metod vzdělávání. Vzdělávání dospělých*, 2018, 199-210.

LÖRINCZ, T. *Online výuka je fajn, ale od učitelů, rodičů i dětí zní hlas, že ve třídě je to lepší a užitečnější*. *Hradec.rozhlas.cz* [online]. 2021 [cit. 2021-12-22]. Dostupné z: <https://hradec.rozhlas.cz/online-vyuka-je-fajn-ale-od-ucitelu-rodicu-i-deti-zni-hlas-ze-ve-tride-je-lepsi-8404553>

MÁCA, R. *Děti a rizika sociálních sítí* [online]. 2014 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/deti-rizika-socialnich-siti>

MEIER, M. et al. *Informační a komunikační technologie a děti v základní škole speciální*. *e-Pedagogium*, 2020, 20.1.

MESSENGER, Developers. *Messenger.fb.com*. [Online]. 2019 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://developers.facebook.com/products/messenger/>

NADACE PROMĚNY KARLA KOMÁRKA. České děti venku: Reprezentativní výzkum, kde a jak tráví děti svůj čas. *Www.vyzkum-mladez.cz* [online]. 2015 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1568036387.pdf>

NÁRODNÍ INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE. *Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let*. *Www.vyzkum-mladez.cz* [online]. 2011 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf

PAQ RESEARCH a KALIBRO. *Dopady pandemie covid-19 na žáky*. *Www.paqresearch.cz* [online]. [cit. 2021-12-22]. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/pandemie-žákům-vzala-v-průměru-3-měsíce-učení>

PÍSECKÝ, V. Expert: *Jsou různé typy predátorů. Rodiče nezajímá, k čemu se děti na sociálních sítích mohou dostat*. *Www.irozhlaz.cz/* [online]. 2019 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zivotni-styl/spolecnost/v-siti-vit-klusak-sexualni-zneuzivani-deti-na-internetu-predatori_1905190714_dbr

SLAVÍK, L. POSPĚCH, P. *Youtuberství jako konstrukce, destrukce a reparace soukromí*. *Sociologicky Casopis* [online]. 2019, [cit. 2021-12-22]. ISSN 00380288.

VLKOVÁ, J. VALÁŠEK, L. *Vyrůstou z nich gambleři? Ve hrách pro děti se objevují prvky hazardu*. *Www.idnes.cz* [online]. 2018 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/videohry-vyrabeji-z-deti-gamblery-mobil-hry.A180518_085947_domaci_lre

WHATSAPP, *whatsapp.com* 2022 [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.whatsapp.com>

ZÁZVORKA, J. *Děti napodobují youtubery a kritika je pak ničí, varuje Linka bezpečí*. *Www.idnes.cz* [online]. 2018 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/linka-bezpeci-deti-internet-socialni-site-facebook-youtuberi-rodicovska-linka.A180614_134206_domaci_zaz

ŽÁKOVÁ, D. *VŠE O FENOMÉNU TIKTOK. NEJROZSÁHLEJŠÍ ČLÁNEK O TIKTOKU NA JEDNOM MÍSTĚ. CO VLASTNĚ TIKTOK JE?* [online]. 2020 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.beneficio.cz/clanky/vse-o-fenomenu-tiktok-nejrozsahlejsi-clanek-o-tiktoku-na-jednom-miste>

ŽÁKOVÁ, D. *FENOMÉN INSTAGRAM. JAK JEJ VYUŽÍT V MARKETINGOVÉ STRATEGII?* [online]. 2020 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.beneficio.cz/clanky/fenomen-instagram-jak-jej-vyuzit-v-marketingove-strategii>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam grafů

Graf 1 Jaké je tvé pohlaví?	35
Graf 1 Jaké je tvé pohlaví?	35
Graf 2 Jaké je vaše pohlaví?	35
Graf 2 Jaké je vaše pohlaví?	35
Graf 5 Rozdělení žáků podle věku.....	36
Graf 6 Rozdělení rodičů podle věku	36
Graf 7 Čas strávený žáky na internetu	37
Graf 8 Čas strávený žáky na internetu z pohledu rodičů	37
Graf 9 Aktivity na internetu.....	38
Graf 10 Aktivita dětí na internetu z pohledu rodičů	39
Graf 11 Sociální sítě/aplikace z pohledu žáků.....	39
Graf 12 Sociální sítě/aplikace z pohledu rodičů	40
Graf 13 Trávení volného času dítěte na internetu.....	40
Graf 14 Trávení volného času na internetu dle rodičů.....	41
Graf 15 Názor na on-line vzdělávání během pandemie COVID-19.....	42
Graf 16 Co vám na on-line vzdělávání nejvíce vadilo?.....	43
Graf 17 Hodnocení připojení během on-line vzdělávání.....	44
Graf 18 Hodnocení učiva během on-line vzdělávání dle žáků	45
Graf 19 Hodnocení on-line vzdělávání dle rodičů.....	45
Graf 20 Chování učitele	46
Graf 21 Kontaktovala tě někdy cizí osoba na sociálních sítích?	47
Graf 22 Cizí osoba byl/a?	47
Graf 23 Co následovalo po kontaktu s cizí osobou na internetu?.....	48
Graf 24 Rizika internetu	49
Graf 25 Aktivity žáků, když nefunguje internet	50
Graf 26 Seznámení s riziky internetu	50
Graf 27 Informovanost dětí o rizicích internetu	51
Graf 28 Reakce na rizikovou situaci.....	51
Graf 29 Projekty na ochranu dětí.....	52
Graf 30 Odpovědi na otázky	53

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Dotazník pro žáky základní školy	I
Příloha B Dotazník pro rodiče žáků.....	VI
Příloha C Interview	X

Příloha A Dotazník pro žáky základní školy

Dobrý den,

jsem studentka Univerzity Jana Amose Komenského v Praze a prosím o vyplnění následujícího dotazníku.

Dotazník je anonymní, proto se nemusíte bát uvést pravdivé informace. Všechny informace v dotazníku budou použity pouze do výzkumu mé bakalářské práce.

Děkuji za vyplnění.

1. Kolik je ti let?
2. Jaké je tvé pohlaví?
 - chlapec
 - dívka
3. Kolik svého volného času trávíš připojený na internetu?
 - 1 hodinu
 - celé odpoledne (od příchodu ze školy do 17:00h.)
 - celý podvečer (17:00h. – 20:00h.)
 - celý večer (20:00h. – 0:00)
 - všechnen volný čas trávím na internetu
 - jiné:
4. Co na internetu nejčastěji děláš?
(rozděl 100 bodů)
 - hraji počítačové hry
 - komunikuji s kamarády
 - sleduji mediální soubory (YouTube)
 - sleduji filmy
 - vzdělávám se, získávám informace
 - navazuji komunikaci s novými lidmi
 - nudím se
 - poslouchám hudbu, podcasty
 - hledám informace, zprávy a novinky
 - spravuji svůj blog, web

5. Které sociální sítě/aplikace nejčastěji navštěvuješ?

(změň pořadí položek dle svých preferencí – 1. nejdůležitější, poslední – nejméně důležité)

- Facebook
- Facebook Messenger
- TikTok
- Instagram
- Snapchat
- YouTube
- Skype
- Twitter
- WhatsApp

6. Začal/a jsi během pandemie COVID-19 trávit více času připojený/á na internetu?

- souhlasím
- spíše souhlasím
- nesouhlasím
- spíše nesouhlasím
- nevím

7. Jaký je tvůj názor na on-line výuku, kterou jsi zažil během pandemie COVID – 19?

8. Jak hodnotíš své připojení k internetu během on-line výuky?

(Hodnot' - 5 – nejlepší, 1 – nejhorší)

1 2 3 4 5

9. Učivo, které jsi se naučil/a během on-line výuky hodnotíš známkou:

(Hodnot' jako ve škole – 1 – nejlepší)

1 2 3 4 5

10. Jak se choval tvůj učitel/ka během on-line výuky?

11. Kontaktovala tě někdy cizí osoba na sociálních sítích?

- Ano
- Ne

12. Cizí osoba byl:

- Muž
- Žena
- Nevím

13. Co následovalo po kontaktu s cizí osobou na internetu?

(vyberte jednu odpověď v každém řádku)

	ČASTO	NĚKDY	NIKDY
osobní setkání			
on-line komunikace, dopisování			
video hovor			
posílání fotografií			
sdílení telefonního čísla			
neodpovídal/a jsem			

14. Setkal/a jsi se na internetu někdy s:

(Vyberte jednu odpověď v každém řádku.)

	ČASTO	NĚKDY	NIKDY
nevhodným obsahem, který je určený pro osoby starší 18 let?			
obtěžováním			
zastašováním			
vydíráním			
vyločením ze skupiny			
vyhrožováním			
s tím, že někdo psal nepravdivé informace o tobě			
sexuálními narážkami			
zneužitím osobních údajů			
fake profily			
pomlouváním			
nucení k osobní schůzce			
slibování dárků či peněz za něco			
ztrapňováním			

15. Co děláš, když nefunguje internet?

(Vyber jednu odpověď v každém řádku.)

	ČASTO	NĚKDY	NIKDY
jsem naštvaný/á			
neustále zkouším, zda internet znovu funguje			
nic			
jdu ven			
pomáhám rodičům			
sleduji televizi			
uklízím			
učím se			
čtu knihu			
hrají stolní hry			
nudím se			
snažím se na to nemyslet			
vařím, pečů			
trávím čas s kamarády			
trávím čas s rodinou			
i tak trávím čas na mobilním telefonu – telefonuji, píši sms...			
jím			

16. Jsi seznámen/a se všemi riziky, se kterými se můžeš setkat na internetu?

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Nevím

17. Co (by) jsi dělal/a v případě, že (by) se ti na internetu stalo něco, co (by) se ti nelíbilo?

18. Znáš tyto projekty?

	ANO	NE
Linka bezpečí		
E-bepečí		
Národní centrum bezpečného internetu – Horká linka		
STOP online.cz		
Safer internet		

19. Odpověz na otázky:

	ČASTO (ANO)	NĚKDY	NIKDY (NE)
Mají tví rodiče povědomí o tom, že máš účet na sociálních sítích?			
Mají tví rodiče povědomí o tom, JAK trávíš svůj čas na internetu?			
Mají tví rodiče povědomí o tom, KOLIK času trávíš na internetu?			
Ukazuješ svým rodičům svůj profil na sociálních sítích?			
Sledují tě rodiče na sociálních sítích?			
Zajímají se rodiče o to, co děláš na internetu?			
Vyplí ti rodiče někdy připojení k internetu (Wi-Fi)?			
Platí ti rodiče datové připojení do mobilního telefonu?			
Mají tví rodiče mají účet na sociálních sítích?			

Příloha B Dotazník pro rodiče žáků

Dobrý den,

Jsem studentka Univerzity Jana Amose Komenského a žádám vás o vyplnění několika otázek v mém dotazníku.

Dotazník je anonymní a veškeré informace z něj jsou využity pouze k výzkumnému šetření do bakalářské práce.

Moc děkuji za váš čas.

1. Jaké je vaše pohlaví?
 - Muž
 - Žena
2. Kolik je vám let?
 - 20-30
 - 30-40
 - 40-50
 - 50 a více
3. Máte účet na nějaké sociální síti?
 - Ano
 - Ne
4. Kterou sociální síť/aplikaci nejvíce využíváte?
5. Tráví vaše dítě více času připojené na internetu po příchodu pandemie COVID-19?
 - Souhlasím
 - Spíše souhlasím
 - Nesouhlasím
 - Spíše nesouhlasím
 - Nevím
6. Kolik svého volného času tráví vaše dítě na internetu?
 - 1 hodinu
 - celé odpoledne (od příchodu ze školy do 17:00h.)
 - celý podvečer (17:00h. – 20:00h.)
 - celý večer (20:00h. – 0:00)
 - všechen volný čas trávím na internetu
 - jiné:

7. Co dělá vaše dítě na internetu nejčastěji?

(Vyberte jednu odpověď v každém řádku.)

	ČASTO	NĚKDO	NIKDY
vzdělává se, získává informace			
hraje počítačové hry			
komunikuje s kamarády			
nazuje kontakt s novými lidmi			
sleduje mediální soubory (YouTube)			
sleduje filmy			
nudí se			
poslouchá hudbu, podcasty			
spravuje svůj blog, web			
hledá si informace, zprávy, novinky			
nezajímám se o to, co dělá mé dítě na internetu			

8. Jakou sociální síť/aplikaci vaše dítě nejvíce využívá?

(Změňte pořadí položek dle svých preferencí - 1. - nejdůležitější, poslední – nejméně důležitá)

- Facebook
- Facebook Messenger
- TikTok
- Instagram
- Snapchat
- YouTube
- Skype
- Twitter
- WhatsApp

9. Souhlasíte se vším, co vaše dítě dělá připojené na internetu?

- Souhlasím
- Spíše souhlasím

- Nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Nevím

10. Jak hodnotíte on-line výuku svého dítěte?

(1 - výborně, 5 – nedostatečně)

1 2 3 4 5

11. Co vám na on-line vzdělávání nejvíce vadilo?

(Vyberte jednu nebo více odpovědí v každém řádku.)

	ČASTO	NĚKDY	NIKDY
to že dítě sedělo neustále na počítači/mobilu/tabletu			
to že jste museli na dítě dohlížet			
kontrola domácích úkolů			
neustálé dohledávání informací			
špatné připojení k internetu			
neustálé řešení problémů – neslyšelo, nešel mikrofon, či kamera, nešel internet			
vysoké nároky učitelů			
vadilo mi, že dítě nemělo osobní kontakt se spolužáky a učiteli			
neobjektivní hodnocení			
nesmyslnost výuky			

12. Co hodnotíte pozitivně na on-line vzdělávání vašeho dítěte?

13. Odpovězte na otázky:

(Vyberte jednu nebo více odpovědí v každém řádku.)

	ANO	NE	NEVÍM
Informujete své dítě o rizicích, se kterými se může na internetu setkat?			
Souhlasíte s tím, aby mělo vaše dítě neomezený přístup k internetu?			
Kontrolujete své dítě, co dělá na sociálních sítích?			
Má vaše dítě oblíbené influencery či youtubery, které napodobuje?			
Byl/a jste někdy od svého dítěte informován/a o jeho setkání se se sexuálním predátorem, sexuálním obtěžováním...?			
Byl/a jste někdy od svého dítěte informován/a o jeho setkání se s kyberšikanou, zastrašováním, zesměšňováním, vydíráním...?			
Setkalo se vaše dítě na internetu s nevhodným obsahem, který je určený pro osoby starší 18 let?			
Bylo vaše dítě přes sociální sítě nuceno k osobní schůzce s neznámou osobou?			
Vypli jste někdy svému dítěti připojení k internetu (WI-FI)?			
Platíte svému dítěti datové připojení do mobilního telefonu?			

Příloha C Interview

Přepis rozhovorů s pedagogickými pracovníky základní školy v Pardubickém kraji.

1. Ve které třídě učíte a kolik máte dětí?

- **P1** – Jsem třídní učitelkou v páté třídě, ve které mám 24 dětí.
- **P2** – Jsem třídní učitel v sedmé třídě, kde mám 26 dětí.
- **P3** – Jsem třídní učitelka osmé třídy s počtem 25 dětí.
- **P4** – Jsem třídním učitelem v deváté třídě s počtem 27 dětí.

2. Jaký je tvůj názor na online výuku, která probíhala po dobu pandemie COVID-19?

P1 – Musím říct, že pandemie nás všechny docela zaskočila. To že COVID existoval, jsme pochopitelně věděli, nicméně to že nás zavřou prakticky z hodiny na hodinu, jsme nikdo nečekali. Nikdy nezapomenu na ten den, kdy o velké přestávce přišlo nařízení, že všichni žáci další den do školy nepřijdou, nikdo jsme ale nevěděli na jak dlouho. Všichni jsme počítali s týdnem maximálně dvěma týdny, které děti budou ve škole chybět. Začala okamžitá panika u kopírky, kdy všichni kolegové začali kopírovat pracovní listy a potřebné výukové materiály na těchto pár dní. To, že tato situace bude trvat do konce školního roku a poté nastane znovu, byl velký šok, se kterým jsme se museli velice rychle smířit. Já bych řekla, že nejsem úplně nejstarší (38 let), ale i tak jsem měla dost velký problém s tím přizpůsobit se formě této výuky. Přípravy do on-line výuky byly odlišné než do výuky normální. Nejprve jsme dlouhou dobu museli hledat různé způsoby výuky, které vyhovují jak mně, tak celé třídě. Hodně rychle jsme zjistili, že v plném počtu žáků vzdělávání nepůjde realizovat, jelikož internetové připojení nebylo schopné zajistit tento videohovor. Ach...ani nechci vzpomínat na tyhle příšerné začátky, bylo to fakt peklo. Děti neslyšely, neviděly, nerozuměly, „sekaly se“, já nespala, opravovala jsem tuny úkolů a do toho neustále řešila vzniklé problémy po telefonu. Prakticky jsem se nehnula od počítače a mobilního telefonu. Na telefonu jsem měla každý den i desítky hovorů od rodičů žáků a problémy jsem řešila často i do noci. Rodiče žáků absolutně nerespektovali nějakou pracovní dobu. On-line výuka zničila veškeré soukromí a čas, který měl učitel mimo svoji práci. Najednou jsem měla všechny své žáky u sebe doma, viděli moji pracovnu a jen u té nezůstalo. Jelikož i já jsem matka a mé děti byly stejně jako všichni doma na on-line výuce, byl to opravdu masakr. Internet věčně nefungoval, chodila jsem poté vyučovat do školy, kde pochopitelně wi-fi nebyla schopna nápor zvládnout. Opravdu to byl největší masakr, co naše školství zažilo za tu dobu, co učím. Na druhou stranu musím říct, že teď v tuto chvíli jsme všichni velmi poučení a on-line výuku bychom už zvládli levou zadní, už nás jen tak něco

nevykolejí. (smích)...Ne nechci to vůbec přivolat jsem moc ráda, že se zase učí jako za starých dobrých časů, ale musela jsem k on-line výuce říct i něco pozitivního.

P2 – Čekal jsem tuto otázku, proto jsem si připravil krátkou a výstižnou odpověď. On-line výuka byla největší výzva v mé učitelské kariéře a myslím si, že nás nakonec všechny velice obohatila. Zaměřili jsme se opravdu jen na to nejdůležitější učivo, jelikož na zbytečnosti nebyl čas. Díky COVIDU jsme od září měnili učební osnovy, mnoho mých kolegů konečně pochopilo, že musí snížit své nároky na žáky. Já bych řekl, že jsme to všichni zvládli relativně v pohodě na to, jak to vypadalo ze začátku tragicky. Já tedy musím upozornit na to, že mé předměty (výpočetní technika, občanská výuka, zeměpis) se on-line vyučovaly prakticky samy, horší to měli učitelé jazyků a matematiky.

P3 – No nebudu se vůbec vyjadřovat k těm hrůzostrašným začátkům, které ve spojitosti s on-line výukou byly. Myslím si, že nikdo jiný než pedagog tohle nemůže pochopit. Já seděla od večera do rána u počítače nebo na mobilu. Denně jsem měla desítky emailů od žáků i rodičů, rodiče mi volali, prakticky bombardovali telefonáty a zprávami, vůbec jsem jako pedagog neměla žádné soukromí, žáci, kterým sem neodpověděla na e-mail do hodiny, mi psali SMS zprávy, chatovali na messenger, opravdu to byla síla. Musela jsem nastavit pevné hranice, přes které se nemohlo zajít, jelikož i já jsem člověk a mám svoji rodinu. Možná by bylo vhodné zdůraznit to, že nebýt mého manžela, tak bych zanedbávala jak domácnost, tak i naše děti. Tím, že já neustále pracovala, on byl ten, který byl doma na „hlídačence“ a staral se o domácnost a naše děti. Nechci působit zle, ale pandemie COVIDU přišla opravdu v době, kdy mě chtěla docela vytrestat. V první polovině školního roku jsme s žáky probrali veškeré učivo aritmetiky a na druhou polovinu roku (od ledna do června) nás čekalo učivo geometrie. Geometrie! Chápeš jo, to, co v osmé třídě absolutně nikdo neumí neovládá, většina z nich neumí ani pořádně držet pravítko a úhloměry, kružítkem si čistí špínu pod nehty a já jsem je to měla učit on-line? Byla jsem na zhroucení. Když jsem poslala výukové video na geometrii, myslíš, že se na něj někdo podíval? Ano podívali se na něj tak tři žáci z ročníku, ti poctiví jedničkáři, jinak nikdo. No, ač jsem se rychle naučila pracovat v on-line prostředí a zvládat tyto situace, nebyla jsem schopná s nimi rýsovat. Přešli jsme tedy na výpočty obsahu kruhu, mocniny a odmocniny, lineární rovnice a další. Ono i to stačilo...Ale jako celkově musím zase říct, že kdyby online výuka trvala ten půl rok, tak bych ji hodnotila kladně. Žáci pracovali, odevzdávali učivo, snažili se, jako samozřejmě ti, co na to kašlou ve škole, tak na to kašlou i doma, ale s tím se člověk musí naučit žít. To už je jejich boj. Nejhorší pro on-line výuku bylo to druhé zavření škol, které jak pro žáky, tak pro učitele zavřelo dveře před takovým tím světlem na konci tunelu. Děcka na to začala kašlat, a to se odvíjelo i na jejich získaných vědomostech. Věděli, že z toho nebudou mít

žádný postih. My jsme vlastně nesměli zhoršit známky, nemohli jsme je nechat ani propadnout, protože to vše by bylo napadnutelné. Nemůžeme se ale zlobit na žáky nebo na to, že oni využili situace a dělali si to lehčí, no však kdo by toho nevyužil, vid'...? Tohle vše je prostě COVID a naše vláda a je potřeba to tak brát. Takže takhle bych asi zhodnotila celkově on-line výuku – jako nevyhnutelný způsob vzdělání v krizové době.

P4 – Tak on-line výuka byla pro nás všechny něco nového. Ani vlastně nevím, kdo dal ten první impulz k tomu, že se má on-line učit. Byla to docela fuška zorientovat se v tom všem, co kolem nás bylo. Já učím chemii a přírodopis, takže se to dalo. Tvořil jsem prezentace, snažil jsem se tu výuku zpříjemnit jak sobě, tak děckám. Jako co jim budu otravovat život, už taky byly dost otrávené z toho, že musí být doma. Chtěl jsem jim předat nezbytné množství vědomostí, které budou potřebovat do dalších let. U nižších ročníků jsem to bral poctivě, chtěl jsem, aby něco uměla no a svoje devátáky jsem se snažil naučit zodpovědnosti. Bylo znát, že jsou to už velký děcka, kterým nemusí člověk pořád všechno opakovat a kontrolovat je na každém kroku. Žáci si spoustu všeho zařídili sami a mně jen informovali o tom, co a jak kdy bude (myslím tím třídnické věci). Dále jsem měl ve třídě asistentku, která naprosto dokonale spolupracovala s chlapcem (cizincem), kterého ve své třídě mám. Samozřejmě, že jsem rád, že už se chodí zase do školy, ale online výuka pro nás nebyla žádná katastrofa, děcka byla bombastická a všechno se nějak zvládlo.

3. Domníváš se, že pandemie COVID-19 ovlivnila četnost připojení na internetu a měla tak vliv na výchovu dětí?

P1 – U mě ve třídě měla pandemie COVID-19 velký vliv na četnost připojení žáků na internet. Nějaké problémy s takzvanou závislostí jsem s rodiči řešila. Žák mi chodil do školy nevyspaný, spal mi v hodinách, nenosil úkoly a různé další problémy spojené s hraním počítačových her po nocích. Určitě měla pandemie velký vliv na volný čas dětí, jelikož bylo zakázáno sdružovat se. Žáci nesměli vykonávat kolektivní sporty, tak co jiného jim zbylo, než sedět u počítače a televize. Hlavně třeba já jsem měla ve třídě spoustu rodičů, kteří nadále potřebovali chodit do práce, a přece jen dítě v páté třídě můžete na nějaký čas nechat doma třeba pod dozorem babičky nebo i samo, ale pojďme si říct, že ono dobrovolně samo od sebe nepůjde na procházku. Proto jsem se snažila výuku situovat i ven. Měli jsme 4 hodiny, ve kterých jsme se společně vzdělávali, a poté jsem žákům připravila krátké výukové video do odborných předmětů. Jeden můj kolega dokonce vytvořil celoškolskou hru po celém městě. Mapa hry se žákům odeslala on-line, hra začínala u školy a vedla pomocí plnění úkolů až k nedalekým rybníkům, kde v lese našli žáci truhlu, ve které byly bonbóny a sešit, do kterého žáci zapsali

jméno, třídu a že hru splnili. Dokonce si pamatuji, že rodiče žáků psali, jak je to skvělé a že je potřeba doplnit bonbóny, jelikož se do celoškolní hry zapojilo extrémní množství žáků. No, dělali jsme, co jsme mohli, ale ať si kdo chce říká, co chce, na žáky to mělo velký vliv. Rozhodně na žáky prvního stupně, prvňáky, druháky...ti u počítače normálně celé dny nesedí. Dokonce mi kolegyně říkala, že řešila s rodiči, přesný rozvrh hodin, kdy jejich prvňáček má výuku, mnoho rodičů si myslí, že výuka trvá celé dopoledne a dítě si ani nekontrolují. Dítě se pak vzdělává dvě hodiny a další dvě hraje hry, nebo komunikuje s kamarády. Já třeba musela mazat odkaz na Classroomu, jelikož když jsem se tam třeba připojila v jinou dobu, než bylo vyučování, měla jsem tam žáky, kteří si společně volali a hráli hry. Velice rychle se vše naučili ovládat, několikrát mě dokonce vyhodili z hodiny a já se tam nemohla zpátky dostat, jelikož pořadatel hodiny není učitel, ale ten, kdo se připojí první. Mnoho žáků se připojovalo i hodinu dopředu. Nic méně tím chci říct, že mnoho dětí z mé třídy trávilo čas na internetu i mimo vyučování, a tak si myslím, že pandemie COVIDU v tomto měla velký vliv na trávení volného času dětí.

P2 – Já si myslím, že pandemie COVIDU měla celkově velký vliv na chování nás všech, tudíž i na výchovu našich dětí. Když se tak zamyslím nad tím, co se děje, tak je to celkově něco, co jsme si nikdo nemohli ani představit. Jako jo, myslím si že čas, který žáci na internetu, u počítačů a mobilů trávili, byl fakt dlouhý, ale nešlo to jinak. My jsme se snažili obsah učiva nacpat do co nejméně hodin, ale to prostě nebylo v našich silách. Když si pak člověk spočítá to, že má dítě od 8 do 13–14 hodin on-line výuku, pak musí dělat nějaké úkoly, které stejně musí zase odeslat přes internet, jelikož si to situace žádá, je pak otázkou, kolik volného času dítěti zbude. Můj názor je, že pandemie COVIDU ovlivnila nás všechny, ale volný čas dětí mají na starost jejich rodiče, když se rodiče vrátí z práce, nebo jsou doma třeba s mladším sourozencem, mají se starat a ovlivňovat jejich volný čas. Funguje to na bázi komunikace, jako by pandemie nebyla. „Do kdy máš výuku?“ „Do 13hod.“ Ok tak vím, že nejpozději v 13:10 hod. mi dítě vyleze z pokojíčku, dám mu oběd a můžeme jít ven na procházku, posekat zahradu, navštívit babičku, nebo tetu. Jako já vím, že se i děcka navštěvovala navzájem. Můj názor tedy je, že to, jestli pandemie ovlivnila délku stráveného času žáků na počítači, je velkou vizitkou toho, jak se starali rodiče. Jestliže se bavíme pouze o volném času. Protože to, že byli žáci na internetu připojeni více z důvodu povinného vzdělávání ve škole, je samozřejmé. Volný čas byl tedy jedním z hlavních ukazatelů toho, jak se o děti starali jejich rodiče.

P3 – Na tuto otázku je těžké si odpovědět. To že žáci trávili čas připojení na internetu je samozřejmé, neměli na výběr stejně jako my. Jejich život během pandemie byl v podstatě závislý na připojení k internetu. Když náhodou internet nešel nebo jim nefungoval, byli

odříznuti od vzdělání i od jiného kontaktu se svými kamarády, jelikož pandemie nedovolovala osobní setkávání. Stalo se mi nespočetněkrát, že jedno dítě omlouvalo druhé, protože tomu nešla elektrika, tomu nešla wi-fi atd... Řekla bych, že během pandemie se hodně ukázalo to, jak se člověk k této nemoci postavil. Měla jsem žáky rozdělené zhruba na dvě půlky. Jednání žáků pochopitelně záviselo na postoji jejich rodičů. Větší polovina žáků z mé třídy brala COVID tak nějak lehčeji než ostatní. Tito žáci se častokrát i domluvili a trávili společně dny a na on-line hodiny se tedy připojovali po skupinkách. Byla jsem za to ráda, když jsem viděla že se mi třeba připojily tři holčiny, že jsou v kuchyni u jedné z nich a že jestli nevádí, když se připojily z jednoho počítače. Bylo to samozřejmě na rodičích a na jejich dětech, já osobně tohle jen podporovala, jelikož jsem věděla, že jejich volný čas poté nebude zase u počítače, ale bude zaměřený na jejich kontakt. Řekla bych, že volný čas dětí byl tedy pandemií hodně ovlivněný, ale byl ovlivněný hlavně tím, jak se k pandemii stavěli rodiče dětí. Jestliže se rodiče COVIDu báli, nikam nechodili, dítě nikam nepustili a dodržovali veškerá opatření, které nám vláda nařídila, byl opravdu internet jednou z mála věcí, které dítě využilo pro zábavu. Ne každý rodič bude nutit dítě v pubertě, aby hrálo po večerech karty či stolní hry, že...? Stačí, že už tak jsme trapní rodiče (smích). Takže to shrnu tak, že pandemie COVID-19 měla velký vliv na trávení volného času našich dětí a pochopitelně tak i na dopad výchovy a vzdělávání. Myslím si, že po pandemii COVID-19 už svět nebude nikdy jako dřív, vše prošlo velkými změnami a je ve hvězdách, co nás ještě čeká.

P4 – Byl bych asi mimo, kdybych si myslel, že pandemie covidu neovlivnila volný čas našich žáků a jejich výchovu. Já bych ale osobně upřímně řekl, že dopad pandemie na volný čas u žáků byl horší v nižších ročnících než u mých devátáků. Oni jsou to přece jen pubertáci, kteří si budou dělat, co chtějí a neposlouchají rodiče, natož tak vládu (smích). Jim byla opatření proti covidu nějak jedno. To, že se nemohli shlukovat nebo scházet na veřejnosti, jim nezabránilo v tom, že se scházeli u někoho doma nebo venku. Víš co, a já jsem za to rád, vždyť ta děcka by z toho života nic neměla. Já oceňuji to, že nechtěla sedět jen u mobilu a počítače, koho by to taky bavilo. No hele ne nadarmo se říká, že zakázané ovoce nejlíp chutná, takže sedět doma, to mohl každý, ale jít k někomu na návštěvu, to byla teprve výzva a pro pubertáky k nezaplacení. Nechci to zlehčovat, protože i v mé třídě se samozřejmě řešilo, že měli žáci neomluvené hodiny od rodičů, rodiče nevěděli, proč dítě nebylo na hodině, dítě tvrdilo, že nešel internet. Tak koupili lepší připojení, dítě stále na hodinách nebylo, no. Pak, když to po nějaké době rodiče vyřešili a dítě překvapili doma a chtěli vědět, co dělá, když se teda nepřipojuje na hodiny, tak zjistili že, hraje počítačové hry. Takže jako jo, pandemie měla i velké dopady na

výchovu v tomto ohledu. U některých jedinců by se dalo říct, že pandemie přispěla k trávení jejich volného času v online světě.

4. Bereš pandemii COVID-19 jako pozitivní nebo negativní faktor ve výchově a vzdělávání žáků?

P1 – Určitě ji beru negativně. Myslím si, že těch negativních dopadů na žáky měla více než těch pozitivních. Ty negativní dopady stále přetrvávají, ať už je to trávení jejich volného času na internetu, být neustále připojený na počítači, neustále se testovat, nosit roušky a mohla bych pokračovat. Takže za mě je to určitě jev negativní, ale ta situace si to bohužel žádala. V tomto bych zacházela zbytečně do politiky, jelikož si myslím, že situace si to žádala, ale druhé vlně uzavírání škol jsme se mohli vyhnout.

P2 – Já bych se asi nestavěl na žádnou stranu v tom, jestli byla pandemie pozitivní nebo negativní ve vztahu k výchově a vzdělávání. Měla určitě spoustu kladů a asi více záporů. Já ji ale osobně jako negativní úplně nevnímám. Naučila nás všechny rychle se přizpůsobit změně, kdyby nepřišla, nikdo by tohle všechno nezažil. Ono i to, že se naše děti setkaly trochu s režimem, který byl kdysi, nebylo na škodu, alespoň si lépe představily diktaturu atd... Takže já se stavím k pandemii neutrálně, vliv na výchovu a vzdělání měla 100%, já ale nemohu říct, že byl čistě pozitivní, nebo čistě negativní.

P3 – Je důležité si uvědomit, že nikdo z nás si pandemii nevymyslel, a tak jsme se ji museli podřídit s vědomím toho ochránit se navzájem. Nikdo jsme nevěděli, co to covid je, jaký je, co dělá atd... proto se jednalo velice rychle pod různými krizovými opatřeními. Myslím si, že na žáky to mělo samozřejmě vliv jak ve vzdělávání, tak ve výchově. Ve vzdělávání bych se spíše přikláněla na stranu negativní, jelikož žáci se nenaučili to, co měli, nebylo jim předáno dostatek informací a učiva. Ve výchově se zase někteří z nich naučili podvádět, lhát, takže taky žádná sranda. Pozitivní vlivy bych na této pandemii ale také našla, i žáci by je určitě našli. Nicméně asi převažují negativní stránky této celosvětové pandemie.

P4 – Já bych řekl, že tato otázka je velmi diskutabilní až irelevantní, jelikož nikdo z nás pandemii ovlivnit nemohl, jediný, kdo ji ovlivňoval, byli politici a ty já komentovat nebudu. Proto bych na této vzniklé celosvětové pandemii dokázal najít pozitiva i negativa, určitě by převažovala negativa, protože stěžovat si člověk umí vždy líp než najít něco pozitivního. Hodně záleží na postoji člověka k této situaci. Pandemie ovlivnila nás všechny, a tak měla vliv i na výchovu a vzdělávání žáků, to už jsem říkal. Já nemůžu posoudit, jestli tento vliv byl jen negativní nebo jen pozitivní, myslím si, že to bylo nevyhnutelné a že to klidně mohlo být i horší.

5. Komunikoval/a jsi někdy s rodiči o tom, zda mají povědomí o tom, co dělá jejich dítě ve volném čase na internetu či sociálních sítích?

P1 – Rozhodně jsem o tom nemluvila se všemi rodiči, ale s několika z nich ano. Myslím si, že se v každé třídě najdou rodiče, kteří se absolutně o volný čas svého dítěte nezajímají, ale na druhou stranu se najde i dost rodičů, kteří volný čas svých dětí velmi ovlivňují. Já bych řekla, že ani jedno není dobré. Mít od rodičů nalinkovaný den od pondělí do neděle pomalu přesně, co kdy bude dítě dělat, to dítě nic nenaučí a akorát si připadá, jako by bylo neustále pod dohledem. Úplný nezájem ze strany rodičů není taky dobrý, jelikož pořád je to jejich dítě, o které by se měli zajímat, ať už se jedná o čas na internetu, nebo jakýkoliv jiný volný čas. Co se týká on-line výuky, jak už jsem jednou vzpomínala, mnoho rodičů se divilo, kolik hodin má dítě výuku, přitom výuka byla častokrát kratší než čas, který dítě trávilo na počítači. Když ho nikdo nezkontroloval, dítě hrálo hry či chatovalo s kamarády atd... Tohle mám ověřené u několika svých žáků, kteří mi sami řekli, že po tom, co skončila výuka, hráli několik hodin hry. Ne nadarmo se říká, že demokratická výchova je nejdůležitější, je super, když rodiče najdou nějakou rovnováhu a s dítětem se domluví. Myslím si, že v mé třídě je dobrá polovina rodičů, kteří mají povědomí o tom, co jejich dítě dělá ve volném čase na internetu i mimo něj.

P2 – Dítě by mělo mít nějaká svá tajemství a svůj prostor. Co se internetu týká, je zde velmi tenká hranice mezi tím, co je dobré a tím, co dobré není. Rodiče žáků by si měli uvědomit, že rizika internetu a sociálních sítí jsou velká. Jelikož už jsem několikrát řešil ve své třídě šikanu, nabádal jsem mnohokrát rodiče, ať se zajímají o to, co dělá jejich dítě na internetu. Komunikace s dítětem může mnohdy předejít jevům, jako je kyberšikana a další. Myslím si, že rodiče mých žáků se o jejich volný čas na internetu zajímají, najdou se ale i jedinci, se kterými není řeč a prostě to neřeší.

P3 – Já osobně jsem se s rodiči svých žáků na toto téma nikdy nebavila. Dle toho, co se dělo během on-line výuky, si myslím, že rodiče moc povědomí o tom, co jejich dítě na internetu dělá, nemají. Se svými žáky jsem hovořila o rizicích internetu a sociálních sítí, nic víc jim dát nemohu, tohle je na každém rodiči.

P4 – Jelikož jsem třídní učitel devátáků, tak toto téma s rodiči často probírám, byli jsme se žáky v kině na dokumentu V síti a já si myslím, že rodiče i žáci jsou v tomto směru hodně informovaní. Rodiče sami přiznávají to, že se zajímají o to, co dělá jejich dítě na internetu, někteří z nich to kontrolují v podobě historie aktivit na počítači. Na mobilním telefonu vědí o aplikacích, které dítě užívá. Myslím si, že ať jsou devátáci v jakékoliv pubertě i díky dokumentu V síti si hodně uvědomují dopad svého jednání na internetu.

6. Jaké sociální sítě žáci nejčastěji navštěvují?

P1 – Mnoho toho nevím, ale během pandemie začali žáci využívat hodně WhatsApp ke komunikaci mezi sebou, založili si tam i skupinový chat, Google Classroom ke vzdělávání a poté „frčí“ TikTok, YouTube a Instagram. Mnoho mých žáků sledovalo v televizi Like House a známé influencery.

P2 – Jako učitel výpočetní techniky mohu s čistým svědomím říct, že mám velký přehled o tom, co na naší škole „letí“ za platformy. Nejvíce vyhledávanou aplikací pro zábavu našich dětí je momentálně TikTok, další populární aplikací je Instagram a Messenger. Všichni žáci pochopitelně navštěvují YouTube a znají a influencery na něm. Velké haló spustily pořady Like House a Love Island o kterých žáci nepřetržitě mluvili.

P3 – Mezi mými žáky asi nejvíce vyhledávanou aplikací bude Instagram, TikTok a Messenger, mnoho z žáků mě na těchto platformách oslovilo. TikTok teda nemám, ale vím, o co jde, musím jít s dobou.

P4 – Řekl bych, že moji žáci mají asi všechny aplikace, které jsou. Nejvíce teď letí Instagram teda alespoň tak si to myslím, poté bych řekl, že velmi oblíbené budou TikTok, Snapchat, Messenger a Facebook. Víím i o dalších, jako je Twitter atd..., ale to si myslím, že už není takový hit dnešní doby.

7. Jsou dle tebe žáci dostatečně poučeni o rizicích připojení k internetu?

P1 – Dle mého názoru si žáci v tomto věku ještě rizika, a hlavně dopady svého chování na internetu vůbec neumí představit. Také si ale myslím, že ve věku 10 a 11 let na internetu nejsou vystaveni takové hrozbě jako starší žáci. Určitě si myslím, že by se o rizicích a hrozbách internetu mělo mluvit více.

P2 – Ano, já si myslím, že si žáci sedmé třídy docela uvědomují rizika, která mohou nastat a také je ve výpočetní technice učím, jak být „safe“ v on-line světě, ale přesto si myslím, že mnoho z nich se s riziky nepotkalo a když, tak si je neuvědomují. Rád bych v tomto kontextu zmínil dokument V síti. Naši žáci devátých ročníků na něm byli a vzbudilo to velký ohlas. Já dokument také viděl a musím říct, že jsem byl docela v šoku, možná by tvůrci mohli vymyslet něco i pro mladší děti, ale tak to už bych chtěl asi moc.

P3 – Jak se to vezme, rizika jsou všude kolem nás, když se dítě v mladém věku naučí takové to základní pravidlo – nemluv s nikým cizím, nechod' nikam s nikým cizím, neber si od cizích lidí bonbón a sladkosti, nesedej k nikomu cizímu do auta..., tak se stejně tak musí naučit chovat ve virtuálním světě. Myslím si, že osmáci už mají rozum, ale také jsou často „free“ a neřeší

dopad svého chování. Myslím si, že informací mají dostatek k tomu, aby se chovali bezpečně, teď už je to jen na nich, co si z toho vezmou.

P4 – Rozhodně si myslím, že devátáci mají dostatečné množství informací o všech hrozbách a rizicích internetu a celého on-line prostředí. Horší je to, jak se chovají. Myslím si, že u mnoha z nich se změnilo chování v on-line světě po zhlédnutí dokumentu V síti. Dalším faktem je, že u malého množství z nich jsem narazil na docela nelichotivé fotografie a videa, která sdílejí na platformách, jako je TikTok a Instagram. Mám se svými žáky velmi dobrý vztah, navzájem si věříme a tím si budujeme vzájemný respekt. Proto, když jsem se někdy dotazoval, proč sdílejí taková videa a fotky, mi upřímně odpověděli slovy, že teď to přece dělá každý a je to „in“. Proto si myslím, že informovanost je jedna věc, ale druhá věc je to, jak se chovají jejich vzory, podle kterých se momentálně určuje, co je nebo není „in“.

8. Kontrolují rodiče žáků dostatečně obsah, se kterým se žáci na internetu setkávají?

P1 – Ano, ve většině případů rodiče žáky kontrolují. Pouze pár výjimek své děti nekontroluje v tom, jaké stránky navštěvují a co sdílí.

P2 – Ano, dalo by se říct, že většina rodičů se zajímá o to, co dítě na internetu dělá. Málo komu je jedno co dítě na internetu dělá.

P3 – Ano, určitě své děti kontrolují, ale nemohou je kontrolovat 100 % času, který na internetu dítě tráví. Myslím si, že ale povědomí o tom, co žáci na internetu dělají rodiče mají.

P4 – Myslím si že ano. Málomnozí rodič by se o to nezajímali, ale výjimky se pochopitelně najdou.

9. Máš nějaké zkušenosti s nějakou závislostí na internetu, kyberšikanou, sextingem, sexuálními predátory, kybergroomingem ve své třídě?

P1 – Ano mám zkušenost se závislostí na počítačových hrách. Už jsem zmiňovala, že jsme s rodiči žáka řešili opakovaně problémy vzniklé kvůli nedostatku spánku a tajném, nočním hraní počítačových her. Žák byl ovlivněn hraním her opravdu hodně. Například v obchodě s oblečením si měl vyzkoušet věci a místo toho hrál v kabině hry na telefonu. Po nocích nespál, aby mohl hrát. Ve škole jsem si začala všimnout, že byl velmi neklidný, rozrušený, ospalý, nervózní. Rodičům žáka bylo doporučeno vyhledat dětského psychologa, který jim poradil jak z této situace ven. Jednalo se o pravidelné terapie, které psycholog vedl společně s žákem a rodiči, ale i jen s žákem nebo jen s rodiči. Byla to cesta na dlouhou trať a museli se tomu poddat celá rodina.

P2 – Já bych řekl, že vždy když je v této oblasti nějaký problém, tak jsem přizván jako rádce, tak že ano. Řešil jsem několik takových situací, ale přímo u mých nynějších sedmáků ne.

Jinak jsem se ale setkal s kyberšikanou, která byla úmyslně vytvořena proti handicapovanému jedinci, dále se závislostí na počítačových hrách u několika žáků. Jednou jsem byl osloven i v případě, kdy byl založen fake účet na jméno jedné slečny naší základní školy. Na tomto účtu byly stáhnuty její fotky z dovolené atd., nicméně mezi nimi byly i nahé fotky, samozřejmě ty její nebyly, ale byla to opravdu velká kauza. Mnoho jejich spolužáků profil sdílelo a dívka se tak dostávala do povědomí žáků jako „ta, co vystavuje nahé fotky na internetu.“ Pomohli jsme jí jako škola, i rodiče dívky velmi dobře se školou spolupracovali. Účet byl nahlášen na policii a pochopitelně i na platformě. Pro všechny studenty naší školy, které tato kauza nějakým způsobem zasáhla, byla pak uspořádána přednáška o hrozbách internetu a jejich dopadu. Dívky jméno bylo očištěno. Dovedu si ale i představit scénář, který by takovýto happyend mít nemusel.

P3 – Já bych to neviděla tak černě s jakoukoliv sexuální problematikou v mé třídě problém nevznikl, kyberšikana a kybergrooming bych také vyloučila. Závislost na počítačových hrách, no, jako vím o několika adeptech z mé třídy, kteří hrají hry skoro celé noci, ale závislost z nich nikdo diagnostikovanou nemá. Rodiče o této situaci ví, nic s ní nedělají, tak to asi nebude tak hrozné.

P4 – Myslím, že nějaké drobné incidenty jsme řešili. Někaké napadnutí účtů, ale většinou si tohle řeší žáci s rodiči, tím, že mám s nimi dobrý vztah, tak o většině věcech vím. Jinak můžu potvrdit, že chlapci z mé třídy hrají počítačové hry, ale určitě to ještě není závislost. Na škole jsme několikrát řešili i velký incident v podobě fake účtu, který byl založen za účelem kyberšikany.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Valerie Kociánová DiS.

Obor: Speciální pedagogika (Bc. SPPG Voš)

Forma studia: Kombinované studium

Název práce: Internet a jeho rizika při výchově dítěte na základní škole

Rok: 2022

Počet stran textu bez příloh: 55

Celkový počet stran příloh: 19

Počet titulů českých použitých zdrojů: 14

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 4

Počet internetových zdrojů: 36

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Ing. Katarína Krpálková Krelová Ph. D.